Heptateuchos (Latin)

Cyprianus Gallus (early 5th century)

SermonIndex.net / Church Fathers

Heptateuchos

Liber Geneseos
principio dominus caelum terramque locauit:
namque erat informis fluctuque abscondita tellus
inmensusque deus super aequora uasta meabat.
dum chaos et nigrae fuscabant cuncta tenebrae;
has dum disiungi iussit, a cardine fatur:
”Lux fiat !” et clare nituerunt omnia mundo.
cum dominus primi complesset facta diei,
condidit albentem nebulis uascentibus axem.
accipit inmensus errantia litora pontus,
multiplices rapiens ualidis cum tractibus amnes.
tertia lux faciem terrarum fulua retexit.
arida mox posito narratur nomine terra.
florea uentosis consurgunt germina campis
pomiferique simul procuruant brachia rami.
quarta die generat solis cum lampade lunam.
et stellas tremulo radiantes lumine figit.
haec elementa dedit subiecto insignia mundo,
tempora quae doceant uarios mutanda per ortus.
quinta die accipiunt liquentia flumina pisces
et uolucres uarias suspendunt aere pinnas.
sexta pater gelidos in spiras lubricat angues
quadrupedumque greges totos diffundit in agros
cunctaque multiplici mandauit crescere passim
germine et inmensis errare et pascere terris.
Haec ubi constituit diuina potentia iussu,
rectorem inspiciens mundanis defore rebus,
haec memorat: ”Hominem nostris faciamus in unguem
uultibus adsimilem, toto qui regnet in orbe.”
et licet hunc solo posset componere uerbo,
ipse tamen sancta dignatus ducere dextra

inspirat brutum diuino a pectore pectus.
quem postquam effigie formatum ceu sua uidit,
metitur solum mordaces uoluere curas.
ilicet inriguo perfundit lumina somno,
mollius ut uulsa formetur femina costa
atque artus mixta geminos substantia firmet,
inditur et nomen, uitae quod dicitur, Aeuua.
quapropter nati linquunt de more parentes
coniugibusque suis positis cum sedibus haerent.
septima luce deus factorum fine quieuit,
sacratam statuens uenturi ad gaudia saecli.
ilicet exhibitis animantum ex ordine turbis,
uiritim cunctis nomen, quod permanet, indit
Adamus, donata sibi prudentia sollers.
quem deus adloquio, iunctam dignatur et Aeuuam:
”Crescite multimodo uentura in tempora partu,
ut polus et plenae uestro sint germine terrae,
heredesque mei uarios decerpite fructus,
quos nemora et pingui reddunt de caespite campi.”
Haec ubi disseruit, laeta paradisus in aula
instruitur primique adspectat lumina solis.
gignitur haec inter pomis letalibus arbos
coniunctum generans uitae mortisque saporem.
aedibus in mediis puro fluit agmine flumen.
quod rigat insignes liquidis de fluctibus hortos.
quadrifidosque secat undanti ex fonte meatus.
Phisonus auriferis praediues fluctuat undis
conspicuasque terit rauco de gurgite gemmas —
prasinus huic nomen, illi est carbunculus ardens —
perspicuisque uadis terram praelambit Euilam.
post hunc Aethiopas Geon adlapsus opimat,
tertius est Tigris, Euphrati adiunctus amoeno,
Assyriam celeri discretim flumine sulcans.
hic positus custos Adamus cum coniuge fida
atque opifex tali formatur uoce tonantis:
”Ne trepidate simul licitos praecerpere fructus,
quos nemus intonsum ramo frondente creauit,
solliciti, ne forte malum noxale legatis,
quod uiret ex gemino discreta ad munia suco.”
nec minus interea caecos nox alta tenebat,
ac modo formatos uestis non texerat artus.
Has inter sedes et bacis mitibus hortos

spumeus astuto uincens animalia sensu
serpebat tacite spiris frigentibus anguis;
liuida mordaci uoluens mendacia sensu
femineo temptat sub pectore mollia corda:
”Dic mihi, cur metuas felicia germina mali?
numquid poma deus non omnia nata sacrauit?
atqui si studeas mellitos carpere uictus,
aureus astrigero ridebit cardine mundus.”
illa negat uetitosque timet contingere ramos:
sed tamen infirmo uincuntur pectora sensu.
ilicet ut niueo iam mitia dente momordit,
adfulsit nulla maculatum nube serenum.
tum sapor inlecebram mellitis faucibus indens
perpulit insueto munus deferre marito.
quod simul ac sumpsit, detersa nocte nitentes
emicuere oculi mundo splendente sereni.
ergo ubi nudatum prospexit corpus uterque
quae pudenda uident, ficulnis frondibus umbrant.
Forte sub occiduo domini iam lumine solis
agnoscunt sonitum trepidique ad deuia tendunt.
tum dominus caeli maestum conpellat Adamum:
”Dic, ubi nunc degas ?” respondit talia supplex:
”O domine, adfatus pauido sub corde tremesco,
magne, tuos, nudusque metu frigente fatigor.”
tum dominus: ”Quis poma dedit noxalia uobis ?”
”Tradidit haec mulier, dum dicit lumina promptim
candenti perfusa die liquidumque serenum
adfulsisse sibi solemque et sidera caeli.”
protinus ira dei turbatam territat Aeuuam,
auctorem uetiti dum quaerit maximus acti.
illa sub haec pandit: ”Serpentis suasa loquella
accepi, fallente dolo blandoque rogatu.
nam sua uipereis intexens uerba uenenis
haec mihi prae cunctis narrauit dulcia pomis.”
Ilicet omnipotens condemnat gesta draconis
praecipiens cunctis inuisum uiuere monstrum,
pectore mox fuso prorepere, tum sola morsu
mandere, mansuro quaecumque in tempora bello
humanos inter sensus ipsumque labentem.
uertice ut abiecto pronus post crura uirorum
serperet et calces, dum labens comminus instat.
femina fraudigeris misere decepta suadellis

praecipitur duro discrimine ponere partum
seruitiumque sui studio perferre mariti.
”Tu uero, cui uisa fuit sententia uerax
coniugis, inmiti cessit quae uicta draconi,
deflebis miserum per tempora longa laborem.
nam tibi triticeae surget pro germine messis
carduus et spinis multum paliurus acutis,
ut cum uisceribus lassis et pectore maesto
plurima sollicitos praestent suspiria uictus,
donec in occiduo uenientis tempore mortis,
unde geris corpus, terrae reddare iacenti.”
His actis dominus trepidis dat taedia uitae
deiectosque procul sacratis dimouet hortis
obuersosque locat medioque eliminat igni,
in quo perceleri Cherubin euoluitur aestu.
dum calidus deferuet apex flammasque uolutat.
quis dominus, pigro ne frigore membra rigerent.
consuit euulsas pecudum de uiscere pelles,
operiens nudos calidis de uestibus artus.
Ergo ubi coniugio sese iam fidus Adamus
esse uirum sensit, nomen genetricis amatae
exhibet uxori: binos e germine fetus
continuo genitor diuersis nuncupat orsis:
Cainis hic nomen habet, cui iunctus Abelus
innocuas multa seruabat cura bidentes:
ast alius curuo terram uertebat aratro.
hi cum perpetuo ferrent sua dona tonanti,
dissimiles fructus sensu suadente dedere.
nam prior uberibus fuerant quae prosata glaebis,
obtulit, ast alius miti se deuouet agno,
exta gerens sincera manu adipemque niualem,
confestimque placet domino pia uota tuenti.
quod propter gelida Cain incanduit ira.
quem deus adloquio dignatus talibus infit:
\’Dic mihi, si rectum uiuas et noxia cernas,
degere non possis contracto a crimine purus?
desine mordaci fratrem disperdere sensu,
qui tibi ceu domino subiectus colla praebebit.
nec tamen his fractus fratrem deducit ad arua
atque. ubi deprensum deserto in gramine uidit,
elidit geminis frendens pia guttura palmis.
quod factum dominus caelo speculatus ab alto

disquirit, quonam terrarum degat Abelus?
ille negat positum custodem se fore fratris.
cui deus effatur: ”Nonne uox sanguinis eius
ad me missa sonat celsumque ascendit ac axem?”
nosce igitur mansura tibi pro crimine tanto-;
nam modo quae maduit germani sanguine terra,
inuiso maledicta tibi conmissa negabit
semina et absumptis fructum non proferet herbis,
torpidus ut multo conlidens membra tremore
funere ceu iuncto semper suspiria ducas.
territus ille gemit mortemque a numine poscit:
quae tamen infenso non est concessa tonante :
nam mala promeritus signo fit notus inusto,
sternere ne ferro liceat cuicumque nocentem,
ne maius septena parent discrimina funus.
ilicet a facie domini ceu perditus exit,
aedibus obuersis Naidae in caespite terrae,
nec minus ex natis, genetrix quos fida creauit,
nomine primaeui sublimem condidit urbem.
Enochus Gaidada creat, hic deinde Malelum
quo Mathusalamus sensim genitore sub auras
exiit et longae produxit tempora uitae.
ast Lamech. dirum qui perculit ense Cainem,
perpetitur caeso multum grauiora nocente;
crimina nam meritum decies septena cohercent.
coniugibus hic facta gemens sese increpat ultro,
quaium prima fuit Ada atque altera Sella.
Iabelum sed prima creat, qui pastor in aruis
gramineis laeta pecudes pascebat in herba.
lobalus quem deinde subit, qui musica plectra
repperit et uario concordes murmure chordas.
Tobelum mox Sella parit, cui fundere riuos
aeris erat moris ferrumque incude subactum
diuersis formare modis stridente camino:
quem Noemma sequens uno genitore creata est.
Haec inter uegetis Adam non languidus annis;
Sethum progenerat post mortem mitis Abelis.
Enochum is deinde creat, cui candida corda
largitus dominus. hoc se poscente rogari
adnuit et placidae suscepit munera mentis.
nongentos igitur postquam conplerat Adamus
ter denosque annos, sopitus morte quieuit.

longaeuusque dehinc nongentos quinque per annos
Enochus uixit, quem Cainanus adaequans
quinque fuit tantum protentis longior annis.
iunior hoc iterum ter quinis decubat annis
Malaleela senex: ter denis deinde Iaretus
atque tribus uixit longo constrictior aeuo.
Enochus, cui cura fuit seruire potenti
et mentem sociare deo, sat iunior istis,
ter centum explicitis si quinque adiungere cures
sexies et denos, subita caligine tectus
abditur et domino multum miserante remotus
felicem placido uiuit cum tempore uitam.
at Mathusalamus nongentos porrigit orbes
septies et denos, unum quis iungere ius est.
Lamechus, hoc patre satus. Noele creato
talia disseruit, dum uatum more futura
praeuidet et sensus uenturum mittit in aeuum:
"Hic secura dabit nobis commercia uitae
et durum remouebit onus pacemque reducet,
quae factis est pulsa malis nostroque reatu
tristibus et dextris, quarum sulcata labore
terra negat fructum, domino maledicta loquente."
septies hic centum uixit septemque per annos,
septuaginta super positis. ut summula poscit.
hoc generante probis Noelus nobilis actis
editur, innocuo daturus semina saeclo.
tresque creat natos, Sethum Chamumque laphetumque,
in numerum solitos mollitum tundere ferrum
et scintillantes promptim procudere massas.
sexies hic uates centum iam uixerat annis.
cum dominus, diri pertaesus crimina mundi
multimodosque hominum longa sub luce reatus,
constringit miserans prolixae incommoda uitae,
inposuitque modum bis sexaginta per annos.
uincere quem nullus posita sub lege ualeret.
Haec inter sanctos lactat terrena uoluptas
captiuosque tenet caelesti ex arce meantes;
dum facies pulchro ridentes corpore cernunt
femineas placitisque nimis conplexibus haerent,
progenuere sibi torua cum mole gigantes: -
quorum criminibus domini patientia tandem
cogitur offendi; longam dum concipit iram

atque dolet hominem dextra formante creatum
siderea, sancto permotus pectore fatur:
”Ius delere mihi mundi peccata nocentis
fluctibus aequoreis totamque inuoluere terram
humanumque genus uastis mersare fluentis
omnigenasque simul pecudes, quae laeta per agros
gramina detondent. celsis dum collibus errant.
serpentes nex una premat uolucresque ferasque,
ut mea deletis mitescat fraudibus ira.”
accipit ergo dei mandata ingentia Noe.
duplicibus cameris arcam conpangere iussus,
quae teneat uolucrum mansura ad germina nidos.
ac, ne fissilibus dissultent robora rimis,
unguine praepingui linuit bituminis arcam.
ipsa fuit plenas ter centum longa per ulnas,
quinquaginta patens transuersam lata per aluum.
at qua sublimi surgunt fastigia tecto,
edita ter denis in caelum tollitur ulnis,
assere quadrato, nullis cessura fluentis,
ad medium gestans facili cum cardine postes.
haec perfecta deus postquam despexit ab astris,
talibus adfatur mittendum in aequora(uatem:
Scande citus, natique tui nataeque, fluentem
fluctibus in tumidis cumbam, quia pectora uldi
iusta tibi dudumque mihi tua nota uoluntas
emeruit maiora praesentibus; atque coactas
claude simul pecudes omni de germine mites
septenis paribus; inmundo de grege bina
esse sines tecum, escamque his omnibus infers
atque tibi suetam, ne, cum per uasta fluenta
cultio destiterit, pariter patiare molestam
prouisis non ante cibis per glauca uehendus
salsa famem; nam clara polo cum lumina solis
septima prodierint, totos diffundere nimbos
cardine ab aetherio cunctosque euoluere fontes
adlapsu maiore paro, quo grandior undis
aestuet oceanus spumosos largius amnes
accipiens fusoque oblimans omnia tractu.
namque quater denis iuncta cum nocte diebus
grandine perpetua nubes complebo madentes,
ut, quidquid uiuit, tumidis mergatur in undis.
haec ubi dicta, fiunt domini mandata uolente

festinoque sene, longo qui nobilis aeuo,
sescentos agitans annos, se credidit undis
coniunctosque simul natos natasque recepit,
confisus tenui quamuis foret abditus antro.
interea totos laxarunt nubila nimbos,
atque abyssus riguos dimisit in aequora fontes.
iamque quater denis stagnantur cuncta diebus.
non uolucres leuibus suspendunt corpora pinnis,
nec fera celsiiugo deuitat marmora colle,
omnia conduntur pelago, mors omnibus una est.
nec minus interea tumidum suspensa per aequor
arca fluens clausum munibat pendula uatem
uenturisque parens seruabat semina saeclis
naufragio secura suo. mox rarior aether
nubibus in piceis coepit constringere nimbos.
iamque relabenti decrescit in aequore pontus
ac, postquam modico fluitabat flumine cumba,
emittit senior nigrantem pectora coruum,
qui leuibus pinnis uolucri dum flamine fertur,
non rediit, iusti suspendens uota prophetae.
post hunc albentem mittit per stagna columbam,
quae super aequoreum campum defessa uolatu,
nusquam nancta solum, uati se reddidit almo.
cumque recurrentis fulgerent septima solis
lumina. dimittit pinna plaudente uolucrem,
quae nemore inuento ramis praepinguis oliuae
ora referta tulit, cum iam per sidera uesper
surgeret ac tremulo noctem praecurreret igni.
inde iterum septem transcursis rite diebus
mittitur in pelagus ales, quae lapsa meatu
perceleri numquam sociae se reddidit aulae.
sescentos igitur iam tum transgressus et unum
orbes erat uates. primo iam mense secuto
atque die mensis primo, cum libera tellus
uisa aperire procul montes ac uoluere fumum,
quos super undarat ter quinas pontus in ulnas:
decurso iam mense dehinc cum trina secundo
lumina restarent, toto iam libera fluctu
terra fuit propriumque ostendit laeta uirorem.
ergo ubi nudatis consedit montibus arca.
Araratum qui nomen habent sermone uetusto,
laxat claustra senex reddens noua semina terrae

exstruxitque libens sacraria festa tonanti
atque memor uoti adolet dum altaria flammis,
hostia digna fuit, mites dum gignit odores,
qui dominum coram laetis cum flatibus halant.
tum. ne consimili pereat discrimine terra,
diluuium dominus uentura in tempora tollit,
festinos menses et tempora mobilis anni
inrequieta iubens consuetos uoluere cursus:
sed croceum tantum curuandum in nubibus arcum,
candida cum sudo praerorant sidera nimbo.
prosequitur uatem domini benedictio mitem,
scilicet ut cunctis. quae tellus et mare gignit,
imperitet fidus, cum sint subiecta regenti;
admonitus pecudum carnes secernere mensis,
quae non laxato uitam liquere cruore:
idcirco quoniam multis haec indita mens est.
”Ast homo si ferro fuerit uel dente ferino
perditus, inquiram,” dixit, ”qui talia faxunt;
similibus dant colla modis fusura cruorem.”
diuidit hinc dominus placiti mox pignora uatis
fecundasque iubet discretim sumere terras,
ut uacuum denso conplerent germine mundum.
accipit hoc meritum domino donante propheta,
vitis ut inuentor delibet candida uina.
quem propere expletum cyathis somnoque grauatum
derisit Chamus, de quo Channana iuuentus
nascitur et proceris dixit de nomine gentem,
fratribus ostentans nudatum membra parentem.
qui pariles pietate tegunt uelantque iacentem:
tergoribus studio iunctis dum lumina uertunt,
sopitum gessere senem, nec turpia dictu
membra uident, tenero flectentes colla pudore.
id pietatis opus postquam iam mente serena
cognouit uates, grassatum damnat in aeuum,
germanis faciens ut sit postremus et acro
subditus imperio fortesque exterritus oret.
inde senex functus nongentos transit in annos,
quinquies et denos, ut legis formula cauit.
cuius progenies, properat dum ducere muros,
condidit eximias uastis suspectibus urbes.
dumque operi instantes certatim moenia condunt,
nominibus signant Tharsum Citiumque Rodumque,

exstantes portis, fluctu quas adluit aequor.
Channanus hinc nomen habet, hinc Sidona surgit,
inde Iebusaeus, Cethaeo adiunctus Amorrus,
Gergessus ueget, Euaeus, Arucus, Asennus,
Samarus, Aradius Orusque, et moenia quisquis
Gaza colit, G Gomorra quibus Sodomaque iugantur
atque Adama et Sebona, quis iunctim Lasa cohaeret.
quin etiam et Massam faciunt similemque Sopheram
celsiiugum et collem, nimbosas qui leuat arces,
qua primum albentis prorumpit flamma diei.
corpore de quorum Nembrodus nascitur, acro
venatu adsuetus et membris grandibus exstans
atque deum gaudens contra se adtollere sanctum,
heroum de more ferox, quos ardua ceruix
inmensumque caput sublimes tollit in auras.
hic Babylona locat Orichamque Archata et Acallam
Sinnacheros inter saltus; Assura deinde
condit et eximiam tectis Nineua locauit
et Robotham, Calchamque dehinc. Dasemata quarum
distinguit saltus medioque in limite surgit.
Dumque alacres certant et nomina moenibus indunt,
in campum ueniunt Sennarum nomine dictum,
molitique cauas ad sidera tollere turres
non calcem faciunt, qua saxa inserta ligantur,
sed lateres tosta lutei fornace coquuntur,
ut prius inmensis fulgerent moenia tectis,
quam noua discretas faceret migratio gentes.
bitumen pro calce fuit, quod uellere molli
ducitur et lento constringit corpore cautes.
namque penes cunctos sermonis conscia lingua
per similes fatus et ciuica uerba locuta est.
denique descendit dominus et moenia uidit,
praecipiens uarias raptim prorumpere uoces
diuersosque sonos. quis gentes quaeque locuntur.
ilicet impletur positis cultoribus orbis
diuiduusque locus mox est Confusio dictus.
Hos sequitur, domino multum qui credidit. Abram.
quem genuit prisco de nomine Thara uocatus.
iungitur et Lothus iuncto de sanguine frater.
hi cum iam ualidi fierent pubentibus annis,
coniugium iunxere sibi: Lod foedere Melchae
gaudet, et Abramo ditescit coniuge Sarra,

quae tamen ad senium duxit sine pignore uitam.
hos Thara sollicite Chaldaeo de grege dempsit,
dum Channana placent frondosis collibus arua.
sed deus, electi qui sensum nosceret Abrae,
imperat, ut sedes alia regione capessat:
”Heia age, festinans patriis te dimoue terris
cognatasque domus et limina sueta relinque;
nam procerem inmensae faciam te iam fore gentis.
insuper his addam, ut, te quicumque malignis
uulnerat eloquiis, domini maledictus ab ore
tristia quaeque ferat; at qui sermone benigno
commoda denarrat. sit laeto grandior actu.”
mutantur sedes, Sychemis castra locantur,
quae dominus uati longum despondit in aeuum.
illic deproperans sacratas suscitat aras:
conscendens montem, fractas qui respuit undas
et rubicunda tumens prospectat lumina solis, ...
hic etiam positis fundatur molibus altar
oraturque deus, sola cum deinde per arua
uates agit, qua terra iacet disiuncta colonis;
quae dum perpetuo uenis sitientibus aret,
incussit ieiuna famem, cui cura cohaeret.
hoc fecunda metu Nilotica rura petuntur.
et quia conspicuo canderet corpore Sarra,
mandatur nullo nuptam se dicere uinclo,
sed fore germanam, ne fors inmanibus ausis
effrenis turbae zelum noxale marito
gigneret atque aemulum tristis riualis haberet.
hunc mirata quidem uenientem turba Canopi,
omnimodis Sarram cupido de lumine lustrat.
atque ubi per proceres laudata et tradita regi est,
dulcibus accipitur uotis uerbisque propheta.
non tamen inpositum uoluit rex aetheris illi;
nam multis magnisque simul terroribus actum
proturbat regem, noxalis qui reus ausi
obiurgat procerem, germanam cur magis esse
dixerit uxorem falsoque inluserit astu.
inde iubet laetum nuptam deducere secum,
armenti et quidquid patriis adduxerat oris.
namque deus seruo semper concordia fanti
ingentes census et maxima quaeque dicarat.
accipit et Lodus, quaecumque aduexerat illic,

et reduces patrias tandem sistuntur ad oras.
atque ibi dum gregibus intercursantibus errant,
pastores pecorum sese certamine pulsant,
pascua quod fetas artarent parua duorum.
sed pater. indomitas cupiens conponere rixas.
optulit, ut frater, quae uellet, sumeret arua.
ille libens paret, Iordanis litora poscens,
qui fluuius dudum, Nili uice dum tumet undis,
amne superfuso campos ditabat opimos.
Channanaea senex uenienti iugera soi-te
accipit et uirides sistit armenta per agros.
sed non perpetuas licitum conponere sedes:
namque pater iussus terram lustrare tuendo.
flammeus e celsis quam sol utrumque recurrens
aspicit aut gemini despectant usque triones,
promissam generi tanto genitore creando.
cuius qui numerum gestit conprendere fatu,
stellarum citius turbas uel dicet harenae,
quas pelagus dubio nonnumquam litore nudat.
tendit et ad quercum prisco de nomine Mambram
perpetuoque deo praecelsum dedicat altar.
nec mora, diuiduos postquam concordia fratres
fecerat optatos conponere regna per agros.
consurgunt reges numerosa ex gente quaterni
et Sodomam multo pugnaces milite uastant,
quaternaeque acies bino bis principe fultae
ualle tenus Salsa ferrum per nubila torquent.
quinque fugam capiunt linquentes bella tyranni
praecipitique fuga frondosis montibus abdunt,
quod potuit superesse neci; qui nomine uero
dicuntur Ariocha, Dachar, Godolla Gomurus
atque etiam pulchris inhians Amarphalus annis.
haec inter, quae multa fiunt discrimine belli,
Lod etiam capitur tota cum stirpe domoque.
quod ubi tristifico narrauit nuntius ore,
consurgit uates, seruorum de grege multo
ter centum famulos, nouies bis auctius addens,
ad bellum dux ipse ciet ferrumque retractat.
nocte super media nil iam metuentibus instat
uictoresque fugat multosque interficit hostes.
quin etiam fratrem tanto discrimine demptum
accipit et praedam lato trahit agmine secum.

excipitur laeta Sodomorum laude procorum
pontificisque dei, sancto qui nobilis actu, —
Melchisedechus erat, princeps rectorque Salemae —
et benedixit ei panem uinumque praesentans —
et decimos fructus Abrami ex munere sumpsit. —
is petit, ut captos dignetur reddere uictor,
cetera pro meritis belli sub lege laturus.
sed contenta suo uictrix moderamine uirtus
accipit optatum toto pro munere fratrem.
mox sopita deus inlustrans corda prophetae
praecipit. ut cuncta uacuet formidine pectus,
quandoquidem inuictae tutus sit tegmine dextrae.
ille alacer concessa sibi licentia fatur:
”Quid mihi pro tanta praestant tua dona loquella?
nam coniuncta quatit fessum longaeua senectus,
nec datur emeritum post mortem linquere natum.
et quia nobilibus thalamis mihi germina non sunt,
degener heres erit nobis, quem serua creauit.”
confirmat uatem dominus, dum talia fatur:
”Ne time confidens; seruus tibi non erit heres.
nam si nosse ualet numero carentia quisquam
sidera uel totas pelagi percurrere harenas,
is poterit prolem solus numerare putando,
quae praestanda tibi est, totus qua tenditur orbis,
nasceturque tuo de semine, qui tua cernat
filius atque etiam natus sit regis aeterni:
namque ego sum dominus caelorum conditor, et te
auxilio tutum Chaldaea ex gente reduxi.”
credidit ista senex nec quidquam defore uerbis
metitur domini sincero acumine cordis
subnixusque rogat, placidis dum supplicat orsis,
signa dei quae mente gerat, quae corde sequatur,
munere pro tanto, quo natum gignat inerti
corpore, iam gelidis decursa ob tempora membris.
admonitus uitulam trimi iam temporis aptat,
coniungens alacrem torua cum fronte iuuencum,
uerbecem caprumque dehinc hirtamque capellam,
columbas pariles, simili cum turture iunctas.
corpora mox pecudum gemina in diuortia findit,
iulaesas tota dimittens carne uolucres;
omnia disponit sacrisque altaribus aptat.
seque locat propter, sensu uersutus et aure.

ecce autem prima sub tempora noctis opacae
candida sanctifici terrentur pectora uatis
nigrantesque ruunt confusa luce tenebrae.
his super attonitus domini solacia sumit,
dum noua uenturae praenoscit semina gentis,
per uarios casus duro sub rege locandae
Aegypti, cui nomen erit Pharaonis acerbi.
”Namque quater centum dominis subiecta per annos
seruiet, ad terras rursus reuocanda feraces;
ac uice mutata, quae quondam serua tremebat,
sceptra reget, ualida gentes uirtute cohercens.
at tu, cum fuerit metati terminus aeui,
sedibus in patriis functus mandabere busto.
nam populus infensa sibi de sede reuulsus
huc ueniet, domibus ueterum donandus auorum.
nam qua Niliacis gaudet nunc incola terris
et celer Euphratis Syrorum praenatat orbes,
Cenaeos populos Cenezaeosque tenebunt,
Chedmoneos, Chettos iuncta cum gente Phereza.
et Raphana, cui manus est Iebusa cohaerens,
dilectaque sibi pellentur sede Chananni.
quin et Amorraeus, Gergesso extrusus amico,
semianimis possessa dabit uenientibus arua.”
quae cum sancta dei prompsissent uerba prophetae,
sole sub occiduo clarum dat fulmine signum.
nam uelut undanti ferueret flamma camino,
caesarum pecudum uisa est delambere carnes.
Interea steriles iam pridem fessa per annos
perdiderat etiam uotum iam Sarra parentis,
et quia praegelida partum non poneret aluo„
ad secunda suum coepit lactare) maritum ;
gaudia et inflexum cogit consortia seruae
noscere, quo saltim genitor sit pignore uili.
ilicet in thalamos Aegyptia ducitur Agar,
Ismahelumque nothum fecunda gignit ab aluo.
quae cum seruili dominam contemneret astu.
uerberibus duris adflicta et saucia fugit.
ac dum uicino tegeret se deuia fonte,
nuntius aetherio descendit culmine caeli
consultamque prius dominorum mittit ad aedes,
quin etiam multo gaudentem munere donat.
quae quia conspicuo fulgentem lumine sanctum

uiderat, a simili narrauit nomine fontem.
iamque nouem denos nouiesque exegerat annos
Abramus uates, cum se iam iamque parentem
agnoscit nati magno de munere dandi,
testamenta dei cui sunt concordia summi,
gentibus innumeris genitor ductorque futurus.
percipiens placidas per grandia tempora sedes.
quin etiam solito de nomine grandior exit,
dura decus adiectum uocalis littera ducit,
et Sara quae fuerat, mandatur Sarra uocari.
quin etiam patris Ismahelus pro prece diues,
bis senos princeps populos generatque regitque.
post haec gesta senex. cum sol octauus adesset,
maribus exhibitis adimit praeputia ferro.
adiungens pariter quoscumque ex plebe seorsa.
inde ubi iam tempus promissi muneris instat,
soluitur in tremulos uultu crispante cachinnos,
dum tacitus secum promissa ingentia uoluit:
”Posse deum credes, quidquid non extitit umquam,
condere et infractos robur generare per artus?”
Scandebat medium iam sol flagrantior axem,
magnificusque senex frigus captabat in umbra,
cum subito iuuenes pariter tris adfore cernit.
sedulus in cunctos unum plus ambit et orat.
ne puerum celeri linquat, dum praeterit, actu
pacificusque suae dignetur tegmina quercus
atque pedes geminos frigenti ut perluat unda
ac positos panes mensae dignetur amicae.
adnuitur iussaque citus ueneranda facessit.
ipse etiam properans sese dat Sarra uideri
mensurasque libens ternas ex polline profert,
quas dederat tosto cinerum torrere uapore.
tum uitulus tumida procuruans. cornua fronte
deligitur, nullo fuscatus tergora naeuo,
et modo constricti ponuntur fercula lactis..
dumque deum trina positum sub imagine pascit,
dulcia sanctificis delibat gaudia dictis:
„Quid rerum nunc Sarra gerit? (namque abdita tectis
tunc erat) et coeptas iterat lux uera loquellas:
”Euge memor uates. pleno non setius anno
mater erit;” cum laeta procul sub talia risit
femina et annoso desperat corpore partum.

quaeritur haec inter. fuerit quae causa cachinni?
illa negat facili concussam se fore risu,
dum timet et tacito uoluit sub pectore culpam.
consurgunt iuuenes parili fulgore decentes
et Sodomam toto subiectam lumine uisunt.
tum dominus uati nil promptum non fore passus,
eloquitur, quae causa graues se ducat ad urbes:
”Clamore immodico Sodomae iunctaeque Gomorrae
excitus ueni uerumque inuisere curo,”
ut. quod turba nocens, quod uox horrenda laborat,
oppida bina simul caelesti ex fulmine flagrent*.
hic trepidus uates famulo sermone poposcit.
noxia qui numerus sanctorum moenia seruet?
quinquies ex denis capiens primordia summae,
a bis quinque uiris cognoscit tegmine forti
oppressum uitiis populum uitare ruinam.
ilicet ad Sodomam ueniunt duo. Natus et Altor,
hesperus umenti cum iam prorumperet igni.
illic pro foribus Lodus de more sedebat.
cumque uiros simili lustrasset corpore claros,
pronus adoratos consueta ad limina duxit,
optantes media potius habitare platea.
azyma quos tenui de polline candida pascit.
sopitaque dehinc conponunt membra cubili.
ecce furens tota procurrit turba Gomorrae.
seditione truci circumdans atria Lotis,
atque uiros poscens tumido dilitigat ore.
ille memor pacis temptat mollire frementes
atque etiam natas cupide dementibus offert,
ut licito potius luxu peruersa uoluptas
aestuet. a simili disiungens turpia sexu.
sed nil dicta mouent. franguntur limina ferro.
ac dum se glomerant, dum fortia claustra reuellunt,
lumina saepta sibi piceis gemuere tenebris.
his actis, auferre procul sua pignora iussus,
inuitat generos sensu torpente negantes.
quod tamen adsiduo potuit mens blanda rogare.
eduxit natas coram genetrice sequentes.
ac dum progreditur, dum scandit culmina collis
oppositi secumque putat, quid deinde sequatur,
femina postergum positas dum respicit arces,
diriguit. speciemque salis pro corpore sumpsit.

ille subit celsae securus tecta Segorae.
mox fragor horrisono de sidere fulmina torquet
sulpureaeque ruunt olido cum turbine flammae,
quae pariter muros atque ardua culmina lambunt.
omnibus in cinerem celeri cum labe reuulsis
cernebat rutilo surgentes uertice flammas
eminus Abramus, memori cum pectore tractans
in uerbis domini numquam se adiungere mendum.
nec minus et Lodus tuta conpostus in aula
solamen tenero natis praestabat amore,
quae sine coniugibus nequibant edere prolem.
hae, cum perspicerent sublatum germinis usum
maternumque decus solo genitore relicto,
conponunt epulas ac promunt uina parenti,
nescius ut uetitum natarum nosceret usum.
nec mora, femineis concrescit sarcina fibris
et parili ambarum uitalia fomite turgent.
prima creat puerum patrio sermone Moabum,
altera disparibus Ammanum nuncupat orsis.
hic pater Ammorum, genitor Moabitibus ille est.
Interea excedit positis de sedibus Abram
et Gerarum ad terras socia cum coniuge transit.
hic Abimelechus cupiens consortia Sarrae
principis arbitrio (germanam nam fore uates
dixerat eximius, fraudem ne forma pararet
coniugis innocuo, riuales dum cauet iras)
nec tamen eualuit ualidis terroribus actus.
qui mentem adficiunt, quotiens peruersa libido est:
nam deus inmisso torsit lictore tyrannum,
qui cum terrifico rupisset somnia uisu,
prosequitur trepidus uatem uix mente reuersa,
cui Sarra sit dicta soror, ceu nulla mariti
uincla ligent nuptam, quae sit coniuncta prophetae.
ille docet causas seseque a crimine purgat,
mentitus nihilum; patris nam germine creta
Sarra fuit. iuncta deducens linea sanguem.
haec ubi constiterant, rector dat mille talenta
et famulos; his molle pecus armentaque iungit.
iugera quin etiam latos diffusa per agros,
dummodo promeritum lenirent dona reatum.
namque domus regis admissa piacula pendens,
agmine morborum pariter grassante per omnes.

germina femineis dudum decusserat aluis.
uerum ubi pacificus uates pro rege poposcit
procubus ante deum, promptim se laeta per omnes
reddidit ubertas aluosque impleuit opimas.
ipse etiam insuetis postrema in tempora uotis
fit pater, et laeti reputans solacia risus.
nuncupat Isacum, mandata et numinis alti
efficit. octauo decerpens lumine tegmen
e ueretro, stabilesque uidens iam promere gressus
coniunctos inter socia de stirpe propinquos
uescitur et mensis genitor gratatur opimis;
nam desperatis maior fit gratia uotis.
iamque puer puero iunctus dum ludit alumno.
conpulit ignito matrem turgescere felle,
ut famulam inuisam pariter cum pignore pellat, —
et tamen inuitus senior, dum maxima iussa
obseruat domini, pariter detrusit utrumque.
at mulier postquam domini de sede remota est,
auia dimoto lustrat secreta recessu.
iamque panes cunctos uinumque insumpserat omne,
exanimem lasso suspirans pectore natum;
deuenit ad puteum, cui tum Iuratio nomen
indiderat, maestoque inpleuit deuia questu:
cum deus adflictae lacrimis trans aethera motus
confirmat trepidam natoque ingentia dicit
regna parata suo, cuius tum clade gemescat.
ilicet inriguo scatebras de gurgite libans
erigitur natoque simul gaudente laetatur.
procedunt pia iussa dei; iam paruulus arcum
tendere et aligeras coepit torquere sagittas.
interea uates, ne quid clam forte pararet
ductor Abimelechus, conectit foedera pacis.
ut, quia de puteis fuerant certamina mota,
reddita securam firmarent otia uitam.
iuratur placitaeque manent concordia pacis.
inde senex curuo terram dum sulcat aratro,
ingentem laetis compleuit messibus aulam
sublimemque deum supplex per uota precatus
Philistinorum placidus consedit in aruis.
in quibus aetherii temptatur numinis orsis,
unicus ut natus gladio decumbat ad aram.
nec mora, cum tumidi conscendit culmina collis,

cornipedem ducens famulis natoque uadentem.
tertia iamque die, cum sol candentior -axe
fulgeret medio, totas dum contrahit umbras,
dimittit pueros senior natumque capessit,
ut sarmenta gerens, flammarum pabula, collo
scanderet oppositi pariter fastigia collis.
iamque adeo flammis surgentibus altar ad ipsum .
sistitur, euinctus manibus posterga retortis.
dumque pater natum properat diffindere cultro,
eminus albentem prospectat sedulus agnum,
qui melius fuso compleret sacra cruore.
His actis uetulo decedit corpore Sarra.
cumque locum busto praestarent pignora Cetis,
dissensit uates, pretio taxare paratus.
quadringenta dedit sestertia diues Ephrono,
dum sociam duplici gaudet mandare sepulchro.
nomen Mambra loco ueterum narrauerat aetas.
ilicet e famulis quendam, quem uita fidesque
fecerat insignem, conceptis dicere uerbis
et iurare iubet, dextram dum subdit amicam
conectitque femur. nullam de gente Chananna
iungendam nato, quoniam de stirpe parentum
sit ducenda magis; quae si fortasse resistat,
mittendum caelo, facile qui molliat iram.
ille alacris tumidis inponit dona camelis
Assyriamque petit, iam cernens tecta Nachorae.
dumque silens secum domini mandata reuoluit,
conspicit eximiam uenientem fonte Rebeccam,
quae non tarda uiro frigentes porrigit undas
inuitatque domum. cuius sit filia, fatur;
iungitur hospitio iuuenis, mox munera promit.
omnibus explicitis uadit nuptura marito.
iamque iter emensos prospectat comminus Isac,
quem Rebecca uidens dorso defluxit ab alto
obstipumque caput tenui uelamine condit.
iunguntur taciti dominoque auctore laetantur.
sed postquam senior centum transcenderat annos.
septies et denos, largitus munera cunctis
decessit, gemini donatus sede sepulchri.
interea patrias indeptus filius aedes
ad puteum degit, fuerat cui Visio nomen.
iamque quater denos illic transegerat annos;

coniuge cum dicta patriam ditauerat aulam:
quae cum praecipuo canderet sidere formae,
infecunda diu nesciuit gaudia matris.
sed cum sanctifico dominum \'deposceret ore,
heredem ut iustum coniunx grauidata crearet,
auditur; geminis turgescit feta Rebecca.
quae mirata diu crescentis pondera uentris,
consulit aetherii supplex responsa tonantis
agnoscitque suo populos in pectore binos
disparibus meritis ad lumina surgere uitae.
nam qui prima tenet meritae primordia lucis.
subditus imperiis agitur seruire minoris.
ergo ubi iam facili gignuntur pignora partu.
corpore puniceo senior se promit ad auras,
nigrantes toto consertus corpore saetas.
quem pater Esau placito de nomine dixit.
post, fraterna tenens manibus calcaria pressis,
nascitur insigni praediues mente Iacobus.
lustrabat senior uacuos uenatibus agros,
bucina raucisono dum conplet saxa tremore.
ast alius, blandi conseruans pectoris acta,
gaudebat patriis inlaesus uiuere tectis.
maiorem genitor tenero palpabat amore,
ast alium toto mulcebat pectore mater.
qui cum Niliacam lentem soluisset in unda,
conpositos fratrem nitentem sumere pastus
perpulit. ut primos sibimet deferret honores.
haec inter malesuada fames et prima malorum
conpulit a patriis uatem discedere terris.
Philistina petit rura, mox Gargara transit,
Abimelecha suo quae tum sub iure tenebat.
incedens claro dominum cum lumine uidit
arguentem dictis, adeat ne regna Canopi,
sed teneat solum, dominus quod praestitit. aruum.
"Nam licet ignotos inter uideare morari,
attamen inmensum genitor mansurus in orbem
semine multiplici gaudebis crescere gentes,
testamenta mei sument quae maxima uerbi."
ilicet in Geraris socia cum coniuge degens,
germanam potius paterno edisserit actu,
ne commota leui cupidine turba Philistim
coniugium uatis correptis tolleret armis.

at rex, dum patula lustrat secreta fenestra,
ludentem niuea cernit cum coniuge uatem,
conubiumque uidens cunctos sub lege cohercet,
ne sociam quisquam temptet raptare prophetae.
iamque famem dudum patriis qui fugerat oris,
hordea mollitae dum spargit credita terrae,
centenos laeto carpsit de caespite fructus.
nec minus interea placido ditescit in actu
multimodas inter pecudes terramque feracem.
continuo infelix torquet dum pectora, liuor
inriguos turbat puteos atque aggere conplet,
ut procul abscedens possessos linqueret agros.
euitans igitur tumidae discrimina rixae,
discessit mansitque diu conualle Gerarum,
et cum sollicito puteos dimitteret actu,
inuenit gelidas scatebroso e fomite lymphas.
exceptusque dolo pastorum deserit iras
inuisosque locos Litis de nomine signat.
promouet inde gradum rursusque egesta profundo
terra cauo gelidos in lucem protulit amnes.
et quia mordaci fuerat certamine trusus.
conpellat meritis liuentia pectora dictis
ac, postquam tetricas fregit pax aurea lites,
nomen Habundantis studuit transcribere terrae.
dumque sagax mutat celeri noua gramina passu,
deuenit ad colles, quibus est Iuratio nomen.
illic perspicuo dominum cum lumine cernit,
tempore quo medios euoluunt sidera cursus,
admonitus tristes e pectore trudere motus,
inuicto tutante deo per bella, per hostes.
excitus gelidos post somnum colligit artus
et uenerans structa dominum mox supplicat ara.
interea reges ueniunt Abimelus et Ozas,
Phicolo comitante simul ferrumque gerente,
ut, quia pacifico uellet se adiungere uati,
necteret insertis concordia foedera dextris.
excipitur placide mensaque expletus eadem
optatam reuehit posito discrimine pacem.
hinc inter medios surgit discordia fratres;
namque pater longo iamdudum grandior aeuo,
amissum cum sole diem oculosque sepultos
mente ferens placida mortemque instare recordans,

maiorem natum, pietas quem sola uidebat,
inpellit, sumat pharetram celeresque sagittas,
exhibeatque sibi carnes de more ferinas.
sumpturus patriae confestim munera linguae.
id Rebecca uidens carum dat scire Iacobum,
conpellens, geminos ut promptim deferat haedos
ac pro fratre uago studeat mactare parenti.
et, ne forte dolos nudaret corpore leui,
pellibus obtegitur, hirsutum quae fore praestent,
fraternaque toga praeuelans pectus et artus,
optulit indeptas uelut in uenatibus escas.
nec tamen occuluit penitus praenuntia corda.
namque senex, iuuenem totum dum dextera lustrat,
noscitat Esaum saetis, sed uoce Iacobum.
ac postquam conpressa fames dimotaque mensa est,
admonet, ut propius sese sistatque locetque.
ille ubi demisso successit uertice dextrae,
candida sanctiloqui percepit dicta parentis,
oscula dum pressis delibat dulcia labris.
nam post optata longae commercia uitae
anterior frater minimo seruire iubetur.
interea Esaus, longis discursibus actus.
uiscera iam saturo portabat capta parenti.
et licet officio multum placuisset et actu.
intercepta tamen non quiuit sumere dona.
inde irae et lacrimae et fraus quaesita nocendi:
quam Rebecca uidens fraterno in pectore prodit
Iacobumque monet cognatas uisere Carras
Labanumque suae germanum quaerere matris,
donec longa dies conceptas mitiget iras.
iungitur et matris monitis sententia uatis,
dum tranquilla docens natum communiter ornat:
”Ne pete conubium, iuuenis, de gente Chananna,
sed memor eloquiis cari genitoris adhaere.
est locus Assyriis, gemino qui cingitur amne.
hic pater est matris nobis Bathuelus amicus
Labanusque gener, totis qui praedia Carris
laeta tenet natasque fouet pubentibus annis.
illa tibi coniunx, moneo, de stirpe petatur.
quae genus egregium nostro de sanguine ducit.”
at iuuenis, monitis gaudens seruire paternis,
egreditur linquens patriam multoque labore

defessus dulci declinat lumina somno.
et dum praegelido consternit saxa cubili,
praeduram fesso subponit uertice cautem.
ac dum securo refouentur membra sopore,
aspicit intrepidus toto de lumine mentis
haerentem sealam puro trans nubila caelo,
e gradibus cuius sublimis turba ruebat;
ast alia e terris superas scandebat ad arces.
ac dum praecipiti uoluuntur corpora casu,
omnipotens prona spectabat fronte ruentes,
haec super adiungens: ”Ego sum rex magnus olympi,
iampridem dominusque tuus dominusque parentis:
pelle metus tristes; tellus, cui membra dedisti,
certa tibi sedes et cunctis te duce natis.
tu nunc perge memor coeptumque haut desere munus.
me duce dimissas iterum remeabis ad urbes.”
illi somnum ingens rumpit pauor ossaque tota
concutit umenti perfundens membra fluore.
et super haec memorat: „Domus est hic magna tonantis
portaque, quae gemino reserat de cardine caelum.
mox lapidem, capiti fuerat qui subditus, unguit
atque Domum domini conpellans indice saxo
promittit decimos daturum se fore fructus.
iamque iter inceptum celerans, qua semita duxit,
peruenit ad puteum, qui uasta per auia solus
molle pecus riguis semper palpauerat undis.
hic gregibus trinis pastores sole calente
libabant tenues latices aestumque leuabant;
hisque salutatis disquirit singula uates.
incolumesque uidet cunctos, quos mente quaerebat.
haec inter niuea gradiens Rachela figura
urgebat patrias ad pocula nota bidentes.
quam promptim iuuenis fraterno e limine uisam,
castus in amplexus cognata ad pectora iungit.
deuoluens lapidem, putei qui texerat ora,
seque simul iuncto germanum sanguine pandit.
quem procul intuitus sensu gaudente Labanus
aduolat et sueta iuuenem conponit in aula.
nec patitur gratis uatem seruire propinquum
proque labore uiri natam despondet amanti.
ergo ubi mercedem septenis traxerat annis,
desponsam thalami deposcit foedere iungi.

nec mora, mentito donatur munere Lia,
Iuminibus grauidis, primo sed prosata partu.
sed fraudis commenta dolens concepta Iacobus
, uerba canit soceris, frustratus uirgine pacta.
rursus in alterius pretium mercede seorsa
perpetitur longae Iacobus munia uitae,
percipiens meritam pulsa iam fraude Rachelam.
sed deus aetheriae regnator maximus aulae
pignore multiplici dempsit dispendia formae.
Rubenum nam Lia creat, tum deinde Simonem;
tertius egregio Leuitis pectore natus
possedit domini sacrata altaria nostri.
hunc sequitur Iuda, tribui mox inditus auctor.
ast alios partus, utero quos Balla creauit.
scire licet; claros nunc ius est dicere natos.
post hos Issacharus paritur iam germine quino.
sexta subit proles nomen Zabulonis adepta,
nascitur et uirgo germanis congrua Dina.
tandem sera deus largitur dona Rachelae:
aetherias tenerum Iosepum gignit ad auras.
ergo ubi iam proles utraque ex coniuge parta est,
discessum a soceris et, quae quaesiuerat, orat:
qui cum pro meritis mercedem soluere uellent,
deponunt animos genero poscente rogati:
qui nihil externum cupiens, ditescere sese
muneribus domini solis testatus, abiuit,
coniuge percepta tantum contentus utraque,
enitens, ut longa sibi monumenta pararet.
decerpit uirgas rupto de corpore matrum.
myrtea prima fuit, storaci mox altera dempta est.
tertia uulsa nuci, quo sensim lana colores
diuiduos raperet uirgarum perlita suco.
nam per stagna pecus properans mersare balantum
signauit uario tinctum discrimine fuci,
inuidiam propter, uariam quia dixerat eius
esse socer mercem, multis quam dempserat annis.
hic cum diuitiis alitus praestaret inemptis,
inuidiam laeuo mouit liuore dolentum.
dumque socer dirus lanarum uellera tondit,
libertas permissa uiro, qua commoda ferret
omnia et incoctos tosta fornace penates,
quos Syrus in patriis credebat numina Carris.

haec tamen inuolucris cohibebat cauta Rachela,
ne pater inuenta puniret crimina noxa.
digressus uicto conscendit flumine collem,
quem Galatum indigenae patrio sermone loquuntur.
tertia iamque die soceri peruenit ad aures
discessus generi pariter pariterque natarum.
ilicet auxilium fraterno ex agmine poscit
quaesitumque diu sexto iam lumine nanctus,
ne noceat, sancto domini terrore uetatur,
mitificusque suis, quae credit numina. poscit,
et cunctis quaesita locis non cognita maeret.
postquam depositis rediit pax certa querellis,
congeries struitur saxis crescentibus alta,
ut locus exstructo maneat munimine testis
ac positus limes litem discerneret agris.
ecce uiae medio uates uidet ardua castra,
quae deus astrigero ductat moderamine rector, disiungi
indidit et nomen testatus: ”Haec deus implet.”
interea electos iuuenes praecurrere iussit,
muneribusque graues, germanum quae iubet uti,
ut reditum placidus tribuat; pacemque petenti
adnuit ille libens; sociis atque agmine multo niturerunt
stipatus fratrem contra nil turbidus exit,
cumque quater centum terreret turba uirorum,
plus species, quam tela nocent famulantibus armis.
discretis igitur gregibus haec prima locauit,
quae donata sibi dignetur sumere frater,
atque simul inmensus dominum ceruice poposcit:
”O deus, inmensi spes et substantia regni,
qui deus es semper genitoris solus auique,
cuius ab exilio faciunt me iussa reuerti, .
grandia ditato largitus commoda seruo
iussisti lenta fluuium transmittere uirga
Iordanemque tuum humili transmittere gressu.
et nunc diuiduis cernis me degere castris,
ut uarios casus gemino munimine uitem.
eripe me his, inuicte, malis et spicula fratris
infracto placidus quam primum decute ferro,
ne rapidus duro feriat mea pectora telo.”
ergo ubi conposuit socios somnosque petiuit,
luctantem superare deum sub nocte laborat;
femine nam presso stupuit pars corporis illa.

cumque diu uellet membrorum soluere nexus
is, qui pulsarat ualido certamine uatem,
praestita dimissum dominus post dona remisit.
nomine mutato Iacobus desinit esse,
ac ”Dominum cernens” cunctorum dicitur ore,
ausus quin etiam domini condiscere nomen,
non potuit, soli quod ius est nosse tonanti.
ipse locum Domini conpellat nomine uisi,
contigerat cuius sublimes cernere uultus.
atque ubi se dominus pulsa iam nocte remouit,
egreditur longa sustentans cuspide gressus.
hinc Iudaea memor deuitat mandere neruum.
qui femur adstrictum rigido munimine fulcit.
iamque uidens fratrem uallatum congrege turma,
procuruus prona dominum ceruice salutat:
congressi multo coniungunt pectora fletu...
et iam iamque magis uario sermone requirit,
qui ueniant comitante manu, quae turba sequatur.
ille docet, nuptae quo sint genitore creatae,
diuersique greges qua sint mercede parati.
confestimque nurus curuo cum poplite fusae
admorunt teneros cognata ad basia natos.
at senior praelata pie dum munera uitat.
mitificus mulcet concordis pignora uatis
atque libens fratre pariter comitante lux.
ut uice sermonum sensim sua gesta refen-ent.
sed quia lentigrado serpebant agmine fetae„
subsedit uates gregibus famulisque regendis
paruaque frondoso posuit mapalia tecto,
nomine quae fixo placuit uocitare Tabernas.
deuenit ad Sicimas, quae sunt regione Chananna,
mercatus pretio confinis praedia terrae.
atque deum exstructis properans altaribus orat.
illic inprobius Dinam Correus amatam
polluit et tenerae praecerpsit uirginis usum
coniungique uolens procuruant praeputia dempsit,
grandia dona ferens rapta pro coniuge uati.
tertia luce dehinc, maius qua uulnera feruent.
stellas tota pariter cum pube necatur.
natorum ferro doluit haec gesta Iacobus,
infractum foedus socia cum gente locutus.
ilicet omnipotens monuit discedere uatem

atque domum fidam B £ radiantes in sede locare.
festinat paretque deo natosque precatur,
ut delubra deum rigido formata metallo
conminuant niueoque togas sub tegmine sumant.
ipse deos nullos Terebinthi abscondit in antro
ingentemque uidet dominum depromere sueta
uerba sibi uatemque fore se numinis alti
ditibus in terris, dominus quas uouerat Abrae.
ipse loco nomen posuit saxumque sacrauit,
quod uenerans liquido totum perfundit oliuo,
erexitque domum turris sub tecta Gaderae.
haec inter flumina, graui confecta dolore,
. funere facta parens Beniaminum fudit ab aluo.
namque praeter natos iustis de matribus ortos .
pignora subposita uates genetrice creauit
agnouitque libens socio de germine Ballae
conspicuum Danem, quem Neptalimus adurget.
ast alios mox Zelpha creat, Gadumque Aserumque.
optinet hoc etiam, meritis quod defore norat,
ut patrios uultus tanta cum prole uideret;
ut. qui iam uetula fuerat genetrice creatus,
bis seno insignis posset gaudere nepote.
ergo ubi iam tandem bis nonaginta per annos
uita fuit proceris et longum ducta per aeuum,
soluitur et lasso de corpore candidus exit.
uisurus sanctas, metitur dat prudentia, sedes,
in quibus astrigero recubans per saecula fulchro
inuitat niueos secura ad gaudia iustos.
iamque iuuat fratres metatas didere sedes;
nam quia non poterant angusto in limite terrae
crescentes gregibus multis cohibere colonos.
anterior Sirum montem post arua Chananna
accipit et laeta praediues pascua sumpsit.
Chanannaea sequens non linquit regna Iacobus,
ut patrio semper gauderet mens pia ritu.;
illic conspicuos Iosepus suscipit actus,
effulgens inter tanto discrimine fratres,
quanto luna nitet parua inter sidera caeli.
qui cum iam septem decemque adtingeret annos. \'I
seruabat patrias herboso in gramine fetas,\'
omnibus incedens natu minor, quos generosis;
progenuit thalamis campi uel paelice serua.

et quia conspicuus germana in classe uirebat,\'
fraternos sensus liuoris frigore mouit.
hunc pater ex toto conplectens stirpe natorum
mulcebat tenerum ualida inter corpora fratrum,
quoque magis cunctos inter conspectior esset,
uelabat uario uestis circumflua fuco.
is cum iam teneris domino inseruiret ab annis.
forte uidet placido sopitus lumina somno
fratribus admixtum sese uincire maniplos.
dum medias inter distringunt farra nouales,
atque suum recto sublimem surgere cono,
quem iuxta prona fratrum terit ruebant.
id postquam iuuenis placido sermone retexit,
commouit trepido pauitantia corda tumultu;
murmure terrifico regem dominumque loquentes,
prodebant sceleri secretum defore solum.
quoque magis gemina tristes disrumperet ira,
somnia doctiloquo pandit perspecta parenti,
omnibus admotis, quos linea sanguinis artat.
namque uidebatur roseum sibi cernere solem
coniunctamque simul tremulo cum lumine lunam
hisque decem stellas unamque adsurgere iunctas
et sibi ceu domino procurua inflectere colla.
haec postquam obliquo genitor cognouerat ore,
fassus adorandum trepidis mox fratribus esse.
ilicet excedunt iuuenes, gregibusque paternis
disquirunt flumine per florea gramina ualles;
ad quos missus abit dumisque silentibus errat,
edoctus quodam iuuenum monstrante recessus,
gramine mutato fratrum quos legerat agmen;
quem procul ut uaria licuit praenoscere ueste.
consilium infaustum linguis discordibus aptant.
omnibus inuisum constat sententia fratrem
perdere et extinctum morsu narrare ferarum,
dum rapidi secum uentoso murmure mussant:
”Somnia, cernamus, poterunt si pellere letum.”
respuit hoc placidis numquid mitior orsis
frendentesque monet praedurum condere ferrum,
stagnanti memorans melius mersare palude.
ilicet exuitur nudusque inuoluitur frigente.
haec inter solitus merces mutare Sabaeas-
perferre graui trudebat mole camelos.

dum properat Arabum messes deferre Canopo.
ergo ubi germani spes est adflicta minoris.
ludas ait melius Iosepum uendere nummis.
celatur genitor uestemque in sanguine tinctam
perspiciens nulla metitur fraude necatum.
discindit manibus uestem Abelus aduncis
nigrantesque sibi cilicum circumdat amictus.
adflictus luctu genitor perquirit amissum,
quem dudum acceptum semiuir Pharaonis habebat,
auratas solitus mensas onerare tyranni
lancibus et strepitu magnae gaudere culinae.
haec inter Thamara parit, dum gaudia culpae
laeta placent, geminoque impletur pignore uenter.
quorum prima puer meruit qui lumina uitae,
exeruit prompsitque manum, quam femina sollers
punicea de reste ligat; mox conditur aluo
et uice mutata confestim nascitur alter.
anteriora tenens, fuerat qui sorte secundus.
hic quoniam fuerat discretus limite quondam,
Zarae nomen habet, alium dixere Pharetem.
Seruabat domini custodia fida terrarum,
non passus durae subiectum uiuere legi..
anterius nam dictus erus dat cuncta ministro,
nec spe cassa quidem; dominus nam mitis ab alto
omnia, quae iuuenis seruabat, largius auxit.
nec tamen optinuit Petaphretae inmitis amorem;
nam quia conspicuo fulgerent lumina uultu,
exorat coitum domina male saucia serui.
sed uitat iam foeda puer seseque recusat
sacratum culpa immodica pressare cubile.
femina sed uetitis nequiquam perdita flammis
explorat molles aditus et tempora captat.
forte domum uacuam solumque ut repperit. instat
consertumque manu cogit decumbere secum.
tanto ille alacer uestemque a corpore demit
atque inter dominae geminas dilabitur ulnas.
femina proclamat uiresque a crimine sumit,
uociferans praedulce decus temerasse pudoris
fidentem forma iuuenem, dum lubricus aeuo
feruet et erilem molitur scandere lectum.
quin etiam tristi conpellat uoce maritum
innocuumque reum placitae uult subdere poenae

quae ceu uera putans infenso carcere claudit,
in quo iam regis cohibebat poena ministros.
carceris hunc custos blando mox pectore mulcet
innocuumque uidens conmissa ergastula legat.
illic forte duo, celsa quos toruus in aula
condiderat nigro permotus felle tyrannus,
inclusi poenam trepido sub corde pauebant,
ac dum sollicitis furantur lumina curis,
somnia uenturis uiderunt nuntia rebus.
hos cum perspicuo Mathusalamus lumine maestos,
perquirit causas cogitque occulta fateri.
continuo, qui uina dabat consueta tyranno,
eloquitur, quae uisa forent sub nocte sopora:
”Cernebam uiridi frondentem palmite uitem,
dum serpit nexaque suo de uerbere pendet,
pampineos inter Sella tris adfore, fundos,
uuaque nectareo pendebat flaua racemo.
inde calix regis, quo mitia pocula libat,
spumabat tenero, quod pressit dextera. musto.
quem dominus prompta susceptum palma tenebat.”
omnia tum iuuenis signanter clausa reuelat.
tris fundos uitam esse dies, quibus ille secutis
amissum rursus relegat repetatque fauorem,
mixturus placido, quae uidit, pocula regi.
”Hoc tantum meritis pro talibus effice, ” dicit,
”ut, cum sumpta tibi fuerit fiducia fandi,
dimoueas nostram nullo de crimine poenam.
Hebraea gens dicta mihi. nam uenditus uatum
crimine fraterno seruitum nobilis iui.”
post haec uisa sibi pistorum maximus infit:
” Vertice trina meo uisus gestare canistra
regificis dapibus lautoque inpleta paratu,
unguibus innumerae uolucres quae rapta ferebant.”
his dictis sat uera quidem, sed dura loquendo
mactandum duro testatur mox fore ferro
auulsumque caput figendum in stipite celso,
quod uolucres toruo discerpant protinus ore.
conplentur cuncta, iuuenis quae dixerat, et mox
redditus ille loco, caesus hic corpore trunco est.
interea geminos iam tempora lapsa per annos
rursus ad eoos torquebant sidera cursus,
somnia cum ductor uidit Niloticus ista :

namque uidebatur, fluuium dum spectat amoenum,
corporibus nitidis septem spectare iuuencas,
tondentes uiridis pubentia gramina ripis;
his alias turpes macie subiungere gressus
dumque suis pigrae (mirum!) uix ossibus haerent,
eximias patulo sorbebant ore iuuencas.
somnia iunguntur paribus non dissona causis;
ecce uidet spicas fecundo e germine septem,
atque alias tenues et loquente semine cassas
(horrendum dictu!) Sethum ceu mandere fruges.
id uisum maestus nequaquam mente cohercet.
sed trepidus cunctos, qui callent, adfore iussit
disquirens, clausis quae sit sententia rebus.
atque ubi consultus tacuit Memphiticus augur,
carcere qui dudum laxatus uina praebebat,
eloquitur iuuenis sese pandente Iosepo
amisso rediisse loco sociumque necatum.
mittuntur propere, uatem qui crimine toto
exutum turpi celeres de fornice tollant
informesque genas et crines carcere pastos
tondentes prisca facerent reuirescere forma.
ergo probus dictis consultus talia reddit
atque docet uaccas annorum nuntias esse,
atque leues spicas septenos disserit orbes.
namque ita digestis uentura insignia formis,
ut septem fecunda satis sit terra per annos,
atque famem diram parili cum tempore ualeret,
quis penitus tellus sitientibus arida uenis
pallida puluereo consumat gramina sulco.
nam quae duplicibus iunguntur somnia uisis,
certa deus iuncto mandat constare tonante.
”Quin potius dum tempus adest, dum cura medendi est,
elige de captiuosque, qui praescius horum
iudicibus positis totam sublimis Aegyptum
temperet et quintas quacumque ex messe reposcat,
ut quae prima datur fecundis copia terris.
sustineat steriles consumptis frugibus annos.”
accipitur plausu procerum sententia uatis.
ipse etiam tandem sedato pectore caelesti
uera renarrantem celso sublimat honore
praefectumque iubet totas se fen\’e per urbes.
inde anulo digitum uatis fulgente coronat.

byssina mox croceo circumdat pallia peplo,
flexilis induitur per collum circulus criminibus
atque nouus rector curru sublimior extat
clamosusque praeco cameris iudicis auget.
quin etiam legitur coniunx, cui nomen aequora(uatem.
quam genuit claro Petaphras <de) stemmate uates„
ex qua confestim genitor fit pignore bino.
dicitur anterior Manasses, iunior Ephrem.
exigit hinc uates suggestu nobilis alto,
quidquid uix potuit ieiunum adsumere tempus,
horrea plena tenens, ut cum res posceret uti,
proferret cunctis poscentibus abdita farra.
post ubi dira fames totum diffusa per orbem
cogebat trepidos, poterat quod mandier, esse,
conclamat populus regemque efflagitat escas.
ille iubet procerem maestis dare farra losepum
parentem monitis: cunctos qui his arca.
Interea Jacobus, fleto iam funere nati,
bis quinos iuuenes numeroso e germine mittit,
qui longinqua (sibi) pretio frumenta pararent:
ac minimum cunctis Beniaminum non sinit ire,
inualidus durum nequeat ne ferre laborem.
atque ubi iam Phariae peruentum ad moenia terrae est,
submissi petiere solum fratremque salutant,
mirantes celsa sublimem sede sedentem,
nec tamen agnoscunt longo post tempore uisum.
quos ubi perspexit memori cum mente propheta,
increpat et multa proterret uoce pauentes,
flumine uenisse ferens, quae copia frugum
quique uiri pingues teneant moderamine terras.
adlegant nescire dolos seseque fatentur
bis senos quondam fratres genitore sub uno
conspicuam tenuisse domum; his omnibus unum
postremum natu patrios seruare labores,
ast alium celebri iam pridem defore leto.
se diram uitare famem ten-amque Chanannam
exosos, tenui damnantem semina fetu,
poscere uenales species licitataque farra.
eloquitur uates, rectoris nomine iurans
claudendos dura iuuenes custodia, donec
germanum exhibeant, genitor quem mitis habebat.
nectuntur trina nudatis sub cura tuentum

laxatique dehinc unum liquere tenendum.
nec arca occulto rumpentes corda dolore
commemorant, quam iusta sibi discrimina surgant,
quod fratrem inmeritum uetito transcribere pacto
conisi sero poenas sub iudice pendant.
ingrauat haec dictis hostia uera renarrans,
ac scelus festinos sese nolente peractum.
flectitur his uates germana et iurgia noscens
luminibus tacitis conuersus flebile plangit.
haec inter media fratrum Symeona corona
accipitur, fidus cunctis obeuntibus obses.
tum petita sibi iuuenes frumenta capessunt
inuentoque graues urgentur pondere muli.
iamque uiae medio, dum soluit uincula sacci,
fratribus inuentos quidam dat uisere nummos.,
id cuncti faciunt, pretio mox deinde reperto
mirantes summo procerem certamine laudant.
iamque adeo patriae subeuntes limina sedis
gratatur reduces genitor unumque requirit.
omnia cognoscens nummosque et dona capessit,
conquestus grauiter alium iam defore natum.
accisi cum deinde cibi aduectaque farra
cogebant rursus pretiis alimenta parare;
sed reuocare gradum Memphis mens non erat ulli,
ni minimum fratrem secum pater ire iuberet.
quem cum plura gemens nollet dimittere quoquam,
Rubenus fido germanum postulat ore,
securus gemina com mittens pignora patri.
prosequitur ludas sese nec posse reuerti
proclamat, rigidi testatus uerba Iosepi.
haec ubi grandaeuus genitor iam mitior hausit,
dat iuuenem, largo perfundens flumine uultum.
illi abeunt secumque uehunt leue olentia tura,
incensum et guttam iungentes cum terebintho,
inter odoratos portantes mella uapores,
et geminum pretium, consertus ne foret error,
condita quod clausis fuerant nomismata saccis.
quos ubi conspicua uidit Iosepus in aula,
imperat, ut laeta celebrent conuiuia secum.
fidus uenere tamen trepidoque reatu
coniciunt sese structa cum fraude uocatos,
quod numerata prius sestertia dataque uati

sarcinulis inposta suis non reddere quissent,
se tamen exsortes furtorum cuncta referre,
nec consuesse prius exterritus uiuere gaza.
talia dicentes cohibet sermone minister
seque docet nullis fraudatum noscere nummis:
uerum siqua uiris donarint commoda lucrum,
nec sua, nec uatis, nec regis dicere quemquam.
occurrit cunctis Symeon seseque praesentat.
dumque uiris lymphas, dum praebet pabula mulis,
ingreditur multo stipatus milite uates,!
cuius ad aspectum promunt pia munera fratres.,
ille ubi per cunctos placido sermone cucurrit,
perquirit, si firma pater uirtute ualeret.
quem postquam incolumem dixere et uiuere recte,
confirmat cohaerere deo pro munere Gomorra,
Iosepus uatem semperque insistere rectis.
et ueluti notus Beniaminus non foret ipsi,\'
consultat iuuenes et promptim sanctum ; inde
commoda quaeque deum pueri pro laude precatur.
nec gemitus cohibere ualet nec sistere fletus,
sed tenero adfectu sese conclauibus quarum
anxius et nimio quaerit fomenta dolori.
post ubi discubuit, uictum posuere ministri.
uescitur et facili prolectat pectora fatu
diuiduasque dapes uiritim exponere gaudens!
porrigit et fratri maiorem dedicat uni.
atque ubi iam saturis amor est conpressus edendi,
ut prius inposito presserunt pondere mulos,
occulitur datum sueto iam more talentum
Iosepi imperio scyphusque absconditur ardens\',
in rebus, Beniamine, tuis pretiosior arte.I
iamque iter ingressi non multis milibus absunt,\'
cum subito incautos circumdat regia turma
conprensosque tenet fulgentia pocula poscens:
futurum increpitant, quem nectant crimina, seruum.
adnuitur cunctique simul sua pondera pandunt,
quaesitum[que] et poculum retegunt fratremque relinquunt,
Iosepumque petunt et, quae sint gesta, loquentes
euoluunt cari confestim iussa. parentis.
permotus precibus uates discedere cunctos
imperat ac sese Sennarum nomine infit.
defixi riguere metu tacitoque reatu

damn antes sese cohibent formidine uoces..
prolectat mox ille reos propiusque uocatis
exigit, ut dicta portent placitura parenti,
quae sint, quae fuerint, quae mox uentura ferantur,
instigans migrare senem, gregibusque coactis
descendit Arabum colles uenientibus offert,
ut quia continuo tellus foret arida lustro,
pasceret agnatos prorumpere orbis omnes.
ista et dicta uiri laeto rex pectore noscit
Thara rogat carorum adsumere turbam,
et gratuita iubet Lothus tradere farra.
dantur plaustra uiris, frumentum, pocula, panis,
magnaque gestantes desudant pondera muli.
dantur quinque togae Beniamino et quinque parenti,
tercentum et nummi signata incude notati.
ast alii iuuenes mercedis laude secunda
accipiunt Melchae niuosae uestis amictus.
haec ubi cognouit genitor, data munera sedes
respirat patria festinus cedere terra
Aegyptumque petit, Arabum quae iungitur aruis, .
educens iuuenes patrio moderamine quinque
sept:es et denos, Genesis ut formula cauit.
ac dum festino properant conamine turbae,
procurrit ludas et fratrum praeuolat agmen
Iosepumque docet haut longe abstare parentem.
ille alacris scandit currus atque obuius exit,
optatam excipiens uiso genitore phalangem.
regrediturque citus regisque effrenis ad aulam,
pastores properare ferens, ut turba carorum
discretis degat fecundo in gramine terris.
ipse etiam uati rector Memphiticus instat
et iubet uberibus fratres conponere in aruis.
longaeuus post ista senex poscente Sarram
eloquitur sensim, quantis sit praeditus annis,
quae domus et quae sit ueniendi causa Canopum.
eximiumque ducem multa cum laude fluuius
nec minus interea uice munera mittit
digna suis magnumque duci dat ferre talentum,
quo ditata fuit distractis frugibus aula.
atque ubi iam populis derant mercantibus aera,
certatim exhibitis gregibus Memphitica turba
emit inops fruges. pretium taxante Iosepo.

his quoque nudati seque et sua praedia tradunt,
semine percepto, messes quo deinde uirerent.
sola sacerdotum non est possessio dempta,
tyranni gratuita duci placuit, non uendere farra.
inditur hinc populo quintarum pensio frugum,
quae manet et fixo servatur formula iure.
interea expletae perpendens tempora uitae,
adiurat natum lacobus uentura reuoluens.
ut sua maiorum conponat membra sepulchris.
adnuit oranti subpostaque dextera coxae
contingit lentae spondens cacumina uirgae.
conpositosque senex alterna in parte nepotes.
permulcet dictis, dum sensim basia libat.
coepit lactare mirum! palma sacratur dextra gerit?,
anterior natu laeua contingitur Ephrem.
praescia mente senis senior seruire minori
cogitur atque loco cedit spes prima secundo.
quamlibet obliquas cupiens diducere palmas
non potuit reuocare tamen pia dicta Iosepus.
ac postquam pueris uatis rata commoda sanxit,
dat Sicimam, gladiumque suo, dat spicula, nato,
clarior ut cunctis sublimem scandat honorem.
inde uocat natos et cunctis praemia didit
loquellas mansura diu prolique natorum
inconcessa prius longoque adiudicat aeuo.
bis senasque tribus ipsorum ex nomine condit.
omnibus explicitis, oculo iam captus utroque,
decessit solo terreno corpore ..... * * * uates
maestitiaeque dedit decies septena dierum
lumina, dum functi ueneratur turba sepulchrum.
quin etiam nati septem lux ere diebus
uberibus lacrimis, pacem reddente Iosepo
fratribus innocuis, ueterem dum neglegit iram.
ipse etiam postquam iam centum triuerat annos
atque decem, iuncti metitus tempora leti
fratribus effatur, uenturus quis foret ordo.
quo reuocare gradum ualeant et linquere tumido:
dummodo conpositos cineres atque ossa reportent
et flammas secum ueterum condenda fibris.
sic demum longae post tempora candida uitae
decessit petiitque deum corpusque reliquit.

Exodvs

Interea uarios agitant dum tempora cursus
et noua pararet surgit de germine proles,
crimine obeunt nati prolesque sequentum.
diuersosque nouat tellus Memphitica reges.
notio cuncta Isacum nec uatum mulier prosunt
eximie dilecta prius. sed munere sancti
tutantis populum domini numerosa creantur
corpora et inmensa densentur nube phalanges.
quae metuenda sibi postquam rex uidit Aegypti,
talibus capessit socios, alacris permouet ira:
”En pubes captiua prius contentaque uictu.
porrexit quem parca manus, en longa cohortes
iam legione ciet et solis non tumet armis,
pugnaci uirtute prior, uultusque minaces
et subiecta gerit. quid, si nunc tela capessit
hostibus aut societ sese, qua mole duelli
Aegyptus uastata cadet quantasque ruinas
sublimes facient conuulsis moenibus urbes?
quin potius dura frangantur sorte laborum
inmensasque leuent substructis molibus arces,
ne redeat uacuis spes libertatis amissae.”
haec ubi dicta, uiros sollertes praeficit illis,
ut muros turresque nouent portasque minaces
conisi caelo iungant. quis casibus acti
oppida sudato condunt nonnulla labore,
Ramassum, Pythona dehinc, et nomine Solis
Etonum insignem. sed mirum, quo mage tristi
laborum sub fasce fuit, hoc cuncta iuuentus
fortior emicuit, ueluti feriata maneret.
terretur magis atque magis rex toruus Aegypti
exitioque uouet nondum sua iussa timentes,
praecipiens defluxit, pariant cum germina fetae,
extinguant perdantque mares, nec poena +referre
ad maritas, si iuratae despecta relinquant:
quarum Phua fuit socia cum tenens dicta.
quae terrore dei timida inter corda locato
ductoris tempsere minas atque, adfore iussae,
Hebraeas nullo dicunt solamine fultas
maturos propere consuesse effundere fetus.
quae propter domini meruerunt dicta fauorem,
consuetis sese gaudentes condere tectis,

dum dominum toto laudantes corde uerentur.
Vertitur imperium proceris populusque monetur
progenitos Nili pueros mersare fluento.
paret turba duci nascentes flumine mergens.
quos inter motus Leuites coniuge ducta
progenerat pulchro candentem corpore natum
conspicuisque genis, magnaque extinguere uitat
\'futurum cum forma uirum, ne forte necetur,
occultumque fouet iam trinis mensibus actis.
sed metuens poenam, ne fraus admissa pateret,
expositum mittit tristis, quo rauca fluenta
in pronum deferre queunt, cum remige carent.
hunc germana procul uisu custodit acuto,
quantum acie possunt oculi seruare sequentes,
ut casum expositi possit narrare parenti.
sed senior, plausibiles dum captat laeta incedens,
pedisequis comitata suis se filia regis
flumine tinguebat placido corpusque lauabat.
adspicit haec modicam tumida super aequora lintrem
cupitamque iubet praedam deferre ministras.
illae alacres, ut laeta subest pubentibus aetas,
inpositum cymbae referunt coramque locantes
materno efficiunt sensu gaudere puellam.
quae cupiens seruare sibi tam dulcia formae
gaudia et eximiae praestantem frontis honorem
Hebraea de plebe palam, quae conforet altrix,
imperat acciri, puerique haec cura famem
inditur. illa uocat nulla iam fraude parentem
sollicitam, cui nata ducis sua pignora laetae
redderet, adposito nutricis nomine matri.
adcreuit raptimque puer prorepsit ad annos,
primaeuo qui flore uirent, et deditus aulae
pignore pro uero natae Pharaonis habetur,
accipit et nomen Musseos, quod foret undis
exemptus querulis, modico fluitante faselo.
ille autem ingenii monitus cordisque secutus
cognatam lustrare parat circum oppida gentem,
quae duro praesente iugo se maesta coquebat.
forte uiae medio Pharia de plebe tuetur
clamosa cum uoce uirum multare gementem
Hebraeum quendam, sortemque exosus iniquam.
omnia conlustrat nullumque hic adfore cernens,

qui testis conperta loco depromere possit.
calce ferit fusumque ingesta condit harena.
inde alios Iudaea uidet de gente minantes
expletus uiros ac, dum se sedulus offert
infirmamque iuuat partem pacemque reducit,
excipit irato missas de pectore uoces:
”Quid celsa ceruice tumes, ceu principis alti
sceptra regas scriptaeque fremant, te praesule, leges?
aut fortasse paras subito me perdere leto,
ut Pharium hesterna iuuenem sub luce necasti?”
haec fuerant ut dicta, ducis deportat ad aures
fama loquax, uatemque fugat rex iuuenem ira.
ille solum uertens puteum peruenit ad altum,
Madia quem tellus habet, qua sede sacerdos
Iothorus degens natarum germina septem
ediderat densaque domum de stirpe replerat.
haec molles commissa sibi cum cura bidentes
seruabant quiuit cauo de fonte trahebant;
infirmam sed forte manum sexumque pauentem
pastores trusere procul, quas sistere contra
nequaquam audentes promptasue opponere palmas
uindicat et riguas Moses adiungit ad undas
expletasque fouet pecudes tectisque remittit.
puellae genitore satis mirante reuersae
anterius solito promptimque ad iussa locutae
accitum iuuenem paterna ad limina ducunt.
qui procera praegelido metitus lumine membra
maioremque animum forma coniungere natae
gaudet et eximia cernit de stirpe nepotes.
Sephora nam propero Gersamum sedula partu
progenerat fratremque dehinc Eleazaron edit.
Gersamus externa signat regione creatum
ereptumque ducis rigidi Eleazarus irae.
haec inter dux morte cadit captiuaque pubes
pressa malis dominum multis plangoribus egit
intuitus conferre pios plebemque tueri:
dum memor in saeclum secum sua dona reuolui
sopore dudum promissa bonis, quae tempore coept
audierat uentura suis Abramus et una
sealam lectusque dehinc ad sancta Iacobus.
iamque deum mitem tutelam fundere caelo
gens oppressa uidet, dum pacem poscit ab altis.

Ac dum lanigeras soceri per rura bidentes
Moses solus agit, sacrati ad culmina collis
deuenit, Hebraea quem dicit lingua Chorebum.
in quo conspicua flammarum lampade cernit
procuruam fulgere rubum neque ignibus uri.
permotus nouitate rei disquirere gaudet,
fomite quo tandem tam clara incendia surgant.
dumque pauens tacite se rex tam conminus offert,
inclita siderei prohibetur uoce tonantis
incessu properare cito; sed sistere gressum
et tegumenta pedum geminis mox demere plantis
cogitur: et paret sacratae ob culmina terrae.
mox timor ingreditur sensus lumenque caligat
lumine de nimio, dominum quia cernere non est
fas cuiquam, uultumque simul atque ora retorquet.
tum uox missa sonat, qua se rex inclitus infit
esse deum procerum, dudum quos diximus esse
credentum uitaeque duces. tum talia subdit:
”Iam conperta mihi totoque (et) lumine uisa
plebis uota meae, uastis quae molibus urbes
extruit et duris operum sudoribus acta
Aegypti sublimat opes et non sua regna;
seruili dum mente pauet, crebroque dolore
angitur, arbitrio dudum subiecta nocentum.
atque ideo huc ueni celso degressus olympo,
ut tuear tollamque meos de sede Canopi,
magnarum largitor opum terraeque feracis,
quam nunc multimodis opimam frugibus audax
Channanaeus habet Cethaeo et iunctus Amorreus,
Pherezaea manu Gergessorumque sequente,
quamque simul\’ perfundens colit Euaeaque pubes.
dulcibus hic scatebris opimo e flumine mella
albenti cum lacte fluunt; haec dona daturus
electis te pono ducem, te pergere mando
regis ad optutus, ut quae sunt iussa renarres.
ac ne, praetrepidus coeptu, infirmere sub actu,
tecum semper ero. qui libertate reuersa
hoc in colle mihi sensu Iuminibus ouanti.”
Haec ubi detonuit dominus, fiducia uatem
parua tenet primum. mox nomen quaerit aeternum
quod habeat dominus, ut signum Iudaea noscat
principis inpositi. saluator talia iungit:

”Ille ego sum qui sum, sic dices, et super (astra)
qui uiget, estque deus uestrorum a stirpe parentum:
inmensus ubicumque deus gentesque per omnes,
uiuorum per saecla sator non luce carentum.
hoc mihi nomen inest, collem hoc fare coactis;
qui tum pacificas dimittant dicta per aures.
ingressique simul regis Pharaonis in aulam
Israhelitarum dominum iussisse superne
dicatis, ut trina die deserta per arua
incedat Iudaea phalanx et munera sancto
immolet apta deo ritumque obseruet auorum.
namque meam plebem tumidus laxare tyrannus
post cladem pestemque uolet, quae crebra profundo
mittatur caelo, multis uariata periclis.
quin etiam fuerit cum facta licentia uobis,
ut iussum carpatis iter, tum femina poscat
uicinam notamue sibi, quae diuite censu
Aegyptus nunc mollis habet, petitaque sumat,
ut legio informes heremi ducenda per agros
nobilibus spoliis uacuatam linquat Aegyptum..
Post haec signa petit uates, quae forte labantes
confirmare queant animos, si lumine cerni
non credant potuisse deum tam candida fantem.,
praecipitur lentam propere dimittere uirgam
et laxare manu; quam postquam terra recepit,
spumeus in spiram tractu se colligit anguis
terrorem incutiens proceri; quem prendere cauda
iussus in antiquam redigit reuocatque figuram.
inde manum sinibus condens candore niuali
protulit, atque iterum tectam deprompsit: et olli
in speciem leuoluta suam. tum deinde monetur,
haec si parua forent, sumptam de flumine lympham
fundere et albentem rubro mutare cruore.
nec minus obniti uates tenuemque loquellam
dicere, et obstrictam nodis uix promere uocem,
quod cordis secreta uelent; nil denique dignum
esse sibi, quod mens hominum subnixa sequatur.
arguitur nullum, domino nisi dante, politis
sensibus effari, nec longa silentia mutos
rumpere, loquuntur dominus laxaret uincula linguae;
tempora qui reserat surdis, qui lumina caecis,
uidentumque aciem qui pura luce serenat.

”Vade, ait, et plena confisus fare loquella,
nobilis eloquio sensuque ad uerba rotundo.”
sed dum saepe deum poscit aliumque precatur
substitui subdique sibi. conmouit in iram
insignem pietate deum, qui concitus infit:
”Germanus est ecce tuus limata facundus
ora gerens notusque mihi, Leuita creatus
ille tribu, certo quem dicunt nomine Aronem.”
Ilicet abscedit uates soceroque fatetur
sese reuersurum fratresque inuisere uelle
Iudaea de gente satos. hic flectitur ille
et salua pietate iubet discedere laetum.
ille alacris secum natis et coniuge sumpta
mandatum praecepit iter; fessusque uiando.
dum refouet uires, gelida declinis in umbra.
angelus ecce uenit domini mortemque minatur.
Sephora sed silicem dicitis rimatur acutam
praeputiumque secat teneri mox sedula nati;
cumque pedes coram sancti se prona dedisset:
”Sistatur cruor iste, canit, de uulnere parui. 16
cuius ad eloquium sanctus discessit ad astra.
iamque inopis heremi uates calcabat harenas,
cum subito imperio domini mandantis Aronus
sacratum ad montem fraterno occurrit honori
coniunctique simul gaudentes basia figunt;
alternasque iuuat mentes sermone sequaci
pandere quemque sibi, quae sint facienda uel acta.
ilicet eloquio domini coniungit uterque
sinceram firmamque fidem, pariterque uadentes
accitis dicunt senibus. disiungi quae sit
mandatumque dei; signisque ex ordine factis
credidit optatam populus remeasse medellam.
et genua inflectens dominum subnixus adorat.
pergitur ad regem, caeco nil corde uidentem
credentemue deo, quem notum non fere dixit
esse sibi, populum dura sub lege cohercens
imperioque truci; dum crescit cura laborum
et geminatur opus pondusque adiungitur ingens
lateribus crudis, quos solis lampada tostat.
quin etiam paleas rimosae ad uincula terrae
madentisque luti solitas miscerier aufert,
ut plebs fessa malis animos deponere mallet

exiliumque pati. quae dum confecta maerore
uerberibus agitur duris, effudit in ipsos
iurgia pontifices, adflictam se fore clamans
acre magis, postquam inmodicis sermonibus usi
. seruitium miserum pro libertate pararint.
Haec ut dicta sibi domino suggessit aeterno
mitificus uates, haec rursus uerba receptat:
"Ecce deum regis Pharaonis te fore iussi,
germanumque tuum studio seruire prophetae
et parere tibi. tu dices cognita fratri;
ille canet regi, ut plebem emittere curet..
iamque pius uates bis quadraginta per annos
pacificam uitarn mortali in carne terebat.
hi dum sanctificis regem mollire loquellis
percupiunt et signa nouant, nil lubricus anguis
proiecta factus uirga, nil sanguine rubro
mutati cogunt amnes, nil mobilis unda.
piscibus extinctis tristi uitiata fetore,
idcirco quoniam cantu succincta sinistro
mens profana uirum paribus callebat in actis.
quin etiam similes faciunt prorepere ranas
qua tellus, qua fluctus erat, paribusque creantur
magorum canore modis, quas uoce crepanti
cuncta coaxantes studuit depellere uates.
fluminibus tantum non passus defore suetas.
oblatum id regi, si pestem euadere uellet
orantis per uota senis, ut deinde. liqueret
non alium regnare deum: lux crastina caelo
redditur atque eadem cunctae de morte necantur
congestaeque simul odio soluuntur acerbo.
gignuntur scinifes propere per corpora cuncta
quadrupedum hominumque (simul) tellusque repletur.
hoc etiam Chaldaea cohors molita fatetur
esse manum domini, curamque omittit inanem.
His actis cynomyia fluit, quae musca canina
dicitur, et uatis conpleuit nutibus omnes
exspatiata locos solique haut cognita Gessae,
quae tum terra fuit Iudaeae commoda genti,
traxit inexhaustos, quacumque est acta, dolores.
tum uero uictus Pharaon abscedere mandat,
et quocumque uelint migrantes promere gressus,
ac uotis seruire deo; pariterque precatur,

ut praesens nimiumque malum discedat ab aruis
Aegypti tandemque deus clementior adsit.
nec mora: cum subiti mittuntur funera leti
coniunctimque necant omnes. sed cornea fibra
quae fuerat in rege, redit: mox mittitur una
iumentis gregibusque lues mortesque sequentes,
Iudaea perdente nihil. tum cassa fauilla
fornacis deprompta sinu uibratur in astra
arentesque ciet papulas per membra uirorum
uesicasque cauas, nulloque exsorte relicto
omnimodis gregibus generant tormenta per agros.
sed renouata mali facies instabat inerti
nequiquam regi, quo laus sublimior esset
mutantis tot monstra dei: ecce inter et ignes,
fulgura quos iaciunt, et celsi murmura caeli
- quae domino mandante crepant, decurrit ab astris
grando minax passimque rotat frigentia tela,
quae densa de caute uolant, hominesque carentes
tegmine tectorum conliso [stellas corpore trudit
atque necat cunctumque pecus; et cortice rupto
debilitat siluas libroque extinguit arente,
inuisitata prius saeclisque incognita priscis.
triticeas segetes nondum pubentibus herbis
atque alicam modo strauit humi; nam cetera mersit,
quae conspersa solo nondum deprompserat occa.
haec etiam amittit uires poscente propheta,
perspicuo remeante die; quia pectore fracto
debilis orarat ductor, dum crimina pandit
ipse sua iustumque deum denarrat in altis.
ecce iterum insano rigidantur pectora sensu
uiuentis ad damna ducis peiora laturi,
nec sociis credit casum pereuntis Aegypti.
sed tamen nexus modice largitur eundi
ius, uacuis rerum, uitae quas conparat usus.
non patitur uates censumque expostulat omnem
quadrupedumque greges; sed iusta oratio non est
auribus inuitis. haec propter pellitur extra.
fratre simul truso. tum uentus flamine multo
auster adest fuscatque diem noctisque per umbram
inmodico glomerat uiridantes terga locustas,
quae, quidquid madidum suco per frondea tecta
reppererant, mandunt herbasque in caespite laetas.

haec deinde metu regis poscente necantur
congestaeque simul Rubra merguntur in unda.
haec ubi pro paruis toruus rex despuit ore,
nox omnes delapsa tenet uastaeque procellae
includunt cohibentque uiros, pariterque diebus
occulti mansere tribus nullusque propinquum
uidit et ex inopi potuit consurgere lecto,
cum radiantes manus mundo frueretur aperto
nullis tacta malis. quin et cursantibus ipsis
innocui tacuere canes pressoque latratu
intrepidi lambunt caudae de uerbere crura,
nonnumquam in dominos posita formidine saeui.
non tamen his damnis regis sententia cedit
increpitatque fremens uatem mortemque minatur,
quod pecora et totum uellet conuerrere censum.
iamque deus piceo noctem fuscarat amictu,
occultam meditans densa inter funera plagam,
cum subita intereunt morte, quos partibus almae
ediderant primis, modico discrimine leti,
ipsius (a) solio regis, cunctosque deinde
quacumque de stirpe uiros pecudesque ferasque.
ilicet horrisonas uoces dolor excitat ingens,
omnia tecta fremunt, resonant plangoribus urbes.
tum uero incumbunt omnes detrudere plebem,
Iudaeum quae nomen habet, ceu causa malorum
illa foret meritis, censusque et cuncta supellex
traditur et nullum putatur hinc fore damnum:
innumerique greges pecudum comitantur euntes.
ergo abeunt ducente deo, qui praeuius ibat,
contentisque uehunt umeris commercia uitae.
Iamque quater centum mundus consumpserat annos,
atque quater denos pariter, si summa putetur
temporis emensi, quo farris cura parandi
Iacobus Pharias uenit mansurus ad urbes;
his deus expletis tandem miseratus ab alto,
sustulit indomito plebem laudabilis hosti.
flumina dies primo censetur munere paschae,
sacrataeque deo ducuntur gaudia noctis,
septenique dies, anno redeunte, beati
otia lenta ferunt curaque omittitur omnis;
nemo solum uertit curuique inmunis aratri
sopitur per metitur labor seruique laetantur

libertate pari omnisque est actio uitae
iungere corda deo stratisque incumbere lectis
et dubios inferre cibos, quos ditibus aruis
felix terra creat. agnusque adsumitur albens,
mensibus explicitis, bissenos quos facit annus,
integer et toto grege mollior: hoc simul omnes
mandere lex adigit sanctaeque adponere mensae
ossibus intactis, cuiusque e sanguine postes
tinguere mundificum tutamque adquirere uitam.
ius omnes commune tenet atque aere parati\'
et locare manus soliti praeputia ponunt
festiuosque cibos agni de uiscere sumunt.
nec quidquam superesse licet; si rara corona
omnia non carpsit, uicinum adiungere fas campi\'
fermento carent panes mollisque farina
fontibus admixtis tenues formatur in orbes,
azyma quos memorant patrio sermone terit.
ista haec sacra fiunt cunctis redeuntibus flumine.
quattuor atque decem postquam decurrere luces
mense nouo cernunt homines ratione magistra.
sollicitaque sinus constringunt cura fluentes,
intenti, ceu signa canant bellumque geratur,
armataeque manus baculorum robora gestant.
insuper arripiunt pallentis gramen hysopi
deuotaque manu sacrato in sanguine mersant
excussumque procul foribus conspergere gaudent,
postibus ut caris concrescat nobilis unda,
quae uetat introitum temptantis sancta maligni.
iamque gradum ad quintum numquid descenderat ordo,
cum, deserta petens. Rubrum ueniebat ad aequor
cara deo pubes bustisque exempta Iosepi
ossa gerens, uero qui quondam dixerat ore
serenos domini intuitus dextramque benignam
uenturam caelo libertatemque laturam.
Sochotumque dehinc ueniunt Othumque relinquunt,
ignotas monstrante uias per deuia Christo,
qui cum mane nouo lucem pandebat ab astris,
ante uolans niuea sulcabat sidera nube
candentemque iubar fuscata per aethera solem
nocte tegens, claro fulgebat crine cometae.
Pauleum deinde petunt, cui Magdola tellus
iungitur obuerso confinis Bellisephoni.

hic animum regis dominus formidine priuat,
praetumidos acuens sensus mentemque ferocem;
ut populum fugitare magis, quem miserat ipse,
diceret atque suas acies in bella moueret
praecipites. facili credens conamine iungi
posse uiros, quos error agat, quos deuia tardent.
ergo alacris in bella ciet ceu parua phalanges
ferratos agitans currus, quos axe uolante
trinus miles.agit, uolucrem dum surgit in hastam,
nunc humilis, nunc uentosas sublimis in auras,
terroris fraudisque capax, quia uerbere crebro
pulsati sternunt acies, quae comminus obstant,
\'cornipedes pulsumque rotis feruentibus addunt,
incita quas uariis adsultibus ungula uersat.
iamque (iter) adcelerans procurua ad litora Rubri
marmoris admorat frigente in bella quadrigas,
cum Iudaea manus confestim lumine uerso
respicit inmensas acies camposque per omnes
ferratos lucere uiros, geminique timoris
mole pari saepta, dum pontum cernit et hostem
oppositum, duris in uatem uocibus usa
haec memorat: r Quae tanta fuit fiducia, ductor,
roboris insueti cognatam perdere plebem
ac perferre sequi Rubrumque opponere captis
oceanum? quid maesta quidem, sed tuta ferentes
pondera ab inuisa nequiquam tollere Aegypto?
nonne fuit satius tristes Pharaonis aerumnas
funestasque pati leges? non seruitus illa
libertate fuit melior, quae subdita fraudi
praeponit tolerata prius et dulcia ducit,
inuisitata sibi quotiens peiora sequuntur?
diximus hoc dudum, cum nos ad uota uocares
inmenso reddenda deo: stat tutius illic
uiuere consuetos seruitutemque molesti
sustentare iugi. quam nunc decumbere leto
squalentes inter campos terramque relictam.
dum trepido in casu pelago terremur et hoste."
at uates nulla rerum formidine uictus
et potius uentura uidens haec terrarum ore:
"Soluite mordaces curas animosque serenos
induite, o socii, rectoque aduertite uisu.
quanta salus uobis celsis referatur ab astris,

sublimi tribuente deo. quos agmine denso
cernitis instantes, post hanc inuisere lucem
haud licitum est uobis, quos mortis tempus adurget.
namque deus celsa bellator dextera pugnat
subiectosque regit. tacita dum stringitis ora.\'
haec ubi disseruit prouectum dicta secuntur.
ante uolans nam castra uirum sese angelus aufert
pone locans, fuluaque dehinc posterga columna
sistitur et medio discernit limite ualla
castrorumque situm, noctemque infundit opacam
candenti de sede deus bellumque frementes
pax inopina fouet motusque eliminat omnes.
o nimium felix. celsis cui misit ab astris
munimenta deus, candens cui militat aether
et coniuratae ueniunt ad proelia noctes!
hinc procerem mandata dei depromere uirgam
protenta iussere manu Rubrumque tanto
despectare fretum. quod postquam rite peractum est,
auster uentus adest. totis qui flatibus usus
per tacitam noctem feruentes ebibit undas
siccauitque fretum, medius ut trames apertus
panderet inlaesum patefacto in aequore cursum,
cum bibulas refugus nudasset pontus harenas.
ergo ubi festinum pelagus discesserat, illos
curuata in montis faciem circumstetit unda
accepitque sinu patulo misitque per altum.
quod licitum credens Pharao, dum comminus instat,
ingreditur calcatque salum; sed tarda repente
plaustra gemunt totoque in terram pectore proni
cornipedes genibus nequiquam pondera trudunt.
quae penitus uincto nequibant axe moueri.
illicet exsangues inmensaque compede uincti
festinam temptare fugam rursumque reuerti
nitentes uano stimulant terrore iugales.
his aliud maius miseris multoque tremendum
ingeritur magis et sensus adfligit inertes.
namque fretum dubios solitum conlidere fluctus
discretas coniunxit aquas undasque tumentes
miscuit et totam fundo demersit Aegyptum.
at Iudaea cohors fluitantia corpora cernens
\'hostili de parte uirum currusque natantes
armaque et obliquum quidquid torquetur in hostem,

suspexit timuitque deum sensuque fideli
credidit imperio domini uatemque sacrauit,
cantica dum psallit Moysetis dulcia uerbis:
”Cantemus domino deoque nostro,
cui gloria cum honore pollens.,
sese magnificis decorat actis.
dum currus celeres Aegyptiorum .
iunctis equitibus grauique turba
Rubri marmoris enecat fluentis.
adiutor ualidus meae salutis
plebem de medio tulit profundo,
custos et genitor salusque uera!
hic est, hic dominus meus et altor!
ipsum conspicua sacrabo laude.
qui est progenitor mei parentis.
ipsum uocibus arduis fatebor,
qui bellum tulit obruitque fortes,
dignus nomine quo deus uocatur.
saxis adsimiles grauique plumbo
uastis fluctibus abdidit cohortes,
quas rex Niliacus in arma cogens
praedae participes minax canebat:
nostris dum iugulis recludit enses
et strictum rotat excutitque ferrum,
dicens: ”Corripiam eos fugaces,
praedam partiar obruamque uictos
et cum gloria nobilis duelli
quaesitam meritis tenebo palmam.*
haec dum commemorat sibique fidit,
cunctis perniciem suis parauit.
nullus est similis tibi. creator,
factis maxime, principumque princeps
ingens subsidium tuis dedisti,
gentes quod metuunt Philistinorum.
Edones etiam Moabitaeque.
quorum perniciem tremunt Chananni,
donec hic populus tibi redemptus
montem conspicuum deoque sanctum
scandat perpetuis heres tropaeis.”
Haec paribus iterata modis plaudente corona
cantarunt matres, uatis dictante sorore,
tympana pulsantes digitis, dum consona dicunt.

ilicet intrepidi postquam Pharaonis iniqui
subuersam uidere manum. per deuia tendunt,
quae Surum sunt dicta prius, siccumque per aestum
arentes triuere dies; quos lumine trino
feruidiore coma torrebat lampada solis.
defessi Myrram ueniunt tristique sapore
undantes cernunt latices, quos pectore fesso
libantes longe iaciunt; quia praegrauis unda
obsessas fauces sensu torquebat amaro.
quod uitium propter fontem cognomine signant
et fremitu denso uatem liquentia poscunt
flumina, quae calidos possint mollire uapores.
ille deum poscit; nam qua licentia fluctus
gigneret, astrigera dominus nisi mitteret aula?
confestimque capit quo sedat tristia lignum
pocula, et infecto perfundit melle fluores.
illic iusta deus, librato examine lancis.
iura dedit, temptans procerem, dum talia dicit:
”Si mea quaeque memor sincero in pectore dicta
sumpseris, ut facias, quae sint accommoda uitae,
corde gerens mandata dei, nil triste per aeuum
perpetiere tuum, nec te iactura grauabit
damnorum morbique trucis; distabis ab omni
clade mali, quaecumque feram uastauit Aegyptum.
quandoquidem ego sum dominus, qui pectora curo
et sanos praestare queo.” post Elima uentum est
fontibus inriguam, bis sex qui forte meabant
frondentes inter palmas, quae uertice celso
motabant septem denos per nubila conos.
ac postquam ad Sinum positis sunt otia castris
trita uilis, quintoque dehinc decimoque uiantes
deproperant per opaca die, de mense secundo,
extremam gemuere famem, dum uocibus altis
obiurgant uexantque ducem: ”Quae tanta malorum
causa fuit? quaeue esse potest? quae tristior esse
praeualeat, quam dira fames, quam spiritus ardens
arentes inter fauces mortemque praesentem,
quae dilata grauat plus quam quae comminus instat?
atque utinam nobis letum sors una dedisset
Aegypto positis tum, cum substantia uictus
larga fuit cunctis, nullo mussante seorsum,
quod desint alimenta sibi? nunc degimus istic,

est ubi uita grauis, etiam si tristia non sint.
ergo ualet quisquam squalentes inter harenas
inuisum tolerare diem. solemque calentem
siccus ferre potest, nulla quem temperat umbra?
quin potius, si nostra moneat discrimina sensus,
dux grandaeue, tuos. Nilum Pharumque rogamus
redde tuis, cunctosque dehinc iterare labores
poscentes permitte uiros, quia tristius esse
accisis nil posse cibis sententia nostra est,
et saturos seruire iuuat.. post talia dicta
profatur uates, socio sermonis Arone:.
II Quid tantum indomito uoces iactare tumultu
et proceres uexare iuuat? quid poscere uictum,
quem solus praestare potest, qui sidera fecit?
sed tamen occidua cernetis lampade solis
esse deum, uobis cuius pro munere panis
mittitur e caelo; qui uos, Mareotide fusca
inplicitos dudum, laetos nunc mittit ad agros.
quare agite et primo redeuntis lumine solis
insuetas libate dapes mannamque caelestem.
iurgia nam populi, nostris non congrua factis,
in dominum sunt missa magis, qui pascere sueuit,
quidquid alit, longoque educit saecula pastu."
haec ubi disseruit, dominus de nube superna
emicuit meliore die uictumque caelestem
despondit cunctis, quem messis nescia fraudis
progenerat nulloque extinguit semina fuco.
inde ubi iam croceo radiauit uesper ab axe,
crebra niuis ritu caelo delapsa coturnix,
congerie cumulata graui, camposque iacentes
castrorumque situm cunctis mirantibus inplet.
quin etiam primo cum se lux reddidit ortu,
niuosos dat manna cibos, quae farre minuto,
sunt coriandra uelut, totis defluxit ab astris.
quam iussi carpsere manu ratione legendi
certa uiri. ne quis forsan plus condere mallet,
quam iusti mensura cibi est. quae sufficit uno
quoque die, nec uana Sella sollertia quemquam
plus iusto posuisse domi; nam sole calente
putria multimodo uitiantur uerme polenta.
hoc solum nequeunt geminae disperdere luces,
quae festo mandenda die parasceue prompsit,

quem sanctum iubet esse deus nullumque laborem
sustentare homines, quotiens lux illa recurrit,
sabbata quae memorant lentae concessa quieti.
quin etiam cunctis penitus haec cognita res est,
septima quaque die nullum descendere uictum,
caelestis quem messis habet; quia cura sagaci
progressi per rura uiri camposque iacentes.
nil praeter undantes uentorum flatibus herbas
intuiti, sinibus uacuis referuntur ad aedes.
ac ne forte dei tantum monumenta uiderent,
ad quos missa fuit melliti muneris esca,
clauditur auratae quiddam munimine thecae,
quod uideat generanda manus olimque futura
\'ac uenerata deum uictum miretur auorum.
post haec signa mouent longumque educitur agmen
ad uitam, quae sole calens atque indiga lymphae
mordaces populum fecit depromere uoces
in procerem, dum poscit aquam; nec murmure solo,
sed paene est grassata manu; nam saxa sacerdos
in semet iaculanda timens emittit ad altum
uerba deum siccisque implorat syrtibus amnes.
ilicet instinctus domini sententia magni
maiores pariter natu praecedere mandat;
tum uirgam capit adsuetam, qua sistere fluctus
nouerat et medio pontum diducere uallo;
Chorebumque petit montem, qui plurimus extat
sacratumque caput uicina ad nubila tollit.
illic dura silex conclusas saepserat undas, —
quam super adstabat dominus fontesque ciebat
uirtutum ratione pari, qua flumina toto
distinxit mundo inmensa et marmora fudit.
hanc iussus pulsare ferit rupesque repente
rumpitur et loquente undantibus euomit amnes.
curritur ad fluctus certatim congrege turba
innumeraeque ruunt pecudes aestumque resoluunt
expletisque redit defessa in corpora uirtus.
ilicet ipse locus causae de nomine nomen
Temptationis habet, populus quod pectoris anceps
ambigua cum mente fuit, an summus in illo
degeret omnipotens, et quod plebs aspera dictis
optasset maledicta duci, quae concipit ira.
istic belligeris Amalec instructa cateruis

Hebraeos fudit cuneos; quod dedecus arcens
Iesus lecta rapit bellantum robora secum :
quem ferrata manu suscepta in bella uadentem
dux uotis precibusque iuuat collemque Chorebum
conscendit celerante gradu, quem iunctus Aronus
et Hurus uallant medium artusque per aeuum
laboris refugos nec standi ad munia fortes
subposito firmant saxo durumque sedile
subiciunt sternuntque duci; tum deinde fluentes
sustentant in prona manus, ut pectoris orsis
palmarum prex iuncta foret; nam saepe cadentes
pondere grandaeuo dubium certamen agebant.
has ubi subpositae firmarunt undique dextrae,
hostiles cedunt acies campique replentur
caede uirum nullusque e tantis milibus extat.
haec fuerant ut gesta deo mandante, propheta
conscripsit docili uentura in tempora libro;
confestimque deo sacratum construit altar.
conpellans per uerba locum fidelia sanctum;
, Spes mihi certa dei, cuius protectio semper
subsidium mihi sola dedit, qui robore clauso
absconsaque manu Sethum dispulit bellantes
Amalechas necat < et) tota cum pube cohortes
Interea generi Iothorus percipit acta
festinusque uenit. oculis dinoscere gaudens,
quae fuerant memorata sibi. saeptumque labore
inuenit inmodico. dum causas noscitat omnes
carentis turbae numero, magnumque precatus
ante deum mactat pecudes; tum deinde monendo
efficit, ut lecta fierent de plebe tribuni
atque alii aliique gradus, quos ordine miles
accipit, ut certa legiones lege regantur,
ac modicas pensent lites. quo iurgia magna
sint soli noscenda duci. quis rite peractis
Iothorus sua tecta petit generumque reliquit.
tertius interea sese per tempora mensis
festinus uariata dedit. cum sola per arua
Sinainum ad montem domini perducitur agmen.
quem uates propere conscendit uocibus actus
ualeret monitisque dei: mox procubus audit:
Haec. (quae) dicta tibi. cunctis narrare memento:
uidistis. quae monstra. uiri. tolerarit Aegyptus.

dum uestri me cura tenet et congrego cunctos
atque ueho, tamquam pinnarum tramite ductos.
quas pandit uolucrum princeps. dum nubila sulcat.
et nunc, si uestras ueniant mea dicta per aures,
ut, quae sunt mandata, fiant et consona iustae
corda haereant legi, plebem uos semper habebo
ditibus insignem rebus cunctisque praeponam
gentibus, ut toto fortes regnetis in orbe.
haec omnis nam terra mea est; et quidquid ubique
. gignitur, id iuri subiectum semper aeterno est.
uos captiuosque regnum. mea ut quod dextera clarum,
et gens sancta mihi, longum quae prorogat aeuum."
ille memor iussi, fuerant quae dicta reuoluit
principibus plebis populusque insignibus orsis
credidit et magno submisit corda tonanti.
facturum sese mandata inlustria dicens.
his aliud maius dominus de sedibus altis
instituturus agit uatemque ad munia mittit
sueta sibi cunctosque iubet liquentibus undis
eluere infectas sordes uel ueste uel artu.
abnoctare uiros, ut mente et corpore puris
tertia luce deus celsis uideatur ab astris
monte procul positis, nullus quem comminus adstans
tanget agetque; pecus longa in deserta minare
praecipitur, ne poena foret coniuncta nocenti.
quae saxis felTo(ue) uenit, cum missile telum
torquet adacta manus aut cautem uerbera uibrant.
his actis, nullo maculatus corpora naeuo,
prospectat collem populus, cum prima ruborem
tertia luce dedit stellis aurora remotis.
fulmina iamque micant, iam celsis magnus ab astris
auditur fremitus uocum nimbosaque nubes
librata se mole tenet crepituque uerendo
terribiles sonitus iterat tuba saeptaque uallo
in castris plebs maesta tremit montisque sacrati
caelesti testata dei latera ardua fumant.
et quicumque fuit electa ex plebe sacerdos,
monte procul degit. solis quem scandere ius est
- Aroni Moysique piis. tum perpete fatu
mansura dat iussa deus hoc ordine legis:
"Ille ego sum dominus. qui te discrimine priuans
Aegypti de terra tuli durumque laborem.

seruilis quem cura dabat. desistere iussi.
me tantum tua corda colant, neque idola pangas
ulla tibi fictumque deum subnixus adores;
numina nec credas, quae sunt inlustria caelo
sidera, uel quidquam in terris mirere perinde,
uel quod glauca tegunt fluitantis marmora ponti.
sum dominus zelans, peccatis criminibus reddens
in patres prolemque dehinc quae quarta creatur;
misericors multum, maiora et grandia reddens
quae iusti meruere uiri. qui corde sub imo
amplexi mea iussa tenent et mente sequuntur.
tu nomen uenerare dei. tu sabbata festa
cum natis seruisque cole totumque laborem
pone libens, quotiens mundo lux illa recursat.
bis ternis dominus fecit quaecumque diebus
u terris caeloque uegent pontoque tumenti:
septima perfecto uirtutum fine quieuit;
hinc festus uiget ille dies, hinc semper acerbus,
semper honoratus domino indulgente sacratur.
honorem da, nate, tuis genitoribus, ut sis
perpetuae in terris uitae, quam prorogat ingens
ingenti de sede deus. ne dilige moechas.
neue hominem perime, nec sacramenta sinistre
periurans perhibe; furtum ne feceris ullum,
neue malus testis iurgantem fraude tuere.
coniuge ab alterius animum uultumque coherce
et quidquid non esse tuum mens admonet, horre.
aggere de terrae congesta altaria surgant,
hic ubi deuotas fas sit mactare bidentes.
quae si forte sedet saxorum adtollere mole,
ferrum linque procul, quoniam sordentia fiunt
artifici leuigata manu; quae scandere gressu
non sineris prompto, ne forte obscena renudes.
seruus erit quisquis cognata in gente creatus,
bis ternis seruile iugum patiatur in annis;
post abeat liber, secum sua praemia portans,.
coniuge missa simul, si nondum feta uidetur.
ac si iam natis paterno et nomine gaudet.
uxorem et prolem domino dimittere debet.
ipse sui compos nodoque exutus erili.
quod si non dubie mauult persistere uerna,
ante fores domino sanctas sistente locetur

uulnera passurus, tenuis quae subula pungit,
aure tenus molli, numquam cameris in aeuum.
uendere progenitam discreta in gente parenti
non licitum sociaque manet cum plebe potestas;
quam tamen ut seruam nequaquam emittere ius est.
quae si displiceat domino, cui uendita cessit,
reddentur nummi, fuerat taxatio quorum.
ut reuocare queat paterna ad limina sese.
quae si forte datur nato, sic conuenit ipsum
ut natam tractare suam. qui sumere iuste
si mauult, permissa sibi, quis membra teguntur,
indumenta palam faciet, nec deinde negabit,
si coitu sit nota sibi; uel, si rata non sunt
haec conmissa uiro, poterit laxare uadentem,
nec pretium reuocare datum. qui uulnere duro
aequora(uatem sternitque uirum, decumbat eodem,
quo perimet, leto; at si discrimina casu
sunt inlata magis, domino tradente nocentem
ictibus alterius, locus est qui condere possit
donandum uenia, domino indulgente salutem.
at uero qui membra dolo uiuentia ferro
disicit et studio gratatur sanguine fuso,
crimen habet mortis, nequiquam tecta requirens
sublimi sacrata deo; nam demitur inde
seiunctusque procul rigido truncabitur ense.
et qui conpellat tumide pulsatue parentes.
in crimen noxale ruit. quod morte piatur.
nec minus ad poenam petitur, qui forte doloso
perfidus ingenio paterna in plebe creatum.
cleptat et acceptis gaudet transcribere nummis.
quod si litigium fuerit per uerba paratum
pulsatusque aliquis pugno saxoque recusso
reciperet solitas uires, nil fraudis haerebit:
soluendum tamen est. sumpsit quod cura medentis.
ancillam seruumque suum qui uerbere uirgae
confestim perimit, poenam non uitat haerentem.
quod si post aliam morietur uernula lucem,
nil noxale subest, pretium quia perdidit eius.
at si forte uiris feruebit rixa duobus,
conmoto dum felle calent. nuptamque tumentem
germine concepto alius pulsarit eorum,
in plagam porrecta manu, partumque futurum

fecerit ante diem materno ex pectore trudi,
restituet pretio partum, taxante marito,
si nondum perfecta fuit expressaque forma.
si uero explicitis decessit uultibus infans,
morte cadet merita. lumen pro lumine rapto
reddet quisque nocens, dentem pro dente resignans,
proque manu dabit ille manum pedemque uicissim,
detruncat quicumque pedem; conbustaque flammis
expiat ignis edax; dabitur pro uulnere uulnus;
liuida liuenti sedantur corpore membra.
quod si quis rapto famulum de lumine priuat
ancillamue suam, missos patiatur abire,
libertas quocumque uocat: uel fragmina dentis
si fuerint decussa manu, solacia sumat
debilitas, ut dona suo pro uulnere penset.
at si praeualida gaudens ceruice his,
expers ruris adhuc curuique inmunis aratri,
cornu ferit quemquam, saxorum mole prematur,
obrutus et. nullo carpendus dente uirorum,
membra dabit terrae liquidos soluenda per artus.
insonti nulla domino discrimina linquens.
quod si consuetum lunata fronte ferire
uicinos. dudum monitus non arca excors.
decumbat pro caede bouis taurusque necetur.
si uero extincti pretium sententia mitis
exigit. et soluat, quidquid taxatio poscit.
hoc etiam pro caede sui fas poscere nati
uel natae quemcumque uirum. si seruulus ictu
decubuit tauri, ter denos pendere nummos
cura tenet dominum saeuo pereunte iuuenco.
at si quis multa puteum demittere fossa
egesto uult usque solo, mox tegmine claudat,
ne, si forte pecus fuerit per prona uolutum,
damna luat, domino pretium poscente, ruentum
empturus pecudum tenui solamine carnes.
quod si forte bouem bos cornu occiderit unco,
uendatur; pretium fiat commune duorum
diuiduaque legant mactati uiscera tauri.
quod si iam uitium fuerat testatius eius,
pro pecude pecudem dominus redhibebit amissa
innocuus, strati praesumens membra iuuenci.
qui uitulum cleptat, cogatur reddere quinque;

bis binas soluat quicumque auerterit agnam.
nocturnum furem licitum prosternere ferro.
dum penetrat postes obsaeptaque limina rumpit.
si uero exorto fuerit flumine sole prehensus.
dupliciter redhibere nocens sublata iubetur.
quae si non fuerint in censu et uiribus eius,
uendetur, manuum pensurus furta labore.
cuius forte pecus segetem uitemue uirentem
nudatis aut patulo carptim arca ore,
iugera fecundi mensuret protinus agri
prouentu spatioque pari: sic damna resoluet,
quae fuerint inlata prius. haec formula nectit
hos etiam, qui tota simul noualia uerrunt
pampineasque metunt consumpto palmite uites.
ut quae magnifica proprios habuere per agros.
amittant ratione pari. nam stridulus ignis.
fomite de modico solitus conprendere uepres.
arentem stipulam et truncos cortice nudos.
si segetem alterius uitemue absumpserit aestu.
crimen ad auctoris merita per damna recurrit.
ut reddat quidquid noxalis flamma peredit.
depositum redhibere decet: quod perfida furum
si fuerit populata manus, auctore reperto
duplex summa datur: si uero est abditus ille.
auersas qui dempsit opes. hostia sola
exortem culpae faciet, quia fraude carebit.
at si mendoso fallax nudatur in astu.
depositi reddat geminum sub iudice pondus.
haec etiam in pecudum causis mensura tenenda est:
propterea ut, furto quae sunt direpta sinistro.
restituat, cuius fuerit custodia segnis.
at si molle pecus rabies uesana luporum
lancinat, ostensa mitescunt iurgia carne.
quod si quis geminos ducenda ad plaustra iuuencos
commodat, enormi non dicat pondere functos
idem. si fuerit praesens, stimulator euntum.
hoc etiam in reliquis, quos pressant pondera iussa.
sed si festinos accepta animalia perdit.
quisquis agit. ius est, ut damnum sentiat omne.
quae si perdiderit posita mercede locatus,
illa operae in pretio promptim taxanda locabit.
uirginis haut sponsae si quis sibi sumpserit usum,

uxorem cum dote sibi sociabit eandem.
quod si coniugio mens est non consona raptae,
munera det, thalamis quae sunt accommoda, patri.
maleficum celare nefas. mors dura necabit
permixtum pecudi coitus deformis in actu.
linquat uita uiros demonum sacella uerentes.
quandoquidem soli domino fas subdere colla.
nemo peregrinum uiolet uerboue manuue:
idcirco quoniam uosmet suscepit Aegyptus
linquentes genitale solum sedemque priorem.
femina defuncto ne sit temnenda marito,
sed palpanda magis puerique parentibus orbi.
ne paribus poenis subeant fidus nocentes
destituantque suos celeri exterritus funere rapti:
acta nam corda deus auditque iuuatque.
credito poscenti nummorum quos rogat usum.
seposita mercede procul usuiaque turpi;
nec festinus age trepidantem. ut sumpta reformet.
ac si forte sui uelamen corporis idem
committit traditque tibi pro pignore nummi.
restitue. sol ante caput quam condat olympo.
misericors ego sum dominus: hos audio promptim.
externis cessate deis maledicere cuncti
praecipuisque uiris. populi qui frena tenebunt.
fructibus e primis domino pia dona referto
et quemcumque creas primo de germine nuptae,
sacrabis domino, sol postquam septimus altum
est permensus iter. ut sitis sancta propago.
extinctam pecudem raptorum dente luporum
• nullus edat: mensis quae non sunt digna refutet.
non credes narrata tibi, quae nulla fidei
firmamenta iuuant. neu falsum dicere testis
iniqua cum mente uelis. nec pluribus unum
additus in coetum certes superare nocentem,
ut tenuem et modicum quaesito ex crimine damnes.
quin potius si forte pecus errare uidebis,
cum quo corda tibi non sunt coniuncta, reforma.
et si mole graui iumenta obnoxia sunt,
erige et alternis conitens subleua palmis.
innocuum ne sterne uirum, nam pectore iusto est.
munera non sumes trepidi pro cura nocentis
sollicitique rei, quoniam mox lumina caecant

sermonesque uirum cunctaque examina frangunt.
uberibus glebis bis ternos cultor in annos
immineat uegetus, debet quia septimus esse
otia lenta ferens, quo pauper quisque capessat
quae fuerant generata palam. laetusque relinquat
quae superant mandenda feris, dum saltibus errant.
circite perpetua uolucris dum uoluitur annus,
diuisos in trina modos sollemnia uobis
septeno seruanda die, quo mollia ius est
azyma triticeo gaudentes sumere farre,-
ut monui dudum, primo uos mense nouorum,
libertas cum plena fuit discedere Aegypto.
ante meos uultus uacuus ne prodeat ullus.
primitias operum messisque exordia nosce
festa tibi, quotiens sementem sparseris agro.
uel cum decurso requies coniungitur anno,
omnibus explicitis, generat quae cura laborum.
omnis homo trinum distinguat tempus in anno.
ante meos possit quo sese ostendere uultus.
nam cum laeta tibi fuerit possessio terrae
gentibus edomitis commissa et credita, nosce
azyma sola meis ponenda altaribus esse;
multimodas pecudes et rubram sanguinis undam
nil festis prodesse tuis adipemque Gomorra,
peruigilem et noctem durare in tempora lucis.
quae redeunt, quotiens sacrorum cura recursat.
agnus neue tener materno in lacte coquatur.
ecce ego sidereum caelesti ex arce ministrum
ad curam dimitto tuam, qui robore multo
uadentem ad terram foueat. quae pinguibus aruis
laeta uiret dulcesque euoluit nectaris undas.
hunc audire parans sacratis crede loquellis.
coniunctus est ille tibi fidusque manebit.
. perpetuum retinens caelesti in uertice nomen.
heia agite sanctisque auditum iungite dictis.
mandatumque meum sincera adsumite mente;
ut sitis plebs cara mihi populusque beatus
et regnum sublime dei. gens ardua semper,
omnibus in terris, quas sol utrumque recurrens
adspicit et calido mundum conplectitur axe.
concordes palpabo tuos cunctisque resistam,
qui tecum bellare parant; tibi cedet Amorreus

Cethaeusque ferox et quos nunc optima tellus
sustinet, in saeclum te mox uertenda colono.
prouide, ne uetitis adclines colla sacellis
hostilesque deos trepide subnixus adores.
quin potius profana rue atque idola cuncta
disice cum titulis inscriptaque nomina dele,
ut possis seruire deo, quem cuncta tremiscunt.
mox uictum sacrabo tuum fontesque meantes;
morborumque tuo demam de corpore pestes.
nullus inops nati tota de plebe dolebit
paternum non esse sibi nomenque decusque.
longinquos praestabo dies. quis terminus aeui
laxior optatae producat tempora uitae.
ante tuas acies tristis formido uolabit,
atque uenenato praecurrent uulnere uespae.
ut tua belligeris metuantur signa maniplis,
perque feras gentes facilis uictoria cedat.
quas tamen edomitas faciam decrescere sensim,.
ne uacua sit terra uiris, atque sanctum multo
increscat nimia rabidarum turba ferarum.
milite difl\'uso faciam se extendere fines
telluris sedisque tuae, qua marmore rubro.
aestuat oceanus uentosis lubricus undis.
usque Philistinum pelagus terramque carentem
humano cultore, cluens atque agmine multo
qua fluit Euphrates uitreis perlucidus undis. ”
Haec ubi detonuit, dominus conscendere collem
Aronem Moysenque iubet ac nobilis aeui
septuaginta uiros longeque inflectere colla
aeterno summoque deo; nam comminus ipsum
permittit properare ducem, qui iussa facessens
sancta dei celsum confestim construit altar
monte sub eximio. uacuas qui surgit in auras:
bissenos lapides. tribuum quae summa uidetur.
comminus adiungens. hic nondum quarum iuuencos
exhibet armata sacrisque hos inmolat aris;
sanguine de quorum partem diffundit ad altar.
creterrae instillans aliam, plebemque frequentem
spargit rore leui, librumque euoluit aeterni
seruantem monumenta dei. quae consona postquam
dixit cara sibi docilis sententia plebis,
conscendit tumidum lento molimine collem

grandaeuosque senes fratremque in uertice sistit.
hi simul adspiciunt rutilantem fulgure gemmam.
in qua siderei steterant uestigia regis:
sapphira nomen habet; caelumque hic uisitur albens
praetentum per dorsa iugi: quae cuncta uerentes
sublimi cum laude ferunt uictumque capessunt.
interea, monitis uates senioribus illic
sidere, Iesutem secum subiungere gressus
pacato de corde Sennarum. Hurumque relinquit
Aronemque suis, certantum ut iurgia noscant
aequa lance uirum iurisque ut uerba loquantur.
ipse ubi sanctifici tenuit iuga plurima collis,
labitur aetherio propere nubs fulgida caelo
et montem conplexa tegit uatemque seorsum
occulit a sociis terno bis lumine solis.
septima iamque dies niueum patefecerat axem.
cum dominus media conpellat nube prophetam.
mirificas inter flammas dum fulgidus infit,
atque quater denis uati dat iussa diebus;
noscere quis posset, quae sint sacraria summo
digna deo, lignisque iubet haec ardua pangi
perpetuo ualidis. nulla quae dissipat aetas.
haec miris descendit modis mensuraque iussa
lammina conspicui praeuelat ductilis auri.
conectens geminos tereti uertigine circlos
in dextrum laeuumque latus, qua sancta coluntur.
inde leuigatis intexit frondibus arcam,
in qua perpetui maneant mandata tonantis.
quin etiam rutilo prorumpere perficit auro
diuersosque locat, qua sese altaria pandunt,
alarum splendore pari similique uolatu,
ceu moueant agiles uentosa in nubila pinnas.
multaque praeterea rerum commenta nouarum
mirificis sunt facta modis, quae dicere qui uult,
expromet citius pelagus quas uoluat harenas.
sed neque quam multae species nec nomina quae sint.
lex numeris adstricta potest depromere fando.
dum cyathos uates, phialas, mortaria pangit
caelatasque facit gestanda ad munera lances
et quae Thara subduntur fulchra lucernis.
iam quaecumque tegunt sacratam desuper arcam
aut uelant postes, ardenti e Lothus tinxit.

quin etiam Melchae texuntur pallia peplo,
Aroni uatibusque piis, qui munera libant
in tectis sacrata dei, gemmaeque coruscae
inhaerent sinibus signantes nomina sena
distinctim tribuum, quarum de corpore plebs est.
singula nobilibus signantes nomina gemmis.
sedes prima loco. topazo adiuncta smaragdus:
sapphirus hanc sequitur, cum qua carbunculus ardet,
iaspisque uiget fuluoque intermicat auro:
tertia ligurio senes: effrenis Sarram fluuius
atque amethysto. fulgens quem purpura tingit.
chrysolithus quartus, berillo adnexus onychnus.
additur aetherii signum uenerabile regis,
lammina conspicui formatum quod tenet auri.
lintea quin etiam niuoso uice textu
in laxos cohibere sinus atque indere membris
praecipitur partemque obscenam condere carnis.
ne, dum sacra uehunt, denudent turpia uates.
haec inter totus sacrorum euoluitur ordo:
peccatum quae dona leuent. quaeue hostia ferro
icta cadat sanctamque dei determinat iram.
nam quicumque uirum sacrata altaria tangit„
sanctior efficitur purgatus pectora naeuo.
pendeat ut lychnus semper laquearibus altis
incensus noctemque suo de lumine uincat.
edicit censura dei. ne forte tenebrae horrificam faciant per sancta altaria noctem.
ponitur et liquidi nonnumquam sucus oliui,
sanctificans hominum carnes. dum uertice summo
liquitur et crasso perfundit unguine membra:
adice tusque, leuis cuius fit naribus aptus
halitus et dulces inrorat sensibus auras.
ilicet ut magni splenderet machina templi
ornatuque suo cunctas transcenderet aedes.
perdociles tribuit sensus et maxima fabris
ornamenta deus omnesque his indidit artes
Achisamo de Dana tribu iunctoque Beselo,
ex Iuda cui classe fuit clarigena origo.
utque forent domini populo notissima dicta.
accipit e gemina formatas caute tabellas
propheta tribuente deo, quas pollice sancto
et paribus scripsit digitis manus inclita regis.
interea populus. metata in castra locatus,

dum uatem deesse suum iam tempore multo
mordaci sub corde gemit nusquamque uideri
murmurat. adsidue deposcit numina demens
Aronem peruersa sibi; quos ille frementes
instantesque diu deferre ac tradere iussit
ornatus. quos aure gerunt nataeque nurusque,
natiua dum forma parum splendoris habere
ducitur et turpi de uulnere defluit aurum.
hoc ubi congessit populus, coniecit in ignem
mollitumque dehinc eruens flamma camini
miscuit et torua formauit fronte iuuencum
uenturumque diem sollemnem confore dixit.
ilicet albentes cum primum lucifer ignes
protulit et celso noctem seclusit olympo.
consurgit Iudaea manus damnosaque festa
laeta colit multisque infundit pectora poclis.
atque exultantes ducit furiata choreas.
aspicit haec celsa dominus sublimis in arce
innocuumque iubet propere descendere uatem.
dum memorat: ”Decurre citus. montemque relinque.
peruersi ductor populi plebisque magister.
quam profana iuuant; peccauit praesule multum
te Iudaea suo, dum sanctos despicit actus.
en quibus indomiti Pharaonis soluere uincla
principe te licuit furuaque exire Canopo.
praeuaricatores taurinis uultibus adstant
proque deo celebrant mentiti membra iuuenci
et libertatis memorant id nunc suae numen.
tu motus ne flecte meos neue obuius ito,
dum meritos his mitto metus dignamque ruinam.
nec tu iacturam metuas. ne dempta potestas
culmen ad alterius confestim missa recurrat.
dabitur in Terris multum praestantior armis
gens ignota tibi, quae sit te principe uictrix.”
Territus his uates dominum subnixus adorat
talibus effatus: ”Cur tantis motibus exit
in populum nunc ira tuum, quem dura gementem
imperia nimium metuens laxauit Aegyptus,
dum te, magne, timet, dum celsae robora dextrae
terrificant fracta miseram ceruice tyrannum ?
et nunc, o domine, quid dicet turba Canopi.
captiuis priuata suis infensaque plebi,

quam cernit nunc esse tuam, nisi te, deus ingens.
nequiquam consueta tibi pietate fauentem
produxisse uiros deserta in sede necandos.
dum uastos inter saltus sua funera ducunt.
sublimis indulge tuis uultumque serenum
exhibe poscenti; nam te quis uiuere moto
in terris caeloque potest ? quem currit ad unum
quod moritur uiuitque tibi. tandemque recurrat
ad sensus. uenerande. tuos. quae dona pararis
Abramo quondam, proceri quae deinde Iacobo
Isacique pio. felix quos seruitus ornat,
quod placuere tibi: iuratus per tua, sancte.
robora dum spondes prognatos his fore curae,
rex inuicte, tuae. densandos pube frequenti
innumeraque acie, ceu magni sidera caeli
stellantesque micant mundano in cardine gemmae.
cur promissa labant? cur ditis commoda terrae
nullus habet uatesque insistit sedibus exul.
cui mellis spondes latices et flumina lactis?"
Flectitur his dominus totamque expectorat iram.
ilicet excelso descendit colle propheta,
conscriptas referens domini de lege tabellas
introrsus extraque simul; nam pagina sancta
et tergo commissa fuit; cumque incitus exit.
uocibus inmodicis populi defigitur Auses
clamoremque putat bellantis hunc fore turbae.
sed uates non bella uidet, sed languida uino
pectora multimodas in caelum mittere uoces.
iamque adeo ingressus castrorum limina ductor
bacchantis cernit populi feruere choreas
auratumque uidet tumida ceruice iuuencum:
quem uelut aetherium spectabat turba parentem.
ilicet infensus calidam dum concipit iram.
confringit tabulas. totum dum surgit in ictum,
iniectumque focis uitulum dissoluit et exin
porricit in pelagus sumptisque exinde fluentis
attonitos libare iubet: fratremque deinde
increpat offensus ualide, quod uana petentes
audierit iustaque deum uiolauerit ira.
ille pacem poscens crimen populare fatetur.
exortem sese faciens culpabilis ausi.
at princeps, punire parans dementia uulgi

crimina. Leuitas totis discurrere castris
et ferrum nudare iubet atque obuia passim
corpora, cognata quamquam de plebe, ferire.
illi alacres per nota sibi diuortia currunt
oblatosque ruunt cuneos raptimque uirorum,
ultores domini, circum tria milia caedunt,
quis uicena simul studio quasi milia iungas.
his gestis propheta suis iam mitior exit
aeternumque rogat populi pro crimine regem,
talibus effatus: ”Peccauit turba tuorum.
rex inuicte, uirum plus quam mortalia quaerunt
pectora, mutarum pecudum simulacra colendo.
his et uota dedit et numen credidit aurum.
et nunc, o domine, si dignum me prece ducis.
quam faciam fundamque tibi. dimitte reatum,
quem solus laxare potes. sin amplior illos
poena manet cunctosque tenet sententia mortis.
nomen, sancte, meum caelesti ex pagina dele,
quam scripsit ueneranda manus, cui subiacet orbis. ”
orantem responsa dei felicia palpant:
”Quisquis me uetito peccator crimine laedit
me contra ueniens. hunc sancti pagina libri
nulla tenet nomenque nocens delebitur inde.
at tu depropera captumque hinc explica cursum
promissosque locos susceptae adscribito turbae.
ac ne sollicita tangat te cura uadentem,
nuntius anterior semper gradietur euntem.
ast illos sua facta grauant, quos crimina fuscant.
erecta ceruice uiros sensuque tumentes:
quapropter socio tecum non ambulo gressu.”
Haec populus maesto suscepit dicta reatu,
inriguoque gemit ob tanta obprobria fletu,.
pollutas sumens nigranti stamine uestes.
quem bonus eloquiis uates deponere tristes
indutus luctumque iubet multumque precatur,
ut uideant, ne forte dei sit grandior ira,
si fortasse pari fuerit de crimine laesus.
His actis conposta sibi tentoria promit
semotisque locat castris nomenque decenter
indidit a teste, cuius sententia uera est.
ilium facta deo subeuntem limina cuncti
certatim uidere uiri ipsique uicissim

gaudebant inferre gradum uel sistere contra:
cum subito, horrendum uisu, nubs fulgida caelo
labitur et summi perfundit culmina templi;
dumque pius uates graditur. dum deinde recursat.
aedibus in domini semper se condidit Auses
nusquam progrediens. at uates dicta reuoluit
cum domino consueta sibi, quaeque antea non sunt
mortali concessa uiro, deposcit. ut ora
comminus aspiciat domini ueneranda beati.
utque deus procerem semper comitetur euntem.
quamlibet aetherius uallaret nuntius illum.
adnuitur dictisque deus sublimibus infit.
quae facienda prius, quam tanti gratia doni
obtutus pascat mundana inuisere suetos.
”Heia age, deproperans rupem conscende minacem
et gressum defige tuum, ac dum meus alto
sic rediens decurrit honor, sub fornice saxi,
umbratus mea dextra, mane, dum praepete cursu
praeteriens refero diuinae umbracula palmae.
tum tantum spectare dei postrema meantis
crura potes: uultum non fas est uisere cuiquam
spirantum ex numero, mundana quos fouet aura.”
haec, fuerant ut iussa, fiunt; mox caute dolata
consimiles tabulas diuina ad iura reformat
consuetamque sibi solitis de cursibus arcem
incomitatus adit montemque accedere iuxta
non patitur cunctos ipsasque eliminat illinc
lanigeras pecudes, quia sunt contigua noxae
talia: corruptis nequaquam sancta cohaerent.
ilicet optatis domini sermonibus usus
cognoscit uentura suis seque ingerit ultro:
”O domine, quem larga facit clementia magnum
in caelo terraque tuis, tu mitis in aula
aetheria solusque potens, iustissimus idem,
indulgens pariter populis, quos mundus ubique
laetus habet tota dominum cum mente fatentes:
tu cunctos de fraude leuas, tu quidquid iniquum est,
condonare potes, solus quia crimine cares;
idem mortiferos solitus damnare reatus
in prolem natosque patrum natosque natorum:
nobiscum praecelsa- deus uirtute maneto.
nam plebs ista ferox rigida ceruice superbit;

crimine si cuius commissa piacula donas,
uiuemus per saecla tui.” mox sanctus ab aula
effatur dominus caeli, quae iusserat ante;
ut, cum uulnifica populus post bella quiesset,
otia respiciens, tantum consortia nosset
de populo concessa suo, ne forte uirorum
incautas mentes fallaci cluderet astu
coniunx sumpta foris profanaque sacra doceret.
iamque quaterdenos celeri cum lumine soles
triuerat hic uates, nullamque adsumpserat escam,
ieiunum referens ad castra ingentia pectus.
illum conspicuae fulgentem lampade flammae
obtutus timuere uirum fraterque ueretur
mortales reuocans fulgenti a lumine uisus.
nescius at uates subitae uirtutis honorem
sacrato fulsisse sibi, formidine plebis
noscitat inmensi uelandum luminis ictum,
ne Iudaea cohors cum uisu auerteret aures.
sed cum pacifica domini se ad uerba ferebat,
lutea peI:spicuo tollebat lintea peplo.
ilicet exhibitis populo certante metallis
et quae Sidonio tinguntur uellera luto,.
artibus eximiis sacratam perficit aedem.
quam dominus missa sublimis nube repleuit
in tantum, ut uates non posset scandere postes
sanctificos, quamuis toto se limine uelum
panderet et foribus custos non obuius esset.
Haec cum mobilibus sese dimouerat auris.
castra mouebantur; nox rursum sueta reuerti
fulgebat rubrae nimio de lumine flammae.
dum uolucris deferuet apex numenque praesentat.

Leviticvs

Postquam conspicuo longinqua in deuia templo
extrema est inposta manus. mox cura sacrorum
uatibus incubuit. quo ritu quaeque litarent:
hostia peccatum demeret quae, quaeue salutem
caesa daret; quae dona potens, quae pauper ad aram
poneret et geminus quae ferret commoda turtur:
quaeue columba pari sociata et iuncta columbae
sed mirum, pecudum caesarum uiscera raptim
ignis edax celso rapiebat sidere missus.

Interea iuuenes uegeti iam fortibus annis.
esse sibi licitum stolido dum pectore credunt.
Nabdus et Abiudus, Aronis nota prophetae.
pignora, sacrilegis accendunt ritibus ignem.
haut multum dilata nece: nam fulgur ab axe
emicuit supero atque inter uota necauit
non sincera uiros. multum genitore maerente.
frigentumque dehinc tumulantur membra senulchro.
mox tamen abstinuit genitor lugere sepultos
germanique omnes, fletum prohibente propheta.
qui populo permissus erat: namque igneus ardor.
caelesti de sede uolans. concusserat omnes
inserto terrore uiros palamque uidebant
temnendum non esse deum. qui non foret absens.
Haec inter domini cognoscit uoce sacerdos
uina negata sibi mellitaque sicera natis.
ne. quando dominum positas uenerentur ad aras.
halitus offendat uinoso ex pectore missus.
communis populo distinguit regula uictus :
et quid uel liceat uel fas adsumere non sit.
eloquitur. quem nostra etiam conuiuia morem
caelesti sub lege tenent: ne uultur in escis
aut coruus picaue fiant. neu buteo fumus
accipiterue sagax aut miluus ore obunco.
et quae difficile est metato edicere uersu:
ne quae munda parum congesta in pectore sidunt.
innocuas tactu faciant sordescere fibras.
femina. quae licito uacuatur uiscera partu.J
si puerum generat, septeno in lumine sordet
corpore cum toto; sed cum se uerterit axis
octauus. quo sollemne est truncare pudenda.
pelliculum demet ueretri. atque inde sedebit
ter denis tribusque dehinc iam feta diebus.
ne. quae sanctificis adolentur cultibus, audax
polluat aut uisu aut foedo altaria tactu.
quodsi concepta laxant membra puellae,
obseruans geminum tempus nil fraudis habebit,
quo deinde expleto confestim dona uouebit
turtures aut geminos. similes aut terga columbas.
aut grege de molli candentis uelleris agnum,
ut saniem precibus ualeat cohibere sacerdos.
Morborum quoque effigies et signa docentur,

dumtaxat quos lepra creat, quae corpore toto
lutea pallenti perfundit uiscera tabo
albentemque cutem maculis feralibus implet,
ut, quia per domini nonnumquam exaestuat iram,
hoc medicante fugam capiat corpusque relinquat
orantis pro noxa uiri munusque ferentis,
-paupertas quod paupertas, ouans quae uincere dites
saepe solet; dominus uotum quia simplicis haurit.
nec grandis inpensa tamen praestanda medendi:
nam pullos offerre duos agnosque gemellos,
ut uitulo coniungat ouem, ius praecipit omne,
polline cum tenui, quam sparsit riuus oliui.
haec diues offerre potest: sed munera paruum
parua manent; namque aut uitulum mactabit ad aram,
qui uiget explicito bis senis mensibus anno,
et quiddam de farre pio, quod miscit oliuo,
turtures aut geminos, similes aut forte columbas.
Quin etiam somnos hominum quia saepe uoluptas
per noctem deludit iners, si forte ueretro
semina destillant, fit corpus turpe iacentum
inmundumque manet, donec iam uesper ab aethra
conspicuus laeto praecedat lumine noctem;
nec solum foedo deturpant corpora naeuo,
sed quidquid contingit agens, quem somnia fuscant:
id propter fluuio fas est perfundere membra,
puritas ut redeat propere cessante reatu.
testea quin etiam fas est perfringere uasa
contactu maculata uiri, at facta metallo
diluere ac uitreo sordes diducere riuo.
Hac etiam liciti coitus sub lege piantur.
ilicet exutis membrorum labe molesta
antistes praestabit opem, cum sole reuerso
septima puniceis aurora eluxerit astris,
turture si gemino ueniat subnixus ad aram
peccati uotique reus paribusque columbis
Femina, decurso quae fit iam menstrua mense.
foedatur sanie madida, quae promitur aluo.
et quidquid tangit, maculat, dum septimus exit
lucifero redeunte dies; sin auctius urget
unda nocens certique abscedit temporis ordo.
indiscreta mali facies idemque reati
finis erit, sanctam si promat munus ad aram

ex his, quas domino constat placuisse uolucres.
Interea extinctis mento sub crimine natis
Aaronis proceris dominus haec intimat ingens.
ut, quia praetentis dimissa umbracula uelis
altar habet sacraque simul praenubitur arca,
temporibus certis sese referatque locetque
sacerdos pia uota ferens, quia sanctus ibidem
consistat dominus albenti in nube uiden\'lus.
sic tamen ut uitulum proprio pro crimine mactet.
proque synagoga similes mox immolet hircos.
sorte sub oblata, unus qua deuius erret.
peccantum delicta ferens secumque recondens.
ast alius placidam ut domino mactetur ad aram.
optima siderei laturus commoda doni.
Bestia uel uolucris, nullo quae sanguine fuso
functa fuit, nullis prandentum est congrua mensis:
idcirco, quoniam multorum in sanguine mens est.
atque etiam si forte pecus mucrone peremptum
laxant croceam sectis de faucibus undam.
debet terra tegi. ne sit non condita fraudi.
Instruit hinc dominus, quae sint consortia noxae
quaeue iuuent parili concordia pectora nexu.
quae certis digesta modis hic explicat ordo:
inprimis genetrix cubili accommoda non est.
in quo nupta iacet. nullumque -agnouerit usum
excepta pietate sui mens sedula nati.
ut quae paternis nonnumquam amplexibus haesit.
hoc germana modo, eadem de matre creata.
aut neptis inspecta tibi natoue nataeue:
non amita affectu nec sit matertera foedo
iunctior inue nurum noxalis luxus oberret.
uel nuptam. quam frater habet; non nouerit usum
filia, quem genetrix. lectoue incumbat eodem.
uni mixta uiro, coniunctaque nomina turpet.
si nouerca fiat canorum feta nepotum.
ut quae priuigno coniungitur. et duas uno
germanas cohibere sinu res absona iuri est.
uel quam coniuncta uobis de plebe capessit
proximus; haut natus detur seruire potenti.
ne uetito nomen domini uioletur in actu.
masculus obsceno ne sit permixtus amore.
neu sexum deturpa tuum. nec quadrupes ulla

nouerit informes coitus nuptaeue uiriue:
crimina quae propter dominum laesere potentem
gentes multimodae, terraque his omnibus iras
exhibet et sordes, quibus est infecta, refutat.
at cum triticeas tondet iam messor aristas.
uel cum flauentes resecat uindemitor uuas.
nemo legat totum, ut pars linquatur egenti.
quae suprema fuit. mendum ne dixerit ullus.
neu furtis seruire uelit nec perdere fratrem
nec super iniustum iurandi inponere iura.
laedere ne libeat quemquam uel rapta tenere.
neue operi pretium demat mercede locati
uel una sub nocte um: neu dicere surdo
surde uelis damnumue exprobres corporis ulli.
iudicis arbitrium ne sit propensius umquam
in laeuum dextrumue latus. quia pauperis una
eximiique uiri debet persona uideri
illis. qui posita rectum discernere lance
mente queunt docili. mox turgida pectora frena,
inuisus ne forte fias. dum despicis omnes.
oderis aut fratrem. tacita si cogeris ira,
sed castiga magis coramque euolue locato,
ut uitet commissa prius mentemque reformet.
et cum iura tibi fuerint commissa nocendi,
motus pone libens iramque emitiga totam,
pectore quae tacito dudum contracta uigebat;
ne dominus sis ipse tui uindexque doloris.
utque tuis cupies iucunda et commoda rebus.
sic fratri deposce tuo. ne dissona mens sit.
hoc seruate uiri sanctoque insistite iuri.
Sint iumenta tuis subnixa et subdita plaustris
corpore consimili, nec taurum iunge caballo.
frena regens; uirides inter nec spargito uites
farra serens: uestisque tibi nec discolor ulla
diuerso sit texta modo filoue biformi.
diligit ancillam si quis mercede seorsa.
.. nondum iure dato, quod seruis missio praestat
et data libertas, mortali crimine caret.
[puella] si non iuncta uiro sensum coniunxerit unum,
si facilis nullo coitus luctamine praestat.
lenitur per uota deus. si de grege molli
uotiuus aries domini mactetur ad aram.

insita siluestri quotiens sunt germina trunco.
carpite post ternos nequaquam poma decembres.
sed summo sacrate deo; quia quintus edendi
iura dabit uobis licitis cum uictibus annus.
auguriis seruire nega atque auspicia orsa
pro ueris audire fuge; rectumque capillum
crispanti rutilare coma. uel carpere barbam.
aut ferro signare cutem, uel stigmata membris
indere corporeis haut umquam mitia membris.
filia blandiloquis ne sit te mancipe moechis
aut turpi transcripta toro; cantuque medentes
euitate uiros; dignaque accersite noxa.
si iuuenis uetulo non adsurrexerit, et si
barbato cuicumque puer, quia grandior aeuo\'
postulat officium, paternis quod datur annis.
sit modio mensura tuo non debilis umquam:
nec trutinam serues, cui sit semuncia fraudis.
iustus iusta deus quocumque exquirit in actu.
et qui uentriloquos poscunt responsa. refuta.
defunctum propter nullus deponere barbam
aut nudare caput studeat frontemue serenam
polluat aut quidquam, quo sit deformior, optet.
femina, noctiuagus si quam possedit adulter.
coniugio est indigna uiri, quem postea sumat.
et quae de sensu, quo sunt diuortia, missa est.
nesciat alterius thalamos; purusque sacerdos
omnibus in rebus nitidum praestabit oliuum.
quo perfusa prius sacrati uerticis arx est.
huic coniunx de gente sua conpertaque soli
haereat et uiduam uitet luxuue nocentem.
ne maculosa fiat uetita de matre propago.
et si quis uitium quodcumque in corpore gestat.
(ille) haud dignus erit, qui (munia) sancta capessat.
corpora pura placent, maculis haut inlita foedis.
femineus quae luxus habet, cum uota sacrantur.
quae captu pro quisque suo deuouit ad altar.
quin et uela simul nequaquam iungere fas est;
nam maculis sordent. purus est rector in altis.
filia sanctifici fuerit si tradita uatis
externi sub iura uiri, libamina prima
nequaquam contingat edens: si coniuge functo
aedibus in patriis coepit consistere, sumat

quem genitor, secura cibum panemque uicissim.
quod si sancta manu quicumque admouerit 011
nescius, ob culpam quintas deportet ad altar.
Pendeat ante tholum lychnus laquearibus altis,
noctibus ut praestet flammatum lumen oliuum.
ne decursa dies pallentes misceat umbras
aedibus in domini sanctaque altaria condat.
Haec inter calido iuuenes duo felle mouentur:
hic Hebraeus erat. alius generatus Aegypto.
dumque alterna sibi dicunt maledicta frementes.
inmensum domini nomen fuscare querella
non timuit Iudaeus iners. dum ducitur ira.
quod facinus propter castrorum ex aggere tractus
et positus campi medio. mandante loquella
sublimis domini. saxorum concidit ictu.
percurrit pia iura deus atque omnia pandit.
Indigus alterius quotiens uult sumere nummos
pignore deposito. si rus addixerit illi,
cuius poscit opem, reddat sibi credita promptim,
cum fuerit ditata manus. atque illa receptet,
quae fuerant transcripta prius; in perpete uita
indigus extiterit. illo fit liber in anno.
quo cunctis est missa quies et dulce leuamen.
quod si forte domum media quis mancipet urbe,
restituat hic aera sibi commissa per annum.
ne post emissum dimittat praedia tempus.
sic tamen orantum danda est pecunia dextris,
exigat inplicitum ne post usura lucellum.
quisquis inops tenuem uitae non sustinet usum
ac duros perferre dies, meliusque putabit
subdere se domino iam libertate remota,
non ferat ille iugum ueluti de serua creatus,
sed uelut adscitus positae mercedis ad actum,
donec decurso redeat iam tempore liber,
quo cunctis concessa simul sunt otia rebus.
ac si ceu domini imperio distractus abibit,
proximus hunc redimat, aut, si non adfuit ille,
contribulis quicumque sui commercia fratris
iussus agat iugumque uiro seruile sequestret.
nam si legitimo fuerit diuenditus aere,
seruiet, optato ueniat dum tempus in anno,
quo cuncti sua iura simul dimissa resumunt.

aut, si parua fuit annorum summa, labore
conpleat hanc proprio manuum quem praestitit actu.
sic abeat, quocumque uolet, secumque reducat
libera securos pariter cum coniuge natos.
talia sincero condentem pectore iussa
pax tranquilla manet, nullo quam bella tumultu
proturbare queunt; longos sed missa per annos
otia multimodo conplebunt horrea fructu.
quin etiam si tela ferox destrinxerit hostis,
exigua. bellante manu detrusus abibit,
quam libet inmensas acies in proelia ducat.
ast ilium, qui iussa dei sublimia uitat,
mortis terror aget, ceu ferrum torqueat hostis,
praecipitique fuga trepida condetur in urbe.
hinc postrema fames morbis pallentibus illum
ambiet et saturus quamuis ieiuna putabit
ora sibi semperque metu redeunte timebit.
ac si conlibitum portis bipatentibus ire,
quo sensus duxere sui, hunc maesta per agros
undique desertos heremus confundet euntem,
raptoresque lupos et quae sunt dente uel ungui
terribiles per rura ferae, plus triste timebit:
et quamuis pingui generetur caespite terrae
uerna seges, teneras culmis non promet aristas.
natorum tum membra pater ceu dulcia morsu
adpetet atque fame genetrix demittet ad aluum.
quod genuit fecunda prius. tum uincula captis
inponet iam uictor ouans flammaeque micantes
adtollent rutilos per tecta ingentia crines,
urbibus in cinerem uersis, quae foeda gerentes
ambierant ualido quondam tutamine muri.
deficient tituli, uaiiai-um insignia laudum;
et quae pulchra prius fuerant, destructa peribunt,
ut deus in celsis semper uenerandus ametur,
idola quem nequeunt mentito adtingere cultu.
Quae deinde in uotis maneat taxatio dragmae,
femina si fuerit seu mas donatus ad altar,
perscripsit rubrica dei, seu grandior aeuo,
seu puer aut uirgo nondum pubentibus annis,
seu domus aut fundus, seu quidquid mente dicatur,
cum secura deo gaudet mens credere summo,
seu cum sollicitis agitur permota periclis,

ni quibus inplicitus ne sese inuolueret error,
pars expressa manet, pars est concredita uati,
ut decimos etiam taxet sententia fructus.
si libitum retinere pecus agrumue domumue,
donantis sub iure fuit: mox pendat ad altar
commoda quae pretiis indunt concordia nummi.

Nvmervs

Verterat interea solitis recursibus annus,
mensibus explicitis sua per uestigia currens,
postquam lecta deo pubes Nilotica liquit
litora et e Pharia tandem migrarat harena;
cum deus astrigera fulgens de sede locutus
imperat, ut uates tribuum mandata tribunis
certa ferat plebemque dehinc percenseat omnem,
sepositis pueris et quos iam grandior aetas
exhibet inmunes trepidi sub cura duelli,
ut, quae summa fiat, bis denis noscat ab annis.
illi alacres relegunt numero currente per omnes
turmas quisque suas cursimque inspecta locuntur
nomina, bissenis tribubus quae condita perstant.
haec sexcenta simul conplerunt et tria iunctim
milia, quingentos pariter si iungere cures
quinquies et denos, domuum cum deinde uiritim
notio perdocuit procerum bis milia sena.
Leuitas uero, domini quos cura sacrorum
sola manet, uetuit plebis coniungere summae.
hinc adlecta deo Getsonum milia septem,
quingentis pariter positis; Gaada seorsum
bis quaterna facit sexcentis comminus auctis;
tertia bis ternis sed milibus atque ducentis
exhibuit patrio dicta sermone Merara.
has diuersa manet quoniam custodia summas
sacrorum templique dei, sic castra sequestrant.
prima legit pelagus; alia se porgit ad austrum;
tertia praegelidas aquilonis respicit auras.
at qua prima rubet uenientis flamma diei,
maxima conspicui ponunt tentoria uatis.
hinc genitos primo pueros dinoscere partu
et domino sacrare parat, qui milia conplet
bis undena, simul bis centum si superaddas
septies et denos, pro quis adsumere dragmam

uatibus est licitum sacrisque addicere templi,
emptos cum ueluti diuina eliminet ara.
ilicet adplicitos sacrarum ad munera rerum
ex Getsona manu Gadaque et dicta Merara
bis quaterna legunt quingentis milia iunctis,
quinquaginta super positis, quos ferre seorsum
ornamenta domus domini uel promere iussit.
sic ibi iam positis sumebant otia castris;
ex quibus excludi placuit trans limina portae,
morborum quis dira tabes corruperat artus,
ne ualidos inter positi contagia ferrent,
abdita dum calidis errant discrimina uenis.
ilicet uxori tacito qui pectore zelat,
nec testem, qui prodat, habet, si serus adulter
polluerit casti quondam cubilia fulchri,
ad uatem festinus eat coramque praesentet.
quam credit peccasse sibi. canamque farinam,
hordea quam faciunt, sacratum promat ad altar.
quam nec ture linat, nec pingui inroret oliuo.
praeuidus hic uates undam de fonte capessat
fictilibus labris, modico quam puluere tinguat
quem capit e media pronus testudine templi.
mox illam nudare caput palmisque tenere
conpellet geminis memoris libamina sacri.
utque bibat latices secum maledicta tenentes.
conpellet senior. quae St si criminis exsors,-
inlaesa cum mente manet uultuque sereno.
at si sub tacitis celantur crimina fibris,
turgebit subita mulier tentigine morbi,
obscenumque femur putri cum carne liquescet.
insuper et plebis acuit maledicta iocantis.
dum facili exprobat commissa piacula risu.
Haec inter casto uitam si ducere ritu
mente parat quisquam uotique implere reatum
peruigili exoptat sensu, ne luxus in ipso
corporeus certo possit sub fine uigere:
uina neget sibi nata libens et cuncta refutet
pocula, quae calidis in uinum uertere lymphis
aut melle aut pomis consueuit cura bibentum,
cum liquidos puris renouant de fontibus haustus.
horreat hic uuas, acinum nec mordeat ullum.
qui uini uel rore madet, uel solibus aret

in passum crispo concretus margine rimae;
quin etiam laticem mordacis uitet aceti.
sobria mobilibus delibans pocula riuis;
concretamque gerat toto cum tempore barbam,
qui uoto perscriptus erit; crinemque fluentem
intonsus conseruet apex; lustrare sepulchra
nesciat et patrum tumulos bustumque sororis,
ut sanctus persistat honor. si forte sub isdem
conpositus tectis aliquis laxauerit artus,
morte obita, infectum ueluti sordescere coget.
is igitur ueniam curis mordacibus oret,
tondeat et crinem squalenti in uertice pastum;
et cum clara dies septeno eluxerit ortu,
turtures aut simili candentes pluma columbas
offerat, ut uitium uatis per uerba leuetur
atque precem; iactura tamen sit temporis eius,
quo prius abstemius fuerat, rursusque capessat
principia optatis iterum currentia uotis,
quaesitam ut meritis ualeat contingere metam.
omnibus his gestis, postquam sua praemia conpos
certa tenet, similes albentis uelleris agnos
offerat, expliciti bidentes cursibus anni;
unus ut occumbat quaesitae ad praemia mercis
peccatumque leuet; nitidi iam corporis alter
atque salutiferos aries decumbat ad actus.
ille etiam niueos panes conspargat oliuo,
et quidquid sacri ueteris sollemnia poscunt,
ut ualeat rursum desueta adsumere pocla.
ergo agite, et plebem quotiens sacrare precatu
orantem cupitis, hoc Christum poscite fatu:
”Dextera uerticibus hominum dum prona recumbit,
candidus aetheria uobis benedicat ab aula
omnipotens, custosque fiat per saecula uester,
fulgentemque deus faciem super omnia uestrum
attollat capita, et sit miserator in aeuum;
eleuet et uultus, ut uos de sede reuisat
inclita et ingenti dominus det munere pacem.”
nec minus interea uates circum omnia promptus
iussa dei primam castris socialibus aedem
exornat domini pinguique inrorat oliuo.
et quaecumque nitent argento effecta uel auro
uasa domus sanctae, simili de flumine lauit.

plaustra dehinc, tribuum dederant quae iuncta tribuni,
cornigeris bobus parilem diuisit ad usum
Leuitisque dedit; geminis bis ducta iuuencis
carra duo primae Getsonum tradita turmae;
at Merara cohors quaterno bis boue iuncta
quattuor accepit rebus carpenta ferendis,
quae sacris sunt facta dei; nam sola Gaada
inmunis donis gestauit pondera collo.
Interea tribuum proceres pia dona ferentes
discretos habuere dies; namque agmina plebis
sunt quingenta, simul uiginti et milia bina,
bis senis ducenda uiris, quorum ordine primo
uouit Iuda tribus donum Nassone tribuno;
in quo uasa dedit argento insignia fuluo,
quae simul expletis faciunt bis pondera centum
atque decem, niuea prorsum siligine plena„
sacrorum ex more riuo uiridantis oliui
praemadida uitulumque dehinc agnumque nitentem
arietemque simul, haedus cui iungitur albens,
qui peccata leuat, simili cum fronte iuuencas
una duas, quae sacra iuuant coniuncta saluti,
arietes quinque hircosque agnasque sequentes
consimili numero: primi sunt muneris ista.
Post haec quaeque tribus discretis laeta diebus
dona dedit nusquam fraterno in munere discors,
omnibus in uasis pariter si summa locetur.
at uero in gabatis caelato ardentibus auro
uiginti centumque fiunt per pondera librae.
Haec ubi deuouit sacrorum insignia uates,
effantem dominum sacrata audiuit in aede,
dum super eximia rutilans fastigia candet
. atque (Cherubinos inter dat dogmata. legis.
nec minus et positae diuersa in parte lucernae
bis senas uomuere faces, quas candidus ordo
distinctim rutilare dedit, dum brachia pandit
aurea ceriforum, discreta et lumina fulcit.
Interea Leuita manus donaria tractans
a bis uicenis et quinque adsumitur annis,
et qui seruitium iam denis quinquies annis
explerit domini, uacuus sit cura parendi
inque locum uetuli iuuenis succedat et adsit.
quorum rore leui redduntur corpora pura

fluminis aut fontis, et acuti lammina ferri
caesariem comit, si crinis sorduit ingens.
indumenta dehinc studio curaque lauantur,
ne quando occultum maculent contagia corpus..
Haec inter de plebe uiri, quos criminis atrox
cura sequebatur, animo dum teste fatentur, \'
exorant procerem, si possent pascha sacratum
consueto celebrare die; quos ille parumper
sustinet ac domini subnixus iussa precatur
mandatumque refert, quod tinctis crimine ius est
insignem sacrare diem cultumque referre.
quem nox laeta monet, decurso cum uenit anno.
At uero innocuus populi si festa retractet,
nec procul a templo teneat hunc cura uiandi.
crimen habet mortis: lex est haec omnibus aequa.
Postquam cuncta pius perfecit munia uates.
quae templo sunt digna dei, mox agmina mouit
terrificasque tubas ualidis clangoribus implet.
quas prius argento domini per iussa pararat.
lammina dum tenuis teretem sinuatur in orbem.
exiguum[que] signum uentosa ad murmura pandit
ordinibus positis, ut primo bucina cantu
sollicitas acies ad sancta oracula sistat.
haec properat prima castrorum portio, quae se
porrigit aurorae primaque ad lumina solis.
cumque alios sonitus iteret tuba, prodeat agmen,
quod leuis obuerso de cardine respicit auster.
tertius at crepitus litui legionibus illis
dat signum, quae castra tenent contermina ponto,
post quas uasa. legit aquiloni obiecta iuuentus.
at cum Leuitae diuina ad munia lecti .
agmina. conmorant, Aronis pignora uatis,
iam tum pontifices, lituos inflare manebat
cura decens cunctaque deo transcripta ciere.
deueniunt primis longa in deserta uadentes
ad Pharana locum castris; hic uates amico
exorat generum fatu Raguele creatum
Obabum iuuenem, terrae Madanitis alumnum.
ut pariter gradiens promissa ad regna ueniret,
in quibus ubertim manarent dulcia plenis
mella fauis niuei multo cum flumine lactis.
sed piger et dubia paulisper mente moratus

ad patrias mauult cursum conuertere sedes,
nequaquam edomitus soceri sermone rogantis:
„ Cur, inquit, diuersus abis? huc dirige mentem:
quo domini nos regna uocant, quae ditia semper.
semper honorata nulla sub labe uacillant.
et quae causa tamen tam dura et nescia nobis
te mouet, ut fines repetas gentemque paternam ?
quam procul et dudum, sensu meliora petente,
dimissam mediis heremus disiungit harenis:
in quo nulla tuos mouit sententia sensus.
et potuit tum causa fore, quia iustius ista
. percuperes, cum nulla uagis currentia riuis
pocla forent calidoque arderent sidere solis,
cumque iter ambiguum et spes incerta futuri
ignaros quateret. at nunc iam fine sub ipsa
laboris modici, cum se felicia regna
exhibeant iungantque dei, sic mente uacillas,
ceu suadeam peiora tibi, quam sensibus opto.
quin potius, iuuenis, caro te redde parenti,
et coeptam percurre uiam munusque receptum
perfice, ut optatis cum primum sedibus omnes
condiderit dominus, quae sunt meliora capessas,
et proceres inter positus sis grandior actu. \'
Inde abeunt montemque dei posterga relinquunt:
nec minus aetherii custodem dogmatis arcam
castra sequebantur, postquam se tertius alto
lucifer extulerat caelo, iam nocte relicta,
ut sanctis domini semper praeeuntibus esset
iusta quies populo, multo sub fasce uianti
inde prius uates, dum signum sedulus offert
agminibus primis, haec supplex uerba profatur
”Sublimis consurge, deus, atque hostica promptim
milia disperge; fugiant bellare parantes
aduersum tua castra, deus, quique inpete sensu
oderunt te, summe sator; tu robora contra
quamuis firma uales uerbo sternenda perenni.”
dicentem nubs clara tegit agmenque refertum
inmensasque acies obtentu uestis inumbrat.
at populus truculenta ferox dum murmura uoluit,
misit et in dominum rabiosae obprobria linguae.
quae propter sublimis apex delabitur ignis
aethere de supero plebemque et castra peredit

parte tenus certa, sed flammas triste micantes
in segetem poenae iucunda oratio sanctis
auribus extinxit canoque in puluere soluit;
dum pius obstipa uates ceruice laborat
inmensumque deum tanto pro crimine poscit,
atque iterat solum populi tolerare tumultus
adsiduos fesso nequiquam pectore uelle.
sed dominus consueta deus solacia uati
exhibet atque senes fraterno ex agmine poscit
septuaginta simul, quorum sententia iuncta
et numero facile iurgantum frangeret iras,
cum prophetarum pariter tot consona corda
uno uelut sensu diuina oracula ferrent:
hi tamen ut pariles cunctis dixere loquellas,
se remouent suetoque prius sermone loquuntur.
nec minus et iuuenes, castrorum in parte manentes,
diuina cum mente duo certissima fantur
atque prophetali pariter sermone praesagant
Modus et Eldadus; quod postquam nuntius aures
detulit ad proceres, Iesus instantius urget,
ut uelut inlicito narrantes uera relatu
frenet et obiurget; sed uates protinus almo
arguit adfatu mentemque ex aethere missam
inuidia cohibere docet non esse fidei.
ilicet Aserotum ueniunt atque aggere uasto
castra locant, ceu bella forent nocturna timori.
hic germana pii uatis fraterque tumescunt
inuidiaque fremunt: ”Cur coniunx iuncta prophetae
Aethiopissa foret, et cur praesumeret unus
germanis commune decus? nam se quoque summi
percipere monumenta dei atque inclita. iussa. ”
sedulus haec uates et cunctis mitior audit
innocua cum mente silens seque abdicat irae.
non tamen indomitos dominus procedere motus .
sublimi de sede sinit coramque locatos
increpat et liquida uallatus nube profatur:
„ Quisquis erit uobis cognata e gente propheta,
somnia uera magis sensu spectante uidebit
nocte super media, cum se sopita relaxant
sensa uirum sanctique deus dat gaudia uerbi;
dum loquor et paribus sermonem accommodo dictis.
qua me perspiciat, oraque et lumina cernat

iuncta sibi, quae nemo ualet dinoscere uiuens?
at non hic mos est, mea cum sententia uerax
donatur uati, tota, qui sede fidelis
est, mea dum licitis adnectit pectora sacris.
ille meos coram potis est consistere uultus
perspicuoque deum lustrare et cernere uisu.
ambiguum nihil est nullaque aenigmata uerbis
sunt inserta meis: confesso me fero uultu:
ille igitur potuit domini regnantis honorem
cernere et inuisum mortali aduertere lumen.
et uestros inter non quiuit ponere motus
mitificam pacem tristesque abolere susurros?"
uix haec ediderat, cum raptim nube remota
ira uenit domini Mariamque amplexa. trementem
perculit et toto perfundit corpore lepram.
haec exempla uidens Aaron conterritus iniit:
Parce, precor, domine, iramque auerte nocentem .
peccatumque meum nostraeque omitte sororis.
fecimus ignari: nostros quod percutit artus,
uerberat et sensus, id mors ne missa sequatur,
ultrix nequitiae, custodi et consule nobis!.
nec mora, cum uates precibus dat corda fraternis,
supplicibus uotis domini medicamina poscens
letiferam ob pestem, totos quae sparsa per artus
germanae tristi torquebat uiscera. morsu.
talia dum clamat: Excedit poena reatum
tanta! deus, dimitte metum. morboque medere.*
ilicet adnuitur; sed castris femina trusa
exulat atque tabem septenis passa diebus
inlaesos recipit laetis cum uultibus artus
consuetoque dehinc plebis celebratur honore.
At Iudaea phalanx promissa ad praemia tendens
signa mouet castraque dehinc Pharanis in aruis
conlocat et tuto conponit moenia uallo.
illic sidereo conpulsus mittere fatu
bissenos iuuenes, tribuum quos esse tribunos
diximus anterius. qui terram urbesque Chanannas
ocius inspicerent sociisque exacta referrent.
illi abeunt saltumque petunt Ematha uocatum
permensi[que] deserta heremi Chebronaque lustrant,
quam populi tenuere feri Sesique Thalique.
ut uentum ad uallem, iam tum quae consita ficis,

dulcibus et malis, sed quae lapidosa uocantur
seu granata magis, laeta cum uite uirebat.
ex hac poma ferunt signum latura fidei
atque etiam ex aliis. diues quae prompserat aruum.
ingentem lenti detondent palmitis uuam
transuersoque dehinc nitentes fuste reportant:
atque quaterdenis trepida cum cura diebus
praeteritis tandem, fuerant quae uisa, reportant,
terrorem addentes, dum dicunt moenia uasto
edita suspectu gentesque inmensa. leuantes
ad caelum capita, ueluti cum plurima quercus
stipitis annosi stellatis iungitur astris.
Frangitur his populus, sensuque adfectus amaro
triste gemit largoque umectat flumine uultus.
talia dum memorat: „O semper laude ferendi
digna uiri, quos nulla mali tam grandis imago
terruit et solita functos tellure locauit!
quos nec triste solum calidis ambussit harenis,
et multum tolerata sitis mannaeque minutal:
dulce quidem. sed felle madens. quia non iuuat artus,
adfecit grauiore fame. cui sola coturnix
iungitur. et tenui consumit corpora uictu.
at non in Pharia quondam regione manentes
tam tristes torsere cibi, cum uerrere pisces
ludus erat totumque in mensis ponere Nilum
uel mare uentosum uaria de plebe natantum
exuere et laeta uentres laxare sagina.
nos dites gregibus. cunctis nos pinguibus hortis
inemptos pepones aluumque inflare solentes
cucumeres auido mordaces carpsimus haustu.
nos alia et caepe. nos illic sectile porrum
pauit et expletos somno marcente refouit.
quin agite et finem iam duris ponite rebus.
uertite signa citi Niloque has reddite turmas
conspicuumque ducem cognata ex plebe create.
qui nostrae anterius ponat momenta salutis.
quam suae uel trepidi proceris. qui dicta secutus.
ut dicit. metuenda dei. deserta per arua
destituit miseros hostique obponit enormi,
ut mortis grauiora metu patiamur inertes,
dum coniunx dilecta cadit. dum filia uirgo
ducitur et tumido seruit captiua tyranno.\'

His dictis grauiora parant; namque incita turba
saxa capit totoque insurgens corpore librat.
sed dum praetrepidant. dum sese ad crimina firmant,
discindunt habitus proceres pronique ruentes
ad terram fluxere metu cunctosque precantur.
ne stolida in dubiis mittant conuicia rebus
in caelum sedemque dei, neue ardua credant
decretis promissa dei; cum deinde Chalebus,
Iesutis comitante fide, sic procubus orat:
”Tempore quo placuit terras temptare repostas
hostilesque domos uisaque expromere uobis.
omnibus e tribubus primi placuere tribuni.
quorum nota fides nequaquam dissona posset
dicere, uel ciues mendaci eludere fatu.
et nunc si parilis perstat reuerentia nostri
nominis et nullis uentosa emittimus orsa.
credite conpertis; nam quae fiducia ciues
fallere nos faciat, domini responsa sequentes
uobiscum parilique modo per cuncta uadentes?
quae quidam metuenda putant, dum uultibus albus
pallor inest sensusque labant formidine capti
uana quidem. quia iussa dei nos maxima firmant
nec uinci pelliue sinunt, licet alta gigantes
colla leuent densoque obponant milite turmas.
nobis terra patet, post quam perditibus aruis
felicem lustrasse iuuat, quae flumine multo
actis opima fluit et dulcis gurgite mellis.
uos tantum ne corda deo disiungite sancto.
neu timidas cohibete manus; quia signa sequentes
numquam uicta dei famulans uictoria ditat.*-
Haec ubi dicta, dei confestim sedibus altis
maiestas ueneranda uenit populumque patresque
atque synagogam miro perfudit honore.
Haec inter dominus tristes denuntiat iras
extremamque luem, qua gens inmensa necetur.
squalentes inter saltus terramque relictam,
exceptis tantum metuenda a peste duobus.
quos socium robur parili firmauerat usu,
uidentes nil posse dei confligere iussis.
quamlibet. id uates orando auertere temptans
mollibus adloquiis timida inter uerba rogaret,
ue stolida incassum mittentes uerba Chananni

perstreperent nulla populum uirtute iuuari.
qui foret optatus dominique ad praemia lectus:
nec tamen eualuit metuenda inflectere dicta,
quae firma sub lege uolant; nam uisere nulli
arua fuit licitum soli concessa fidei;
namque quaterdenis populus bellator in annis
occidit et natis sublimia regna reliquit.
Haec inter stolidis armata et incita curis,
consurgit legio summoque in uertice collis .
signa locat praecepsque obliquum fertur in hostem.
et quia pugnaces dominus non terruit alas,
uincitur et fuso conuertit milite terga.
praescius id uates castrorum in sede remansit,
sacratam cohibens uallis tutantibus arcam.
Interea ei populo quidam sub lumine festo
dum sarmenta legit, legis contemptor aeternae,
corripitur sanctaque dei per iussa necatur
missilibus saxis, uetitum ne serperet ausum.
quin etiam quo saepe uiros mens cauta moneret
aeternos domini ad monitus conuertere mentes,
fimbria conserto cunctis hyacinthina nodo
nectitur et noto distinguit limite uestes.
exim causa mali uetito consurgit ab actu:
namque Coras Leuita tribu pariterque Dathamus
atque Abirus, licitum cunctis offerre tonanti
incensum cum ture pio dementibus ausis
credentes. tumida uates petiere querella.
nec longum dilata nece; nam cardine rupto
terra patens cunctos inferna ad tartara misit
cum quibus extincti pariter sua funera cernunt
bis centum, qui sacra deo non iussa ferebant,
quinquies et deni cunctorum congrege turba,
et pecora et quidquid fuerat sub iure nocentum;
ac uelut in totos pariter nex una ueniret,
dispersi trepidare metu ignemque supernum
nequiquam fugere ac sese abscondere temptant.
quin etiam reuoluta die feruere tumultu
non ueriti magna confestim clade premuntur.
atque eadem sub morte ruunt bis milia septem
sexcentique uiri : et ni discrimina uates
tanta uidens dominum blanda inter uota rogasset.
grandior infandum punisset poena reatum.

Verum ubi post trepidos redierunt otia motus,
auratas pateras, iuuenes quibus ante sinistri
obtulerant insueta deo libamina caeli,
dissipat et tenui sollerter lammina cunctas
deuouet ac domini Moyses altaribus indit;
idcirco quia sacra fiunt, quaecumque feruntur
ad dominum celsaque dei ante ora locantur.
nec minus ut uates inter discretio summos
atque tribus fieret, uirgam deposcit ab omni
principe, bissenas donec iam summa repleret;
sepositamque dehinc Aaronis nomine uates
exhibet et domini media intra tecta relinquit.
cumque reuertenti micuissent sidera sole,
res haut nota prius, populo mirante coacto,
cernitur et magnum domini patefecit honorem.
enodis nam uirga prius truncataque ferro
Aaronis proceris nullo de fomite terrae
floruit atque nuces sicco iam stipite prompsit.
additur ad legis monumenta et iussa sacratae,
ut uitula. cui flaua cutis per membra nitebit,
occidat ante fores domini corpusque cremetur
ignibus, utque cinis conbusto e uiscere natus
corpora purificet foedo sordentia tactu,
conspersus per membra uirum, cui gramen hysopi
iungitur. ut tenui diffundat uerbere rores
flumineos mundaque infectos diluat unda.
nam quicunque manu contingit corpora functa,
uel iacet exanimum cuius sub tecta cadauer,
sordibus afficitur templumque infuscat aeternum.
uascula quin etiam patulis sordentia. rostris
cuncta sunt, uulnusque dehinc quicumque cruentum
contingit ossaque uirum bustumue sepulti,
tertia luce potest sese uel septima. purum
reddere, si dominum tacito sub corde precatus
dona ferat medici purgatus flumine rami.
Haec inter Iudaea phalanx deserta per arua
dum graditur, Cadessa uenit procerisque sororem
extinctam tumulat multaque accenditur ira,
quod deserta siti regio non promeret ullos
fontibus e gelidis riuos; quodque arida cunctis
ora forent tostoque arderent corpora sole.
id dominus meditans uati depromere uirgam

imperat et gemino rupem contingere tactu.
quam tamen incutiens dubio cum pectore Moyses
obiurgat populum dicens: Heu! mente feroces
sensibus et duri, numquidnam saxa madere
ulla queunt riuis uiuosque emittere fontes?"
haec dum motus ait, lenta dat uerbera uirga.
..... rumpuntur cotibus amnes. —
attamen omnipotens cunctantum pectora uatum
increpat obiurgans: "Quoniam sententia uobis
ancipiti sub corde fuit meque omnia posse
mens haut firma uidet paruumque inpertit honorem
sublimis domini imperio, cui credere coram "
Iudaeas acies decuit fidemque referre
nil non posse deum: id propter, ducere plebem
ad sedes dudum sponsas terramque feracem
haut licitum uobis magnaque adsumere dona."
Interea populus Edomum adiungitur aruis,
per quae pacificas acies deducere Moyses
percupiens placido regem sermone poposcit
praetumida uirtute ferum pugnamque parantem.
quem tamen euitans monti coniungitur Oro,
in quo decursae post tempora plurima uitae
conditur Aronus notaque insignia liquit
festa sacerdoti, celsis qui altaribus addit
maiorem cunctis Eleazaron, ut deus ingens
iusserat et placitis ministrum adlegerat aris.
illic multimoda fidentes pube Chananni
terrorem inmodicum ualida cum clade dedere
Iudaeis, cum terga darent nudata per agros.
sed tamen adsumunt animos dominoque fauente
hostiles sternunt cuneos atque urbibus ignem
subiciunt ualidis inmensa et laude triumphant.
Sed quamuis fluerent optatis commoda rebus,
non tamen obliqui fremitus nec murmura desunt
in uatem coniecta pium; dum quisque feroci
uoce gemit multa terrarum dote refertam
Aegyptum post terga datam Nilumque feracem
frugum et securo semper cultore colorum.
id deus omnipotens aequato examine plectens
uipereas acies uiroso ex fomite prompsit:
quae multos strauere uiros. dum tenuia quamquam
uulnera letali distendunt corpora suco.-

At populus lugubre gemens, dum procubus orat
ante pedes uatis et publica funera narrat.
agnitione probri cunctorum in corde reposta
accipit optatam domino saluante medellam.
namque probus princeps tumidum formare draconem
aere flauo iussus malo suspendit ab alto.
ut, quemcumque uago fixissent, dente cerastae.
exueret letum pendentem uersus ad anguem.
Hinc populus Obetha uenit. Achina deinde
arua petit; Zaredina dehinc; mox transit ad Adar.
iam uiridi in campo, sedis ubi cultor amoenae
Amorreus agit et opimo pascitur aruo.
illic est puteus uitrea perlucidus unda.
quem iuxta dominus sancto sermone locutus
Moysetem iussit populum densare refertum.
duceret ut riguos latices undamque nitentem.
consona tunc penitus diuina in cantica cunctis
lingua fuit. domino dum laudes hoc canit hymno:
”Inmensus dominus fluenta misit
et totum populi remouit aestum.
pleno dum puteus patet profundo
et multum gelidis scatet fluentis:
quem quondam ualidi fecere reges.
gentes dum ualidas regunt habenis
et sceptris pauidos premunt clientes:
usus ceu proprius pateret ipsis.
externis procul omnibus remotis.
hic nostrae a domino datus saluti
uiuis inriguos repleuit undis.”
Haec ubi sidereo dixere cantica regi
castra mouent. uariosque locos post terga relinquunt.
Seonem ad regem decurso limite ducti.
obpositas acies ualido certamine fundunt,
quas ille, innocui deridens dicta prophetae,
struxerat. et uana nequiquam laude ferebat
gentis Amorreae; duro quae subdita bello
decubuit ualidas iam dudum saepta per urbes.
Iazera quin etiam. simili uastata duello.
suscepit protrita iugum atque oppida multa
dedidit. optatae deposcens otia pacis.
Haec ubi sollicito dictauit fama Balaci.
qui Moabitarum populos urbesque regebat.

concutitur grauiore metu Balamque prophetam
ambit honoratis precibus. ut tanta gerentem
impediat dictis populum cursumque refrenet
bellantum penitus; quoniam. quae procubus oret,
audiat omnipotens et tristia quaeque secundet.
ille negat fas esse sibi maledicta referre
in plebem domino semper ductore uadentem
ad sedem regnumque suum. longeque uideri
iustius, ut meritis accommoda quaeque precetur.
quandoquidem dominus nocturno in tempore uisus
inhibeat reserare senem responsa Balaci.
talia sed postquam dimissus nuntius iniit,
et regem sua cura tenet, perquirit anhelus
electos proceres rursusque ad limina uatis
mittit oratores dudum iam dicta rogantes
nequiquam, quia dicta dei contraria pugnant.
sed tamen emersus uates conscendit asellam
atque praecedentes conlatis passibus aequat.
ecce uiae medio domini mox angelus offert
strinctam aciem contra pronamque obuersus et instans
cornipedem terret, celeri quae concita saltu
in partem conisa fugit campoque pererrat.
quam dum praecipiti temnentem frena timore
circumagit uates ac pressis pugnat habenis,
calcibus et fodicat uirgaque euerberat acri,
pampineas inter uites iam tegmine lapso
semirutus paries cunctanti obiectus asellae
procursum inpediit; pedem quae ad saxa recussit
oblisitque senis sensuque adfecit acerbo.
nuntius inde citus diuersa in parte resistit
calle perangusto, tenuis quo semita duxit,
circumitus nullos quacumque in parte relinquens.
quadrupes bunc strincto uidit mucrone micantem
et multum pauefacta ruit. quam surgere iussam
uerberat et multa uector uibice cohercet.
illa ubi perdoluit, subito sermone locuta est,
dum deus eloquium desueta in uerba relaxat:
. Quid feci meruiue tibi. quod uerbere multo
labentem conixus agis? num terga negaui
sueta tibi? umquamue pauens mea pondera fugi,
praecipitemue dedi, prono dum cernuus armo
laberis et prona fusus ceruice rotaris?*

talia dicenti commotus dicta sacerdos
tristia saepe refert multaque exaestuat ira„
dumque fremens saeuit, claro mox angelus ore
emicat et sancta conpellat uoce prophetam:
”Inmeritam pecudem trino iam uerbere pulsas, .
quae me prona fugit terraeque inlisa recumbit
idcirco, quoniam non est tua semita summo
grata deo longeque uagis nunc gressibus erras.
et nisi cornipedem diuersa in parte uadentem
tenor abegisset. duro te uulnere ferri
strauerat ista manus crudumque exegerat ensem.\’
ut te deposito mihimet possessa fuisset.”
desilit hic uates sanctumque inflexus adorat
delictumque dolens reditum uitamque precatur.
dimissus celerat suscepta et munia conplet,
uerba locuturus domini dictanda relatu.
iamque uiam uincens Moabae adiungitur urbi
conspicuumque uidet condenso in milite regem
auxiliumque sibi timida cum uoce rogantem
inspicit et domino septenis supplicat aris;
conspicuosque simul uitulos lectasque bidentes
inmolat et cuncta conmittit munera regi
iudiciumque dei tacita sub nocte meretur.
quod deinde euoluens his regem terruit orsis:
”Montibus e patriis Moabo a principe iussus.
unde rubet uentura dies lumenque serenum,
quaque iacet tellus geminis inclusa fluentis
Tigris et Euphratis, ut dictis saeuus acerbis
exoptem non digna uiris, quos sanctus ab alto
protegit omnipotens terraeque indicit opimae.
hos igitur de colle procul mox uisere ius est
optatosque mihi iamiam dinoscere uultus
felicis populi. quem solum magna secuntur
dona dei. gentesque procul seiunctus et exsors
percipit optatas placido de numine sedes.
quisnam igitur prisci quaesiuit clara Iacobi
pignora uel plebem numeris percurrere quiuit?
occidat hos inter potius mea uita relinquens
corpoream sedem iustisque adiuncta quiescat
progeniesque mea tali cum germine uiuat!”
Haec ubi disseruit sensu torpente Balacus
concidit et uatem diuersa et dissona fantem

increpitat. tumidum iussus conscendere collem.
ut partem exiguam populi subiecta per arua
cerneret. haec iterum digestis uocibus addit:
”Confestim mea dicta tuas demitte per aures.
Moabi rector populi, testisque uenito!
dissimilis hominum deus est nec uera locutus
inrita uerba facit quidquamue inpune minatur.
qui me magna monet subnixus dona precari.
ut facio; plebemque dei per uota sacrabo.
quam dolor effugiet totus operumque labores.
participi iunctoque deo, qui dura repellit
omnia. ditificae condonans munera pacis.
huius tu procerem sacro de sidere, rector
caelorum ten-aeque, uide: nam dignus honore est
ille tuo, qui pressa diu ceruice gementem
eduxit populum regno Pharaonis acerbi,
signifer et nulli uirtutum laude secundus
unica regna fouet nulloque in augure fidit.
carmina nulla canit nec quidquam captat inane.
tempore sub certo felicia dicta superni
accipiet secura dei perfectaque uirtus
Iebusaea fiet domini de robore summi.
emicat hic populus, ueluti cum sola per arua
crinigera ceruice leo sese arduus infert,
non ante adsuetae repetens cubilia siluae.
quam crassa toruus sanie praedaque refertus
terruerit uirides minaci ex murmure montes.”
Haec etiam renuit multa rex saucius ira
tertia dicta rogans diuerso in colle prophetam;
uertice de cuius populum per castra locatum
ut uidit, docili deprompsit pectore uerba:
”Sublimes magnaeque domus, quascumque Iacobi
semen habet, paribusque attollunt culmina tectis,
ut cedrus siluaque nitens. quae frondis honorem
uentilat et querulis modulatur sibila ramis.
uel quae laeta uiret sub ripis fluminis acta.
has dominus struxit celsaque erexit ad astra.
semine de cuius quondam nascetur in omnes
iura ferens populos regnoque insignis aeterno.
quem deus e Pharia clemens arcessit Aegypto
conspicuum nullique parem socioque carentem.
diriget hic gentes diuersa in parte rebelles.

plurima letali contorquens spicula dextra.
adclinis cum deinde cubat similisque leoni.
se coram somno lapso explicat, inde soporem
dimouet, ad uigiles confestim redditus actus.
et quis hunc tactu faciet consistere rursum?
qui tua sanctifico laudat praeconia fatu.
felix ille fiet; at qui contraria dicit.
is male dicta sibi uentoso ex ore facessit.
haec sunt quae nostra dominus te uoce moneri
imperat, eloquio quod fas infringere nulli est
nec mutare uiro quidquamue adiungere praeter.
quamlibet argenti magnum des ferre talentum
atque tuos census inmensi pondus et auri:
munera nil prosunt; fixum quod dicitur hoc est."
His actis sua tecta petit regemque relinquit
attonitum duraque inmensum dicta gementem.
at manus interea bellis Iudaea secundis
luxuriat sanctasque putat quas uicerat aras: \'
idolaque inlicito celebrat gentilia cultu
Beseli deuota prius mutoque Phegoro.
hinc ingens mox ira dei consurgit et exim
patentem ad campum proceres procedere mandat.
conuersusque iubet redeuntis lumina solis
cernere et attentos factum noxale piare.
id uates festinus agit ferrumque renudat
innocuos sontesque uago mucrone secutus.
Haec inter quidam fraterna obprobria prodens,
quod sibi non licitum Madia ex gente parasset
conubium. coram cunctos uatemque praesentat
Zambrium Chasbumque pari sub fraude nocentes.
quos Phinea citus arrepta euerberat hasta
inmensamque plagam per iusta piacula sedat,
quae bis dena uirum consumpsit milia leto
atque tria. domini dum telum cun-it in omnes.
hoc facinus propter sacrata altaria uates
accipit et domini sublimem sumpsit honorem.
Interea generata nouo de germine pubes
adlegitur numerisque dehinc subducta notatur.
primaeuo quae flore uirens iam germine molli
uestibat uultus uicenos laeta per annos.
quae deinde summa sexcenta ad milia uenit
atque bis octona. tercentum insuper auctis.

haec meruit sedes domino donante beatas;
ilicet omnipotens obliquum uertere in hostem
signa iubet uati coeptoque insistere bello.
ad quos bis senis hominum cum milibus itur.
quo se cuncta tribus miserat. dum milia quaeque
singula de propriis numerant pugnacia turmis.
Phineus haec ductor agit. dum uascula sancta
terrificasque tubas consueta in proelia portat;
atque alacris lecto confestim milite caedit
Moabas acies regesque interficit omnes:
fusorum dum terga premit uatemque Balamum
enecat et domita praedam de gente reportat.
sed quia femineas acies post bella trahebat
agmine captiuo, proceris per iussa monetur
uirginibus tantum meritam non demere uitam,
corporeasque uirum maculas purgare fluentis.
nec minus et praedam populum partitur in omnem.
Leuitisque dedit merito de munere partem.
quos domini in templo semper pia cura tenebat.
primitiaeque deo nec non redduntur aeterno.
omnibus ex rebus domita de gente relatis.
His actis Rubena tribus mediaque Manasses
atque Gada sedes laetae Galaditis orant.
pecudibus facilis tellus: nam gramine multo
herbida Iordani fluuio coniuncta uirebat.
quos licet intrepido ductor sermone negarit.
dum mutare putat futura ob proelia mentes,
concedit praestatque tamen, si milite toto
arma gerant sociasque iuuent in bella cohortes.

Devteronomivm — Canticvm Movsi

Hactenus informis heremi uexatus harenis
Iordanem ad fluuium populus promouerat arma;
qui uirides inter saltus dum lubricus errat.
eximiam Hiericho fluctu labente reliquit
et sequitur pontoque dehinc miscetur aperto.
illic sanctificus uates, dum funera cernit
aduentare sibi summamque instare dierum.
quae mundo perscripta fuit: dum degitur istic,
collectum in turmas populum numerosque frequentes
congregat et tali uerborum munere ditat:
”Si placet hostiles penitus prosternere gentes

et placidam pacem uentura in saecla tenere.
formidate deum totoque in pectora sensu
condite, ut inlaeso semper sit iunctus amore;
qui uos oppressa dudum ceruice maerentes
sustulit e uinclis et carcere soluit Aegypti;
qui nebulas inter uosmet hostemque locauit
instantem trepidis nudataque terga prementem;
qui dedit et nubem securi ad signa diei,
et piceam claro detersit lumine noctem:
ut uos ignoto terrarum in tramite postos
firmarent elementa dei, mutantia sese,
quo nox fusca uenit, quo candent sidera cursu;
ille et alterno solitum procurrere motu
oceanum semperque uagum, quo flamina uenti
indeprensa ferunt, sicca nudauit harena.
sanguineam exsudans, rubrantia litora, terram;
ut uos ancipiti constrictos clade laborum
duceret, erectis alterna ad bracchia muris,
aequore diuiduo, bifida dum pendet in unda.
uidistis. quae cura foret tum numinis alti
uos circum, dum pone uolans se concitat hostis
consimilemque uiam uentoso in marmore quaerit.
at non ille potens tumidos transmittere fluctus
concidit et madidas inter uersatur harenas.
uos, spoliis dites dederat quos mollis Aegyptus,
informes heremi terras domibusque negatas
uicistis tutante deo, dum lumina saxis
ilicet et mannam nitido demittit olympo.
grandibus et nimbis per noctem lapsa coturnix
aequora conpleuit positis circum data castris.
indumenta. pedum longus non discidit usus,
nec uestes periere situ uel corpore tritae;
omnia uos circum non perdit fessa uetustas.
hostiles cedunt acies urbesque patescunt:
signifer est dominus, celeri formidine missa
debilitans omnes, uestris qui gressibus obstant.
et nunc aequorei quoniam Iordanis ad undas
uenimus et tellus sese iam proxima iungit .
ab summo transcripta deo, per sidera testor
et quidquid celsa domini praefulget in aula,
ut legem aetheriam, quam scripsit dextra tonantis.
sensibus et toto uelitis corde tenere.

nil durum rigidumue iubet. sunt omnia iusta,
mollia, iocunda longaeque accommoda uitae,
utpote quae iubeant. ut, quidquid non placet ulli
conmissum in sese. id nulli inferre laboret.
sabbata diligite. sincero et corde fouete,
quos lex una tenet. dominus quos exhibet unus.
nil uetitum fecisse uolet. qui diligit omnes
nascendi sub lege pares. sit pascha quotannis
peruigili cum nocte potens septemque diebus
otia lenta ferat nullique obnoxia curae.
sit pater et genetrix cari semperque uerendi.
coniugium uetitum externa in gente cauete.
idola disicite n.tumque auertite laeuum,
quem gentes peperere ferae, dum mortua curant
numina. et umbrosis statuunt donaria lucis.
quin etiam quotiens dat signum rauca cruentum
bucina et aeratas educunt classica turmas,
constructas sacrate domus uinetaque laeta
coniugium et licitum consuetis iungito festis:
nam dubios semper faciunt instantia casus
bella uiris nullusque sibi dat tempora uitae.
inbelles cohibete domi: mens saucia turbat
saepe uiros fortes. omnique in tempore belli
parcite supplicibus et debellate superbos.
euitete. uiri. fecundam euertere siluam
nobilibus pomis; steriles succidite saltus
tempore bellorum. corpus si forte perempti
cernitur intectum, Leuitas cura tenebit
iuuencae truncare pedem. ne maximus ultor
sit deus innocui. captiuam iungere lecto
si placuit, ius omne sinet sub tecta tenere.
crinigerum tondere caput unguesque secare
terdenosque dies lacrimis praestare maerentis
extinctos caesosque senes. quis illa creata est.
coniugioque sibi tum demum adnectere iusto.
ac si displicuit post damnum capta pudoris,
deponat seruile iugum dominumque relinquat.
uxores si forte duas uir duxerit unus
et non aequali seruat consortia cura,
pignora contemptae bissem cum iure tenebunt
omnibus ex rebus, peperit quas cura parentis.
damnatos tumulate uiros cunctosque sepulchris

condite percussos: nulli nam terra negatur.
uestimenta uiri nequaquam femina sumat
mulierumue mares; uetito fit noxia cultu.
inplumes auium si quis uult prendere fetus.
ne matrem cum prole ferat. qui culmina pangit.
prouldeat. ne forte faber uoluatur ab alto.
uinea ne grauidos pariat bis feta racemos:
nec tibi duplicibus carpatur messis aristis. .
gentiles uitate uiros; et quidquid abhorret
moribus aut cultu, longe lex sancta repellit.
inmundas inhibite lupas, ne praemia noctis
uenditae ad aeternam domini sacraria portent.
fugacem ne reddat ero quicumque tenebit,
ne ferus adficiat duro sub uerbere captum.
messem nemo legat alieno in rure creatam;
nec uinum pressare uelit, quod protulit uua
uicini de parte sui; praecerpere sane
racemos spicasque licet, non demere totum.
coniunx pulsa domo alio si forte marito
nupserit, amisso si post uiduetur eodem.
ne redeat spreti repetens consortia lecti.
nemo nouam nuptam infecto eliminet anno.
nec mola uendatur. gemino quae concaua saxo
in goerum sinuata uolat frumentaque frangit.
alter ob alterius ne pendat crimina. poenam.
ille quaterdena susceptet uerbera tergo,
qui stolido sermone ferox conuicia iactat.
ora triturantis fuerint ne uincta iuuenci.
pignore non genito si fors decesserit ille.
cui frater adstabit. dimissam ducat ad aedes,
qui superest. natosque creet. ne semine nullo
sit uacuata domus gentemque infuscet inanem;
at si uir renuit, causam mox femina dicat
ad proceres legemque citet, quae cogit inertes.
iurgia se quotiens in rixam perfida uertunt
frendentesque uiros alterna in iurgia pulsant,
inserat his mediam sese ne femina, neue
inguina corripiat alieni obscena mariti.
Haec quisquis deuotus agit. non tangitur ulla
peste mali, nec bella timet morbosque calentes,
nec sterilem sentit consumptis mensibus annum,
sed placidus toto laetatur tempore uitae,

diuitias donante deo. qui crimina mundi
despectat mitis iraeque in tempore punit."
Talibus orabat uates cunctosque monebat
Leuitas, quos cura manet uenerabilis aulae
sacrorumque dei. ut legis iussa perennis
omnibus adsidue legerent; quo promptior esset
sollicitudo dei cunctorum in corde uirorum;
utque etiam tabulas gemina de caute politas.
bis quina quae iussa tenent metuenda per orbem,
sanctificae adseruent clausas penetralibus arcae.
His actis prodire iubet Nauete creatum
iudicioque dei plebis dat iura regendae,
utque libens Iudaea manus subuerteret aras
mentitosque deos, hymno dat uerba melodo.
Auditum tribuat deumque laudet
caelum quodque supra praetexit astra;
et tellus tumido diuisa ponto
aures conmodet et sonos receptet.
mentis nuntia quos ait loquella:
ut sueuit pluuios potare rores,
aestus cum rapidi calente flamma
messis puluereo tabescit aruo;
rident gramina parturitque mundus
et multum patulis diuisa rimis
nimbos frugiferos hiulca sorbet.
nomen nam domini mei poposci.
cuius gloriae conuenit honores
et laudes meritos referre seruos.
cuius eloquiis uerum cohaeret,
quae semper ualida uigent iuuenta.
rectum iudicium uiaeque iustae
nullis flexibus inplicant uiantes:
iniquum nihil est nihilque prauum.
beatae dominus fidelitatis
non reddit meritis pares reatus.
quamuis progenies iniqua pactis
pernix supplicium sibi laboret.
heu plebs tristificae dicanda morti.
haec reddis domino deoque nostro,
illi. qui genitor mauult uocari.
seruis dum tribuit nomen natorum:
cunctos numine cum ragat perenni,

ac possit subito delere leto?
hic te constituit. creauit ille.
qui nunc obtinet et tenebit olim.
memento potius aeui perennis.
et quae post obitum funusque uiuant;
annos quos series futura sumat
et quae sint iterum creanda, quaere.
aut si mens hebetat. patrem precare.
qui te continuo totum docebit:
uel de presbyteris unum rogato:
nubem discutiet dabitque lucem.
cum semper dominus in astra celsus
diuisos populos dedisset orbi.
primus quos genitor creans Adamus
terrarum trepido dedit labori: mo
uerbum iusserat ut dei perennis.
finem gentibus indiditque summam.
qualem sidereae tenent cohortes.
cohaesit domino plebes Iacobi.
cuius cretio conrogatur ipsi:
heres nam domini deique uiuit
sola sufficiens sibique firma:
qua tellus iacet abnegata tectis
et solis calidis anhela flammis
nullis perpetuum rigatur undis.
istic eliciens -deus nocentes
adfecit merita subinde plaga.
et mox sanctificae dedit medellae.
. subdens dexterae. ceu laborat ales
pullos tegmine sub fouere pinnis.
lumen ut medium solemus ipsi.
per quod cernimus. abditum tenere.
ne sit fors aliqua molesta plagae.
solus quos dominus ademit hosti,
qui caelum statuit fecitque terras,
ipsis multimodum cibum parauit,
quem tellus parit inrigata nimbis;
mellis et latices dedere saxa,
et pingui pariter fluente oliuo.
lac uictum pecudum dedere mammae;
tellus triticeas fecunda messes
et uinum madidis creauit uuis.

cuius laticibus repleta pubes
gestit ebria denegare numen,
cuius muneribus ditata regnat!
quin et pestiferos secuta ritus
pingues daemonibus parauit aras.
uidit haec domini deique lumen
et iustam meritis necem parauit
sontes dissocians proculque pellens,
dum rectum potius uidetur ipsi
ignotam refugis praeferre gentem.
ignis e domini coruscat ore,
qui, cum perpetuum pererret orbem,
ipsis emicat inferis timendus.
sternit pabula diruitque messes
et quae seminibus uenere iactis.
lucent sidera fulgurantque montes,
iusta cum dominus mouetur ira
et telo timidos petit calenti.
pallor corpora luridus necabit,
ieiunum solitus adire pectus.
illos pennigerae ferent uolucres;
illos bestiae mordicus uorabunt:
illos uulnera duriora ferro
consumptis facient lugere natis;
tandem desinat ut sibi uideri
diues ceu proprio ludaea dono.
illam uulnificus delebit hostis,
unum dum fugiunt timentque mille.
sed rursus dominus redit serenus,
ut totam protinus [placidus] sedauit iram;
longe dissimilis deis reorum;
quorum uinea uitis est Gomorrae
fellito nimium fecunda musto.
cunctis dirior aspidum uenenis.
tempus iam properat, uidete. leti.
omnes quo dominus cohercet ultor.
et nunc pestiferos rogate diuos:
adsint, subueniant leuentque poenas.
ut uotis redeat medella uestris.
solus sum dominus, uidete: solus
uitae conditor arbiterque leti:
ius est parcere, ius mihi ferire!

nullus fortior arbiter caelorum
extat. qui ualeat leuare leto
illum, quem domini manus cohercet.
quam dum stelligera per astra tollo.
dicam: ”Perpetuis mandabo saeclis
educens gla.dium uagina nudum:
qui dum per trepidos rotatur hostes.
lucet fulgure candidus corusco.
imis pestifer et timendus altis. ”
semper cum domino laetare, caelum!
quem cunctus polus angelique laudent
et gentes socia parique plebe.
longa nam dominus erumpit ira
et, dum percutit inprobos superne,
parcit subditis et pios reseruat.
Postquam digna deo cecinit modulamina uates,
uisurus terram Nabali e uertice montis
donatam populo, cuius moderamen agebat.
conscendit sublime iugum functusque deinde
occubuit. nullo contectus membra sepulchro.
cuius uita fuit bis sexaginta per annos
omnibus in rebus felici interrita cursu.
nullis ft\’acta malis nullique obnoxia morbo:
quin etiam occiduo sub tempore lumina flammas
seruauere suas. uisu sincera sereno.

Iesv Nave

Haec inter dominus lesum dignatus adire
promittit ualidis sublimem confore donis,
admonitum transire uadum Iordanis amoeni
castraque metata hostili inponere ripae;
utque nouas sedes terrarum in parte reposta
constituat plebemque locis disponat opimis.\’
quin etiam gentes distincto ex nomine noscit
monte tenus magno, quem Libanon incola dicit.
usque tuas. prono qui laberis agmine, ripas.
Euphrates. Syrio disiungens limite Persas,
uel mare, quod tumidum uentosis fluctuat undis.
nam praeter eximium conserta in proelia robur,
terrorem late populis pallentibus indens,
Iudaicus miles domini tutamine fidit.
cui meritum insigne dominus largitus ab astris

praestitit. ut caperet dites sine uulnere terras.
”Heia age uiriles, deus intonat, arripe curas,
ut populus donata sibi mox regna capessat.
legiferoque simul uisus ne dimoue libro.
ut domino tutus numquam uiduere perenni.”
ille citus scribis mandata gerentibus infit.
ut uictum populus et congrua tela capessat.
moturus ualidas uicina ad bella cohortes.
tertia puniceum signet cum linea mundum.
adfatusque tribus iuncto Iordane manentes.
ut pecora et natos percepta in rura. relinquant,
at bellum commune gerant uictisque deinde
se referant populis. domino quos principe pulsent.
illae alacres iungunt cuneos atque agmina miscent.
aspera quaeque pares ferro uotisque petentes.
Haec inter iuuenes pugnaci ex agmine lectos.
quae loca quiue habeant homines, ubi moenia gentis,
uestigare iubet cursimque inspecta referre.
pinguia qui Medium lustrant dum praedia terrae,
inrumpunt urbis aditus custode uacantes
occultique situm lustrant et tecta Hiericho.
excipit hos meretrix, dudum quae dicta Rachaba est,
clamque tegit trepidos ac uerbis sedula mulcet.
quod postquam regi dictum, terrore minaci
exigit absconsos stabili cum mente loquentis
egressos dudum portis bipatentibus ambos.
quos tamen occultim lignorum texerat antro.
illos cura ducis per deuia quaeque requirit
et, uelut hostis agat, portarum limina claudit.
at meretrix, postquam cessauit cura tyranni,
uertitur ad iuuenes et uatis more locuta est:
”Nota mihi, fratres, dominus quae praemia uobis
deferat, ex furua cum primum dempsit Aegypto:
ut mare per medium fluctu suspensa tumenti
unda fuit uobis ueluti pro moenibus ingens.
uel cum per uacuas heremi squalentis harenas.
caelicolum uictum niualis manna parauit.
uel cum terriflci reges. trans flumina rauca
Iordanis positi, uestro mucrone cadentes
liquerunt patrias uobis uincentibus urbes.
quid moror? obsedit mentes et pectora pallor;
nullus tela capit curuo nec fidit in arcu:

non pedes aeratas acies in proelia denset:
non quadriga uolat ferrato bellica curru.
uobis uera datur. iuuenes. uictoria, uobis
sidereo ab rege, qui terram fecit et astra.
et nunc, o iuuenes, iuratis dicite uerbis.
ut, cum depositis procumbent moenia muris.
sit salus in uestris conposta et credita dextris,
ne captiua fiam socia cum stirpe domuque
patribus et caris. quorum me cura fatigat."
adnuitur cunctosque domi seruare iubetur.
uiuere quos cupiat secum, atque indice signo
spartea uincla sua suspendat cauta fenestra:
ut, cum per captam legio se fuderit urbem.
inlita puniceo cernatur lana colore.
illi alacres superant fossas et tuta capessunt
Aisamo in colle, trina sub luce latentes.
ne, dum praepropero repetunt sua castra recursu.
incurrant aliquos diuersa ex parte sequentes.
at meretrix secura sui mandata facessit.
nec non et princeps, iuuenum sententia doctus.
raptim castra mouet Sattina ex ualle proculque
aduolat atque animos palpat dans otia cunctis
trina die; scribasque instigat dicere plebi.
ut, cum sacratam praeferri adspexerit arcam
atque sacerdotes post altar pergere celsum.
signa leuent alacres promptim spatiumque relinquant.
milia quod sensim duo conpleat: atque fluentis
corpora purificent, domini ante ora locandi.
Haec inter princeps domini dignatus honore
emicat, eximio. Moysetis stemmate dignus.
iamque sacerdotes fluuium transmittere iussi
nuda in primori mergunt uestigia ripa:
tum bissena tribus dat lectos iussa tribunos.
qui medio e fundo legerent candentia saxa,
calculus ut madidis bissenus demptus harenis.
flumina testetur populo siccata uianti.
consimiles etiam cautes numeroque modoque
in medio posuere sinu. quas mobilis unda
diluit et rauco perfundit lubrica fluctu.
at Rubena tribus nudatum transmeat amnem:
quam Gada subsequitur. media properante Manasse.
quadraginta uirum mittentes milia bello.

cum subito eluuies, fluuio decurrere sueta,
stringitur et glacie cursus frenatur aquarum:
euolat inferius positi pars fluminis ac se
condit in oceanum uastoque inmergitur aestu
a regione, pii quae condit membra Mosetis,
usque ad inmensum dubiis cum fluctibus aequor.
atque ubi Iordanem transmeauere frequentes,
laxatur glacies solis mollita tepore
exsuctasque prius coniungit flumine ripas.
Haec ubi cognorunt diuersa in parte tyranni.
demittunt mentes; nullum constantia firmat.
hic princeps cultros bissena ex caute parauit,
de quibus. ut iussum est. populi praeputia dempsit.
nam bis uicenos heremo plebs tanta per annos
ediderat ualidos maiora in milia natos.
praebetur his lenta quies, ut tristia maestis
uulnera mitificet sensim coitura cicatrix.
pascha dehinc colitur et candens manna negatur
ditibus annona. quam passim plurima messis
exhibuit populo certatim farra metenti.
azyma. niuosa pascit de polline laetos.
noctis festa piae campo celebrantur aperto,
nouorum in mense senis bis solibus actis.
haec super e portis despectat turba pauentum,
castra modo et lecto conseruans milite muros.
interea uates quendam mucrone minantem
perspicit, et celere gaudet coniungere gressus.
talia dum memorat: ”Qua te de parte praesentas?
noster es, an potius Phoenicum ex gente? fatere.”
accipit optati sermonis protinus usum.
sublimi narrante deo. ”Delapsus ab alto
aethere nunc ueni, totis cui militat astris
insignis legio et quo sub principe degit.”
ille sub haec mixta tacitus formidine gaudet,
fusus humi ueneransque deum, dum talibus infit:
”O domine, inmensam dignatus linquere sedem,
quae famulum celerare iubes, quas sumere curas?”
dicitur, ut propere plantarum uincula soluat,
fixerat in sancta quoniam uestigia terra.
quin etiam ualidam muris atque obice firma
casuram Hiericho uidet, gentesque feroces
atque obitum regum, quibus est coniuncta ruina.

ille celer toto circumdat milite muros,
pone sacerdotes statuens arcamque sacratam.
uatibus inperitans, quo plebs audentior esset.
terrificos sonitus septem proflare tubarum.
iussa dehinc legio tacite circumuenit urbem.
ut tum belligerum tollat stipata clamorem.
terrificum dederit proceris cum tessera, signum.
septima iamque dies laetum patefecerat orbem.
cum iubet aeratas acies in proelia Iesus
fidentem proferre gradum uastumque fragorem
mittere pectoribus, quem promptim tela sequuntur
non aries caementa quatit turresque retundit
incessens etiam muros portasque superbas.
sed fragor et uastae concordi murmure uoces
tormentum mortale gerunt, quo moenia sidunt
nudataque suis patuerunt omnia claustris.
inrumpunt alacres subuersam protinus urbem.
omnia uertentes gladio flammaque uoraci.
femina sola fuit meritae donata saluti,
ciuili discreta neci atque abdita castris,
cognata comitante manu, ne nescius illam
interimat miles, totis dum postibus errat.
seruatur domino uirtutum lauta supellex
omnibus ex rebus. poterant quae pascere uisum.
His actis princeps populum iurare coegit,
ne studeat quisquam muros renouare iacentes
pignore multandus primo fundamina. propter,
extremo dehinc, temptet si attollere portas.
interea euentus corrumpunt praua secundos.
idola sectatur populus et pronus adorat
saxa leuata manu. dum cautes numina credit.
signifer est Acharus. Carmeli filius Ambri,
quem sectata cohors dominum legemque reliquit.
in uetitis haut laeta diu: nam milia postquam
trina uirum consueta. nefas. sunt missa per arua
hostica credentum facili formidine uinci
Georum pubem, trepide dant terga per agros
praecipitique fuga repetunt sua castra ducemque.
dedecus id postquam ductoris contigit aures,
discindit uestes et prouida pectora tundit.
quem comitata senum confestim turba maerentum
supplicat, innocuis dum poscit uocibus Auses:

”O domine, quae causa fuit producere plebem
Aegypti de sede tuam? quid pendere fluctus
aequoreos cunctaque dehinc quae tradita nosti
ingenti donante manu, qua ditius est nil?
an ideo. adflictam tumidus ut sternat Amorreus?
tutius ergo fuit trans magnum degere flumen.
qui patuit nobis bibula siccatus harena.
saucia quid faciet, aut quid confusa loquetur.
quod mage seruitium cupias detrudere lectos.
atqui uera salus et certae dona medellae
te penes et quidquid mitis clementia praestat. I
conuenient gentes. dederas quas uincere nobis;
mixta Iebusaeus Amorreusque phalange
aduersum te. summe sator, fera bella mouebunt.
ergo tuum nomen pateris ridere superbos
ignotaeque tibi gentes plus iuris habebunt?”
flectitur his dominus uatemque adsurgere iussit.
commemorans sensim deformis crimina culpae
plectenda exitio capitis. quod talia suasit.
hinc ubi prima dies noctem dimouit opacam.
corripit e somno corpus sociosque fatigat
cognatasque tribus per nomina singula uisit;
deprendens noxale caput dat corpora morti
inproba, dum pariter pecudes mittuntur in ignem.
quod facinus primus conmissum dixit Acharus
infelix praedae et spoliorum accensus amore.
quae sepulta domi propria tellure tegebat.
continuo haec missi quaerunt; quae cito reperta
et coram conposta duce populoque frequenti.
ille ubi quaesitam uidit non defore praedam.
talibus eloquitur rector terretque timentem:
”Fare age nunc cunctis, quae te dementia cepit.
aut quid adiuuit rerum tibi nescius usus.
inmemor ut legis ritum sequerere nocentum?
et nisi saluasset sublimis gloria plebem,
libera colla iugo pressisset uictor Amorrus.
heia age, pro cunctis admissa piacula pende.
ut saluata. deus dominusque in castra recurrat.”
haec ubi disseruit, saxorum tollitur imber
damnatumque premit stirpemque euerberat eius;
et pecora et quidquid rerum seruauerat idem,
candens flamma rapit canoque in puluere soluit.

his actis curae emotae: deus omnia mitis
respicit et cunctis pariter consueta resignat
robora, quis ualeant acies detrudere cunctas.
accipit hic domini mandata insignia rector,
instruat ut socias quaecumque in bella cohortes,
mille legens iuuenes insigni corpore et annis,
ut, belli dum furta parant, dumeta capessant,
haut procul hos tacite Gergesi a moenibus abdens,
ut cum mentita formidine uertere terga
occipiat clausosque uiros educat in aequum,
continuo celeres nemorosa cubilia linquant
nudatasque uiris studeant peruadere portas.
nec mora, propositis respondent omnia uatis.
postquam obliquo decertant agmine turmae,
princeps terga suos confestim uertere iussit,
quos inimica super denso ruit agmine turba
ac multo clamore premit ferrumque coruscat.
quod speculata cohors, quae concaua ualle latebat.
euolat et uacuis perrumpit moenia portis,
subiciens rapidos tectis sublimibus ignes.
confusus cum deinde sonus ac flebile murmur
Gergessos conferre caput uisumque coegit.
respiciunt atram in caelum uolitare fauillam
flammarumque globos, quos culmina capta uomebant,
diuersamque manum tergo frontique minantem:
deprensi horrescunt exossaque tela relinquunt.
confixa ante oculos lacrimantumque ora parentum
pars in praecipites fossas uictore ruente
truditur, aut captae portis sese arietat urbis.
sternuntur ferro iuuenum bis milia sena.
ipse quoque exultans aususque erumpere in aequum
rex primo incursu capitur uinctusque tenetur
configiturque cruci; miserum dant saxa sepulchrum.
omnibus absumptis solum non sorbuit ignis.
quod rapuit festina manus; iumentaque tantum
sunt dirempta neci, subeunt quae pondera tergo.
interea ad reges reuolat uictoria. cunctos.
audit Amorreus Iordani adiunctus amoeno
et qui dumosis posuere in montibus aulas
uel campos habitant laetos uallesque supinas,
et qui caerulei consistunt margine ponti.
Cetaeusque simul Chananaeusque susurrat

Eueusque pauet Pherezeusque labascit.
et Iebusa manus pariter Gergessaque pallent.
nec tamen infracti penitus penitusque iacentes
attollunt animos seseque in proelia firmant :
omnibus unus amor Iesum detrudere regnis.
conueniuntque Gabana, loco atque agmina sistunt.
ipse inter curas bellorum construit altar.
Moysetis de more. deo; quod uincula fen\'i
nulla ligant, dum saxa simul conpacta cohaerent,
aequali coeunte situ. libamina promens
grata deo. quis spirat odor iucundus in altis.
quin etiam legis discribit iura magistrae:
Deuteron est nomen, quoniam transacta reuoluit;
quam pariter totum fas est cognoscere mundum.
arca sacerdotum uehitur ceruicibus alma.
quicumque ut uideant domini donaria summi.
atque etiam uates populo benedicere suetus
percurrit, quae iussa prius, quae cauta deinde,
gestorum ratione pari atque ordine certo.
at Gabaona manus postquam successibus altis
Iudaeos creuisse uidet caesosque tyrannos
urbibus euersis nullumque obsistere posse,
callida uersuto celerant conludia facto
et, quos contiguis regio coniunxerat aruis.
confingunt discreta procul sese adfore terra
mirantes tropaea uiri palmasque recentes,.
si ualeant precibus uictori adiungere dextras
et sociare domos totamque adnectere gentem
uicturam ratione data. ni dissona corda .
despiciant humiles et subdita colla retractent.
utque fidis certae ualeant seruare colorem,
deprensos multo conpellant pondere mulos,
putria portantes celeri molimine farra.
quae ueteres lasso cohibebant tegmine sacci;
uinaque consuti multo cum uulnere folles
uix retinent, dum plaga negat uincire liquorem.
uestitus lacero nudabat corpora panno.
calceus adtritis misere dat tegmina plantis.
frangitur his ductor populi, dum supplice palma
uincitur et mentes credit cohaerere loquellae.
suscipit orantes ueniam castrisque receptat.
set, ut saepe solet, non longum ficta teguntur,

conpositosque dolos aperit testatio ueri.
ilicet hos uates coram castigat amice;
et, quia iurarat domini per nomen aeterni,
mansit amica fides; sed ius commune negatum est:
lixarum officio circum sacraria iussi
conuehere exortes puris de fontibus undas.
hos Donibezelo postquam descisse relatum est.
regna Iebusaea qui tum tractabat in aula.
quinque mouet reges suscepta in proelia fidos.
acrius obliquus sociis pro foedere rupto,
quam <in> populum, inmensas acies qui fuderat armis.
at Gabaon coetu multorum territa regum
mittit oratores uatemque exposcit amicum.
confestim toto succurrat milite maestis.
nec mora, correptis dimittit Galgala signis
hostica castra petens. domino subdente uigorem
talibus adloquiis: ”Timeas ne nomina regum
multa simul ualidasque putes his esse cohortes;
quamlibet inmensa confidant nube cateruae.
nil pedes efficiet equitum nec tela ualebunt,
falcibus et curuis armatas temne quadrigas.
namque ego pallenti quatiam formidine gentes;
nusquam fronte pari concurrent comminus hostes
palantes tumida ualido cum milite caede.”
haec ubi cognouit, numerosum tendit ad hostem;
namque Apaphum belli tenuerunt sede tyranni
confestimque fugam dimisso milite sumunt.
cetera turba uirum confusae stragis aceruo
occubuit camposque inpleuit fusa patentes.
nec tantum exanimes uincentum perculit ensis.
quantum praegelidi conferta ex grandine nimbi;
et licet hinc enses, hinc fulmina clara coruscent.
una dies tantis non est sat longa triumphis.
ergo hebetes cernens gladios et funera lenta.
auxilium a domino princeps, quod sueuerat. orat.
Quamlibet extentis lux haec non sufficit horis.
tempora ni iubeas noctis se adiungere luci.
sit nunc flamma uagi librato in pondere solis
nec moueat tremulos lunaris circulus ignes.
ut elementa, suis ceu nescia currere metis,
tempora protelent. condensus dum ruit hostis..
auditur propere: sol sistitur et uaga luna

cohibuit faciles utroque in cardine cursus.
nec minus et reges. quos concaua saxa tegebant,
obstricta ceruice palam consistere iussit.
undique tum positis concurrit Iudaea telis
inpressoque genu conculcat colla gementum.
ilicet exsangues crucibus figuntur in altis
pendentes, donec sese nox reddidit atra.
tum suspensa uirum deponit corpora ligno.
quae super adgestis onerantur saxa ruinis.
his actis properat bellator subdere Lemnam.
grandaeuosque necat. pueris nec defuit ensis;
nil penitus tota permissum uiuere gente.
inde petita Lachis prostratis moenibus ardet;
rex etiam populi capitur ferroque necatur.
Dabira quin etiam. paribus cooperta ruinis,
extincta legione perit socioque tyranno.
et qui dumosis habuere in collibus arces
aut curuas coluit ualles camposque iacentes.
occidit, extinctis pariter cum rege maniplis.
ac dum cuncta fluunt successu laeta secundo.
Iabirus, acta uidens uictricis fortia gentis.
ditia qui populis Asorum regna regebat.
festinans flammam uicini extinguere belli,
congregat eximios reges populosque feroces.
quem Roboamus adit propere Ma[che]donis ab aula;
et Somorus factusque comes Axinus in armis.
et qui Sidonia ductor regnabat in arce.
Ceneritus Arabusque. quibus contermina regna.
firmabant animos sceptri socialis amore.
iungitur Ernadurus et qui coniuncta Chanannus
rura colit ponto. uel qui primordia solis
rubra uident, roseus cum primum panditur axis.
his super adproperat Iebuso adfinis Amorrus
Cetius Eucheusque Pherezeusque sequuntur.
qui deserta colunt squalentis deuia Thitsae.
omnibus est animus stipata incurrere turba.
exim quisque suo contorquent spicula ritu:
hic peditum incedit legio densataque nube
quadriiugique ruunt ferrato milite currus.
ut fragor ipse fuget nitentem comminus hostem.
at parte ex alia Iesus nil territus instat.
propter aquas ueniens Maronis nomine dictas;

atque ubi cum lecto conscendit milite collem,
desuper incurrens securum proterit hostem.
omnia caede madent tellusque infecta cruore est.
mox currus celeres subiectus deuorat ignis
cornipedumque pedes gladio truncantur acuto.
ipse regum princeps ferro dat pectus Asurus;
urbs etiam totis procumbit subruta muris.
communis hic praeda datur uictoribus omnis.
bis denos hac pugna duces nouemque peremit
unus ab astrigera signum qui sumpserat aula.
protinus adscribit uates populoque uiritim
diuidit ablatas tantis pereuntibus urbes
gentibus. obtentu positas et cardine terrae.
unde rubet (croceum uenientis flamma diei
trans amnem prisco Iordanem nomine dictum
usque supinatam Chebronis nomine uallem.
Hermonium ad montem. uasto qui uertice surgit,
atque ad Amar pelagus Cheneri et marmora glauca,
sepositam et Phasgam dudumque Asedota uocatum.
solus conpositis restabat praeda duellis\'
Bassamum rector (Ocum dixere uetusti),
gigantum uirtute ferox, quos rector agebat.
Astarota cui domus est et sedes in Aedra.
huius terra datur tribubus sulcanda duabus
et mediae, dum laeta placet atque herbida uallis,
Rubenae Gadaeque simul sociaeque Manasse.
cetera partitur sociis dux aequus in omnes.
accedit regio qua Libanus exit in auras,
et mare Masrefatum fecundaque Sidonis arua.
Leuitas dominus uillarum nomine priuat.
Balamus occumbit uentura edicere suetus.
at socius semperque duci coniuncta Chalebus
corda gerens. placido subnixus pectore fatur:
”Nota tibi, ductor, animi sententia nostri
tempore iam ex illo, pariter quo uisere terras
hostiles missi, cunctis pauitantibus unus
te socio exprompsi nil posse obsistere nobis;
quamlibet inmensi facerent noua bella gigantes,
stare deum contra nostraeque adsistere parti.
nempe tenes, placidus ut nobis maxima quaeque
pollicitus fuerit senior ac sorte seorsa
hunc dederit collem mihimet cunctisque meorum.

et nunc, quod bellum Enachina ex gente superstat,
cognata cum pube geram. non degener aeuo.
etsi quater denus bis iam mihi uoluitur annus.
ordinis esto memor sedemque adlega petenti.
quam propriam teneant nati prolesque natorum."
talia poscentem Chebrono in colle locauit.
additur et magnis haut decolor urbibus Ardoc.
his actis properat Dabiram exscindere gentem,
cuius opus suetum dociles conscribere fatus
et elementa graues pueris dictare magistros.
elicit ille uirum promissae ad foedera, natae.
prompta cui uirtus animusque in pectore praesens.
omnibus interea populis seruire coactis
Iebusaea manus patriis non cessat ab aruis.
Chananno perstante domi tectisque parentum.
cetera ter ternis tribubus metata traduntur.
Leuitis merito bis ternas segregat urbes
perfugioque dedit factum noxale timenti,
ne poena adficeret admissa piacula casu.\'
quae proceres mandat librata. expendere lance,
ut facto grauiore reum nex congrua damnet.
ipse quater denas Leuitis deuouet urbes
fenoris exsortes. tum plebis consona uoce
accipit Ephremum uentura in tempora collem.
urbe super iuncta, mansit cui Thamnatha nomen.
condidit hic cultros dura de caute paratos,
de quibus obscenos dictu truncauerat artus.
omnibus explicitis socios remeare uolentes
lordanis trans stagna uagi his inbuit orsis: .
Grata manus nobis sanctoque electa tonanti
fortibus e factis pariles meruistis honores,
quos dedit omnipotens cunctis. qui collibus istis
conposuere domus. et nunc remeate laetantes.
illud pro cunctis repetens uos saepe monebo.
ut memores sitis, quanta uos cura perennis
diligat omnipotens. dederit quae praemia uobis;
et quae constituit sanctis facienda loquellis.
noritis seruanda fore. quia uita perennis.
his quaeritur rebus, maneat si gratia legis
inoffensa dei semperque in pectore degat.
ergo deus dominusque simul timeatur, ametur
uisceribus totis totoque e pectore nostro:

sic fiet ut uestra pressentur sub iuga gentes. *
haec ubi dicta dedit cunctisque optando poposcit.
illi iter incoeptum peragunt fluuioque propinquant
conspicuamque locant turrito culmine molem.
quae tribubus ubi facta nouem monumenta patescunt.
ceu domini inmemores cupiunt conlidere bello:
ante tamen missi, certum qui noscere possent;
Phineus legitur, Aaronis candidus heres,
atque decem primi tribuum meritoque locoque,
qui memores mandata simul procerisque patrumque
euoluunt, maestis quamquam nil criminis esset:
”Dicite, quae fuerit substructi cura sacelli?
excideritne deus? sanctaene oracula legis?
ergone deserto gentilia sacra tonante.
quaeritis et uiui functorum conditis aras?
numquid parua dedit cunctis monumenta Phagorus,
exitio informi misero damnatus in ausu?
haec odio in gentes mandant populosque patresque,
dum bellum sociale parant atque arma resumunt.
numquid parua data sunt uobis iugera terrae.
quae placuit uobis? aut (si) producere fines
ac proferre libet, de nostris sumite campis:
dum modo sidereo semper sacrata tonanti
sit synagoga parens, nobis nec dissona distet.
conmoneat sensus factum dementis Achari,
idola cum rigidis formauit mortua saxis.
nonne malum praeceps contracti criminis egit.
unius ob noxam populum qui perculit ultor?”
illi humiles blandis respondent talia dictis:
”Nos colimus. qui cuncta pio sermone creauit
quique uidet tacitis haerentia crimina fibris;
nec opus, ut testes ad publica facta uocemus:
ipse deus nouit. quae causa extruxerit aram.
nobis cura fuit condendae ad flumina molis
perpetuae, ut captae maneat testatio terrae:
ne quandoque fiant uenturae obprobria proli
credentum sancti diuisa oracula templi.
nescimus uanis oblata libamina diuis.
ne uero. ne tanta pios dementia mutet.
ut placeat quidquam, domino quod displicet alto!
illa Nobis tantum mactare ac sternere fas est.
quae sueuit synagoga deo libare perenni.”

his dictis manifesta fides placidique tribuni
laudibus ornatos meritis liquere laetantes.
interea longo uates iam senior aeuo
accitum populum. monitis fidelibus inplet:
”Cernitis ut, ciues, me iam longa-eua senectus
ingrauet et motu tardentur membra supremo:
et nunc uel moneo, uel, si non displicet, oro,
ut uestra sit uita deus, lex, semper in ore,
et quae praestiterit nobis cunctisque parentum
patribus, euoluat memori sententia fatu.
namque feras gentes, quarum nunc regna tenetis,
non gladius domuit noster, non perculit arcus.
sed dominus, qui signa pius agmenque praeiuit,
praegrediens nosmet, quotiens fit comminus hostis;
qui populos tantos gelida formidine missa
subdidit ac reges uoluit succumbere nobis;
quique parans uacuos nostris cultoribus agros
post bellum atque arma feras prorumpere iussit.
ut reliquam partem conductis morsibus essent.
ergo agite et pontum siccatum discite uobis
insuetoque modo fluuium sistente meatu
concretum, tenuis si nondum desuper unda
stringitur in glaciem calidum durata per aestum:
ut deus inmensi per saecla ingentia facti
accipiat meritas laudes. dum consona plausu
lingua canit nil esse deum sublimius uno.
pergite, quo ducit docilis sententia legis:
ne uariis actus sub flexibus ambitus erret.
idola nulla uirum deuicta ex gente supersint.
sit dominus uobis deus arduus et deus ingens.
quod si cassa placent et mortua numina cordi.
dicite. discedam, noceant ne uana colentes.
eligite, o cuncti, quae sunt accommoda uobis.
deserit omnipotens refugas longeque refutat,
qui sub pestiferi quondam monumenta Balacis
omnia laeta magis uati despondit amico.
adspice, quae teneas, quam fortes fuderis hostes
et quam magna deus cunctis fidelibus addat.
hunc colite et ualidas legi conectite mentes.”
consona respondit populi sententia uati:
”Accipe. magne ducum, quae sit fiducia nobis;
illum, Niliacis qui nos educere terris

dignatus. colimus solumque agnoscimus omnes
esse deum caeli terraeque et marmoris alti,
quo mandante maris patuerunt aequora Rubri
et qui signa dedit nostris percongrua uotis.
qui gentes nostris subiecit gressibus omnes."
haec ubi disseruit populus fidelia fatu.
pagina sanctificis legitur laudabilis orsis.
ipse senex cautem terebinthi in codice ponit.
ut sit perpetuae testis noscenda fidei.
expletis igitur uitae dux optimus actis.
cuius uita fuit centum distenta per annos
atque decem, functus merito da.t membra sepulchro
Ephremo in colle, fuerat qui sedibus aptus.
iustitiae ob meritum nulli defletur amico:
cultellos tantum proceris iunxere fauillis,
circumcisa quibus fuerat Iudaea iuuentus,
ossaque in Sicimis Iosepi inposta. quiescunt,
in quibus et membra fuerant tumulata Iacobi.
post hunc terrenos linquit Eleazarus actus.
ergo uiris tantis post acta insignia functis,
gentiles populus cultus atque idola sumpsit,.
defugiens dominum terrae dominumque caelorum.
subditur Eglomum quae propter facta tyrannis,
atque quaterdenos uixit captiuus in annos.

Ivdicvm

Postquam conspicuo Iesus decesserat actu
reddideratque deus famulum post bella quieti,
confestim Iudaea tumens sibi poscere regem.
incipit et dominum, quae sit sententia, poscit,
ut Chanana manus, quae nondum subdita bello
aemula pugnaci uersabat corda tumultu,
suesceret imperiis excusso accedere ferro.
inditur his ludas, qui fratre cum Simeone
inlata extinguit confestim pugna Chananos.
cum quibus admixta sternuntur caede Pherezi:
milia ferme decem fuso cecidere cruore.
ipse caput belli, magnorum causa malorum,
dux fuit et princeps Donibezecus: aberrans
corripitur meritasque luit pro crimine poenas.
nam manibus pedibusque simul sine more recisis
uberibus maeret lacrimis, quos non habet, artus,

quosue gerit, simili dum perfurit inprobus actu:
septuaginta prius truncarat corpora regum.
ergo dedit poenas, quas fecerat, et mala pendens
congrua decessit Solymis regnumque reliquit.
ipsa etiam Ieru capitur flammisque perusta
concidit, ingenti propere conuulsa ruina;
post Chebrona ruit et Chananaea iuuentus.
quae iuga celsa tenet surgentis in aethera terrae.
Dabira post capitur trepido fecunda duello.
praescia doctiloquae numeros euoluere linguae.
quoque magis celeri lapsarent moenia casu.
obtulit, ut thalamis natam coniungeret Ascham
Chalebus genitor illi. qui fortibus armis
arduus obliquas uertisset funditus arces.
ilicet incensus promissae ad coniugis usum
Gothoniezelus, proles laudata Genezae;
atque ubi perfectis conpleuit gaudia uotis.
accipit emeritam grandi cum dote parentis.
nam praecelsa dedit et collibus ardua curuis
iugera, et optatos lympharum praestitit usus.
dimissi properant Phoenicum et moenia nota
linquentes solas heremi scrutantur harenas.
deueniunt celeres, ubi concitus explicat alas
auster et umbrosis obducit sidera nimbis.
fit domus ambobus, Aradam quam nomine dicunt.
atque Amalec placitis adscita adiungitur aruis.
inde petit ludas Sephetam cultore Chanano .
et domitam tristi conpellat nomine terram,
esset ut extorris et semper facta seorsa.
solam non potuit sceptris subiungere Gazam,
Ascalon atque Accaron, nec fines subdere Azoti.
ipse deo fidens dominoque adiunctus aeterno
successus bello faciles capiebat in omni.
possedit montem, curuam quia subdera uallem
non ualuit, forti fuerat quae uota Chalebo.
his actis losepa cohors cum uindice Iuda
Bethelam properant pugnaci excidere ferro.
Luza prius fuerat, mutauit tempore nomen.
hic cum terrifico uallassent moenia coetu,
egressum casu quendam capiuntque rogantque,
ut doceat urbis aditus, quibus agmine denso
intrantes ualeant ferratas frangere portas.

merces prima fuit iuueni deposcere uitam,
quam meruit patrium gaudens conuellere uallum
proditor, occulto penetrans sua moenia furto:
dum redimit sese, cognatam uendidit urbem,
ac post interitum sociorum ad iugera Cetae
auolat et patriae de nomine construit aulam.
at parte ex alia Manasses praedia Bethsae
non tenuit, Scythicis fuerant quae capta colonis,
nec Tanacam natasque suas, nec culmina Dorae,
nec Balaam nec quae sunt iuncta (his) arua Madogi;
his quoniam suerat Chananus sidere terris.
qui solus cunctis Iudaea uindice captis
emeruit medius patrias non perdere sedes,
commoda perpetui solitus praestare tributi.
is tantum, quem Midsa fouet, quem cultio Bethsae,
inmunis nullum uectigal praestitit hosti.
nec minus intrepidus, dum bellum temnit Amorras,
exturbat subolem Danis ferroque cohercet,
turgenti quoniam molitus degere colle
non dederat faciles ad subdita plana recursus;
incoluit montem, quo plurima turba ferarum
pullulat et uario proterret murmure saltus.
exim fusa manus redeuntem concipit iram
uulneribusque accensa suis pugnacior exit.
ac modo uictorem sublato nudat honore
inpositumque iubet uectigal pendere Amorreum
magnaque terrarum multatum parte cohercet.
nam qua plana iacet grauidae telluris Ydomea,
scrupea quaque tument pendentis saxa Crabinae,
omnia uictor habet, subiectum seruitus urget.
haec inter dominus contractas concutit iras.
et iubet aetheriis famulum descendere regnis,
qui memor aeterna domini depromeret orsa.
emicat ille uolans. Clauthmona ex Galgala uisens.
Bethelam ueniens, in qua Iudaea iuuentus
dulcia sopitis adsumpserat otia bellis,
gentiles uenerata deos, profanaque tura
sculptilibus dederat iam dudum noxia saxis.
ergo his adgreditur dictis terretque timentes:
”Inmemor imperii rerumque oblita tuarum
quo. Iudaea, ruis ? uel quae nunc numina fingis V
quaeue superstitio est terram praeponere caelo

fictilibusque deis uesano adsistere cultu?
quo abiit. profana, deus, qui dura gementem
Niliacas inter gentes Pharaone tyranno.
per mare diuiduum, heremi per torrida saxa
exhibuit tantasque dedit tibi cedere gentes,
ut uictrix totisque simul perfuncta duellis
difflueres, alios ritus et sacra dicares,
quam quae sidereae dederat tibi regula legis.
ecce tenes terram, uatibus iurata sacratis
quae fuit atque datur lectae per saecula plebi.
testamenta mei non sunt iam cognita uerbi,
quo mixta populis gentilibus ac male suadis
exoras mutos, fabrorum pignora, diuos.
quin potius uestrae fuerat res congrua uitae
omnia conterere fictosque auertere cultus.
sed quia nulla meis data est fiducia iussis,
uictis regna dabo; uos rursum sub iuga mittam,
ut similes sitis diuis, quos creditis esse."
quae postquam Iudaea dei mandata recepit,
uertitur ad gemitus et tristia pectora tundens
uberibus lacrimis ueniam rogat; nec mora uotis
ulla fuit, sanctaque dei per templa petentes
prosequitur pietas, quae maestis laeta resignat.
dispersus igitur populus ad nota recursat
tecta libens locoque dedit plorabile nomen. ***
Rursus corda labant, redeunt ad crimina sueta
Bachalimque colunt; domino per talia laeso
sustentant meritas mentita ob numina poenas.
subduntur dominis, quos uicerat — heu dolor atrox! —
nec miseris quoquam respondet conscia uirtus.
lenitur mox ira dei proceresque creantur.
qui male praecipiti populum rapuere periclo.
his quoque despectis rabies consueta resurgit,
nec solos sociant ritus: consortia miscent
intonsosque dicant lucos arasque reformant.
nec tamen inlaesa procedunt facta: premuntur
seruitio regemque tremunt Achusa Rathomum,
qui tum iura dabat, geminos qua diuidit amnes
insula ab Assyrio disiungens limite Persas.
subiectos cohibens annis redeuntibus octo.
tandem congemuit merito Iudaea reatu
ac dominum prostrata rogat; qui fractus amico

numine restituit trepidis solamina uitae:
nam missus saluator adest populoque salutem
exhibet ac maestas deterget pectore curas
bellator. Ceneza satus, Gothozelus heros.
Chalebo cum fratre uigens, sed iunior aeuo.
spiritus hunc domini uirtutis dote cluentem
extulit et celsa sublimem sede locauit.
hic ualidus fidusque deo discrimina uictis
abstulit et regem pauidum seruire coegit.
talibus in rebus multos Iudaea per annos
eualuit nullique fuit obnoxia fraudi.
sed postquam princeps decurso tramite uitae
decubuit, ritus ueteres plebs laeta reformat;
tempora mutantur bellumque et seruitus instant,
concurrunt populi, quos rex Eglonus agebat,
Ammones Moabique simul fortesque Amalechi,
Hebraeamque aciem ferrata grandine fundunt,
ipsaque Phoenicum uictores sceptra reuellunt.
deduntur proceri, qui mortem euadere quaerunt.
perpessique decem dominos ac messibus octo.
his inflexa malis natio, quae fecerat, horret
deposcitque deum, qui solus crimina donat.
ilicet adlegitur, qui sceptrum sumat, Aotus:
hic utraque manu conitens robore dextrae
degenerem nullo sensit sub pondere laeuam.
is cum uictori sociorum munera ferret,
ancipiti gladio furtim sub ueste recinctus
admissusque, dehinc regem subnixus adorat
inualidum; nam membra toris uacuata lababant
in tantum, ut modico posset procumbere culsu.
adfirmat superesse sibi, quae dicere uellet
confertamque rogat comitum discedere turbam.
adnuitur, mediaque sedens dux barbarus aula
surgit et admotus toto se corpore iungit ;
ac postquam longe fidorum abscesserat agmen,
eripit a femine gladium, quem ueste tegebat,
perque uterum regis capulo tenus abdidit omnem.
proripit hinc sese ferrumque in uulnere linquit.
limina concludens proceris postesque superbos.
at famuli dominum, prodire ad munia suetum,
mirantur tacita solum consistere cella,
uentris onus forsam subducta effundere ab aluo

secretum, sociae dum uitat lumina turbae.
iamque memor facti socios in bella lacessit
terribilesque tubae sonitus permiscet Aodus:
raptim signa mouens Iordanis litora claudit,
ne quisquam breuibus ualeat transire fluentis.
cumque decem duro fudisset milia ferro.
reddidit amissum sociis nomenque decusque.
exin bella silent, nullum dant proelia motum
bisque quater denos cessarunt tela per annos.
post haec Semegras parili uirtute superbus
Iudaeos rexit populos clarosque reliquit.
sed dum securis pascuntur gaudia rebus.
fastidit gens torua deum cassoque precatu
numinibus miseris. quas uicit. consecrat aras.
ergo exercentur poenis et crimine digna
supplicia expendunt. Iabinus regius heros
Chananaea manu ex Asuris pube coacta,
Sisara militiae ductore et principe pugnat
ferratasque acies nongentis curribus implet.
et licet inmensas fido trahat agmine turmas,
plus terror quaesitus agit: namque axe uolanti
quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum.
uincuntur Solymi passim grassante Chanano
bisque decem ducunt per tristia quaeque decembres.
tempore non alio prophetis Debbora regnat.
cui coniunx Lapidotha fuit, Metibile sedes.
iura ferens populis adclinis caudice palmae.
euocat haec procerem Baracum ex urbe Cadessa
et monitis inbuta dei bis milia quina
Sisareos mandat cuneos consistere contra.
ille timet sociamque rogat in bella prophetin.
nescius ingentis coepti sibi defore palmam.
si pariter ad castra uocet. cui gloria prima est:
at mulier solo sexu noua munia sumit
delectasque mouet per barbara culta cohortes
Cisonem ad fluuium. ueniens qui gurgite prono
saxa rotat ripasque tumens euincere gaudet.
iamque intra iactum teli uenere phalanges.
cum dominus. cui uirtus inest. qua sidera mutat
quaque tremunt terrae. qua fulmen nubibus ardet.
qua monet incertum refugo molimine pontum.
terrore inmisso Sisaram fugat; is male praeceps

dimittit currus et deuia quaeque capessens
casuram medio liquit certamine pubem.
conpulsusque siti. pedibus nam fugerat hostem.
pocula Ioelam poscit; mox pellis opertus
tegmine femineo estinat uiuere dono;
sed laudem Ioela uolens fastidit inertem
perrumpitque uiri properans caua tempora palo.
qui gelido captus leto fluitante cerebro
exspirat tenuem transfixo uertice uitam.
tum psallunt proceres simili sermone tonanti:
"Quisque cluis regno, magnas qui temperas urbes,
qui satrapes uel sceptra geris a rege secunda,
procuruus uenerare deum. da digna perenni
cantica; nam aliud dominus te cogere non uult,
qui terras, qui saxa quatit, qui flamine pontum
emouet et tonitru nigrantia nubila sulcat,
exiguis qui celsa leuat. qui grandia mutat.
dulcisoni cantate chori. collesque nemusque
responsent laudesque nouet tinnitibus aether.
protinus et uestrae concordent murmura uoci.
respexit dominus, quos liquerat. et male fractis
reddidit imperium medioque ex hoste recepit."
Ergo quater denos requies est mira per annos.
dumque bonis fruitur, iterum redeunte reatu,
quae fuerant damnata. placent; namque idola laeti
instituunt nomenque dei numenque relinquunt.
quos dominus laesus septem disperdidit annis
ac pauidos regi iussit seruire Madiae.
non ulli dare se campo, non obuia ferre
pectora, sed solis gaudent se condere muris: .
castra modo celsaque metu munimina firmant,
fornicibusque cauis absconsi sic quoque pallent.
tum pecus omne capi, tum praedia cuncta cremari
incipiunt saeptisque nihil nisi poena relinqui.
ergo inopes famemque simul ferrumque timentes
ad dominum rediere deum, qui supplice turba
flectitur ac uatem mittit pia iussa ferentem,
ut tandem memores rerum bellique recentis
respiciant dominumque colant, qui numine dextro
dilectum Pharia populum reuocauit ab urbe,
ne rursus, uetitis adolent dum altaria flammis.
non semper faciles incurrant numinis iras.

nuntius inde dei sub quercu sedit amoena
et Gedeum, dum farra terit, his uocibus urget:
”Heia age rumpe moras! dominus te sumere iussit
sceptra. quibus ualeas populum subducere fraudi.”
ille docet dominum mordacibus undique dictis
infensum tristes nimium librare ruinas;
quin etiam populum, nullo iam milite, fessum
seque parum fortem non posse insistere bello.
urgetur seruire deo, qui robore celso
multimodas acies inuicto numine terret.
adnuit imperiis sanctumque ad prandia poscit;
aedulus eligitur, solo qui lacte refertus,
mollior et cunctis, errabat nescius herbae;
azyma mox niuea de polline facta locantur:
haec iuuene admonito uicino infundere saxo
ipse manum tendens summo de uertice uirgae
contigit atque uirum medio sermone reliquit.
ergo ubi dispexit Gedeon dominique ministrum
ante oculos uolitasse suos pia mente reuoluit,
continuo domino sacratum suscitat altar
atque loco nomen posuit Pacemque uocauit.
nocturnis monitus uisis gentilia templa
subruit et lucos alta ab radice reuellit.
ac ne profanus genitor contraria ferret
iurgia. per noctem tacitus male condita uertit,
constituens iuuenem subuersa ad templa iuuencum.
quae postquam conperta patent subitaeque ruinae
flammarunt animos, auctor per moenia facti
quaeritur et lucos Gedeon strauisse docetur.
poscitur ut dedat loas pro crimine natum.
qui renuens diuos memorat sibi uindices esse
et debere sua, si sint uiuantque, tueri.
spiritus hic domini Gedeonem ad proelia firmat,
classica iamque sonant, dat cornea. bucina signum.
oratur dominus, canenti ut uellere lanae
caelestes fluitent nocturno in tempore rores:
nec mora, permaduit ac peluem pressa repleuit;
inde aliud posuit rursus. terramque madentem
sicca pruinosos nec sensit lana liquores.
additur his aliud, bis dena ut milia plebis
atque duo iubeat rursus remeare timentum,
milibus inque decem certandi ut summa locetur.

hanc etiam monitus minuit, ne turba coacta
robore fida suo domini non cerneret arma.
ut iuuenum princeps aciem deducit ad amnem,
atque canum ritu fluitantes lambere lymphas
praecipit, ut socios laetae uirtutis haberet.
ter centum placuere uiri; nam cetera turba
palma] monstratos non sumpsit languida gustus.
in sedes] reditura suas ceu nescia pugnae.
hoc fretus] cuneo bellum tot milibus infert,
quot numer]are uiri nequeunt, quibus arte magistra
porrectis] mos est digitis concludere summas:.
hinc] acies equitum mixtis peditumque maniplis,
illinc] innumeros torua cum mole camellos.
at Gedeo]n properans famulo Pharane sequaci
hostica] castra petit ac nocte obtentus opaca
degredi]tur, lustransque situm mentesque animosque,
audiu]it socio narrantem somnia quendam,
quae m]ale sopitus sensu uigilante notarat.
namque] uidebatur panem sibi uisere uolui,
hord]ea quem faciunt quotiens frumenta negantur,
et ua]rios glomerare modos per castra, per agmen:
donec] per media uenit munimina ualli
et penitus] regis inuasit pondere sedes.
haec] ostenta uiri cecinerunt sanguinis esse
augurium] finemque ferunt uenisse Madiae.
hinc] postquam dominum iuuenis ueneratus abiuit,
somnia] tum conperta uiris sublimior infit
soluere, ia]mque manum trino mox agmine ducit.
cornea] tela tubas manibus et lampadas indit
exemplumque suis sese iubet esse laborum
pro]mentesque deo grates primordia pugnae
ed]ere. ne desit dominus, quo principe uincant.
iam] uigiles prima noctis mutauerat hora,
cum] rapidi incurrunt portis clausasque reuellunt
serras at]que tubas uentosis flatibus implent;
hyd]rias inde rotant, magno quae pondere quassae
dissiliunt. saltusque cient atque aere canoro
dant sonitus fractasque leuant ad sidera uoces.
agmina flammarum laeuis protenta coruscant
et noctem multo radiantes lumine uincunt.
quo fremitu concussi animi, mens territa cunctis:
qua data porta, ruunt et territa castra relinquunt.

mox omnis Iudaea coit sequiturque palantes;
pars fontes riguos ac raucos occupat amnes.
ut dispersa metu sitientibus arida uenis
hostica turba ruens custodum incurrat in arma.
nec tanti cecidere doli; namque agmine prono
Madiae proceres ueniunt Orebus et Axes
inplacidi, ferrumque simul pro gurgite sumunt.
et licet inuidia uirtutis torserit illos.
qui procul afuerant communi et laude carebant.
attamen eloquio Gedeon et supplice fatu
leniuit, quod bina ducum monumenta tenerent.
Soccodum post bella dapes dum poscit amice.
spernitur ob reliquum medii certeminis actum.
hostilesque etiam dicuntur uiuere reges;
suspendit plectenda tamen minitansque recedit.
inde opus inceptum peragit. fugientibus haeret.
inuenit in Carris metantes castra Sabaeos;
namque quater denis stipabant milibus agmen
post cladem, centum ruerant qua milia ferro
ac bis dena simul: numerus hic bella nouabat.
sed meritis innexa suis gens concidit omnis.
Zebeus ductor post funera tanta suorum
et Salmana fugit; nam mens euicta periclo
haesit ad extremae ueniens ludibria sortis.
nam captos pariter Gedeon per singula ducit
ostentatque uiris. qui dudum murmure duro
poscentem uictus stolidis risere cachinnis.
nec mora, per sentes raptantur membra nocentes
intonsique uirum rorantur sanguine dumi.
quin et. nequa forent sceleris uestigia tanti.
urbs ferro subuersa ruit turresque minaces
conuulsae penitus longam traxere ruinam.
post reges iubet esse palam, quos undique turba
mirantis claudit populi; tum dicere iussit,
quos et quanta uiros strauissent caede superbi.
qua Iudaea perit. tantos dixere fuisse,
ut regum natos formarum proderet ardor.
ille suos fratres germano in pectore uersat,
caesorum speculans habitus, ceu corpore inhaeret.
tum sic motus ait: ”Testor te, sancte deorum
omnipotens. et facta tuae sublimia dextrae,
femineae meritum dare te memorabile laudi.”

Hunc sequitur Tholamus. bis denis qui fuit annis
atque tribus nulla uexatus peste duelli.
Iadirus inde uiget Galaditicus atque quiete
aeq]ue multa potens [sceptrum bis denis possidet annis] ...
praediues, genitor deno ter pignore gaudens,
nobilis. undenis regnum bis possidet annis.
cuius post obitum raptim noua idola crescunt;
nam praeter adsuetum daemonis Astaratis aras
et deos Assyriae uel Sidonis atque Moabi
nescios ante sibi ritus Iudaea parauit.
quos propter duris Ammanum pressa duellis
bis nonas hiemes traxit confecta periclis.
ex alt]o tandem recolit tandemque reuoluit
placandum] magis esse deum, qui numine summo
possit uel longum populi sedare reatum.
et renouant] pia iura dei : nam protinus aras
proiciunt] cunctosque deos et saxea frangunt
idola, ma]nsuri memores per saecla tonantis.
11 uertitur] interea distinctis cursibus ordo
ductor)emque legit populus, qui milite firmo
uel bello] uel pace queat moderarier urbes.
lephthea] placuit quidam Galadite natus,
cuius no]bilitas maculam de matre trahebat,
quae pas]sim prostrata uiris sub fornice uixit.
hunc] fratres pepulere domo. quia decolor heres,
patre c]arens certo, rebus genetricis haerebat.
quos fug]it metuens et colles inter opacos
inue]nit scelerum comites raptoque potitur.
at pa]rte ex alia Ammonus bella regebat
Iebuseo]s urgens Solymos; Iudaea carebat
nam]que duce facilesque dabat labefacta triumphos.
mittu]ntur iuuenes. qui clarum lephthea bello
conueniant] blandoque uocent in proelia suasu.
auxilium] primum renuit: mox agmina miscet
arbit]riumque tenens Ammones submouet hostes.
sed prius] adloquio restinguere bella paratus
legatis] mandata dedit, qui deinde reuersi
nil actum referunt hostemque instare loquuntur.
sic ubi deposita est optatae gratia pacis,
in] ferrum Iephthea ruit dominumque precatus
grandia uota uouet. multum dolitura parenti.
ilicet ut. quisquis primus redeuntem adisset.

uictima perpetuo fieret condigna tonanti.
his actis procedit ouans ac milite lecto
signa mouet hostesque fugat, quos caede cruenta
conficiens propere bis denas subruit urbes:
sed dum regreditur, dum laudis nuntius ipse est
et sequitur longa ueniens uictoria pompa.
filia, quae patrios seruabat sola labores,
occurrit blandumque canit cum congrege turba
et leuis erecta consurgit ad oscula planta:
quam pater ut uidit, constrictos scindit amictus
et mala cernentes in fletum concitat orbes.
”Heu fatis funesta meis uictoria! uotum
hoc potius hostile fuit ! quo filia curris,
quo ruis? extremum nobis, quod te adloquor, hoc est.
nam dum signa mouens dominum munimina posco,
uictima facta deo sanctas sisteris ad aras.”
at uirgo, secura sui mortisque beatae,
blandius exultat interque pericula ludit.
quin etiam exorat. sua sit sententia certa
neu dubitet haereatque parens. (et parca) precatur
tempora. quis ualeat lacrimis lugere iuuentam. ,
adnuitur mensesque duo praestantur ouanti.
ergo aderat praescripta dies genitorque sacerdos
uirgineam domino mittebat in aethera mentem.
haec inter rabies populi concurrit ad arma
cognatasque acies urget furor. et liuor edax.
dum carpit pia facta uiri. sese ipse peremit:
nam triginta duo decumbunt milia ferro
ex populis, Ephrema. tuis uictorque duello
ciuiles etiam meruit Iephthea triumphos.
conmutat Iudaea ducem uiduata priore.
Israhelita prius Esebon. dux postea dictus.
accepit patriae lectus moderator habenas.
multorum genitor: nam quadraginta fuere
ex iustis thalamis nati. spes tanta nepotum,
ter denas cohibens uno sub tempore nuptas.
expletis septem, dum rector iudicat, annis
occidit et tectus tumulo mundana reliquit.
insequitur sceptrumque tenet Zabulonius Helon.
qui geminis rector lustris moderamina liquit.
subditur huic propere princeps Abalenius Abdon.
natarum triginta pater; nam mascula proles

quaterdena fuit, multo cum ditior esset
supposita de matre parens numeroque nothorum.
iudicium populi bis quattuor obtinet annis.
Ac dum sola dei uiguit cultura, perennis
pax laetis seruata fuit ; namque idola rursus
adorata uiris bellum mouere cruentum;
namque omnes dominus bellantum subdidit armis
et poenas fecit octono expendere lustro.
illis temporibus iuuenis Manoea uigebat
et nondum genitor; sterili nam coniuge iuncta
optabat uotis titulis gaudere natorum.
huius mulieri dominus super aethera lapsus
adstitit, insueti promittens munera partus,
imperitans, natus ne uina et sicera libet,
neu maculosa sinat patulo decerpere morsu,
idcirco quoniam cunctis felicior esset
matribus et numeri damnum pensaret in uno.
”Nam uirtus generosa fiet. nullique licebit
inuictum uiolare caput uel laedere ferro.
adlectus domini fecundo ex uiscere fetae.
ut populum] saluare queat bellumque retundens
acer in] hostiles conuertat damna maniplos. \’
uenit et est] confessa uiro; nam flammea dixit
ora uiri] uisumque dei fulgentis honorem,
quaerenti]que dei nomen tacuisse tonantem.
Nazaraeu]s erit, de te qui gignitur.” inquit.
adiuuat] uxorem uotis Manoea iugatis,
missus qui] fuerit sanctus pia dicta retexat
accend]atque nouum lumen, quo noscere possit
quid pu]ero deceat, qui nondum natus ametur.
ilicet] et caelo dimittitur et noua pandens
adproper]at nuptamque uidens in gramine fusam,
coniuge] seposito, confestim conminus adstat.
haec sur]git cursimque uiro. quae uiderat, infit.
hic sequi]tur pauitans sanctumque inuisere gaudens,
et uidet] eximio fulgentem lumine uultum.
adgr]editur poscitque uirum, si uera loquatur,
expon]ato quae facta uelit. quibus ore sereno
angel]us expromit paribus fas esse teneri
omnibus], inmundis nec conmodet ora creandus.
neu] uinum siceramue bibat, neu pocula sumat
ulla], quibus ualeat mentem depellere sensu.

exul]tans iuuenis haedum dat sumere sancto,
mox ius]sus potius consueta offerre tonanti
munera. quae] suscepta uelit pro munere uitae.
quaerunt] quin etiam domini condiscere nomen.
scrutari] quod nemo potest: mirabile namque est.
tum iuuenis] mandata sibi libamina profert,
cap]rigenam prolem sancta ad donaria sistens.
mox] autem flammis ad candida sidera surgens
aet]hera pulsabat uertex caelumque tenebat.
per] quem conspicuus scandebat nubila sanctus.
nec mora, promisso turgescunt uiscera fetu .
et proles optata datur. quam nomine certo
Samsonem dixere patres: hoc sedit utrique.
ac dum prima puer titubans uestigia figit.
incedit comitante deo; nam spiritus illi
rector erat, quem terra tremit. cui sidera parent.
quo fretus per castra fuit Danisque Thalique.
inde pubescenti uenit iam corpore Thamnam.
in qua conspicuae capitur candore puellae.
patribus eloquitur. uxorem postulat ille:
dissimulant licitumque negant, quia femina non sit
ex tribubus generata suis. hoc acrius instat
confirmans iuransque sibi placuisse parentes.
quos habeat: optatori quaesita iugatur.
ac dum per uirides laeto cum palmite uites
incedit tacitumque mouet per singula uultum.
ecce leo quasi Maxillae per auia regnat:
rugitu horrisono stimulans se uerbere caudae
excutiensque toros. patulo uenit obuius ore.
hunc ille exceptum, neque enim labor, inpete dextra
disicit et lacero diuisum dissipat artu.
dotatus tacitae uirtutis munere factum
occulit atque animo contentus teste laetatur.
post aliquot redit ipse dies praedamque requirit:
hic uero. horrendum ac dictu mirabile monstrum,
mella uidet mediis in faucibus esse leonis
flauenti permixta fauo. quae protinus aufert
et gustu temptata suo fidentior offert
fratribus egregiis iuuenis. iamque esse timori
coeperat eximio uirtutis nomine multis.
ter denis igitur pariter comitantibus exit
praestanti uirtute uiris; tunc quaestio cunctis

ponitur et plectens ignaros multa iocatur.
ut uestes niueo confestim stamine textas
exhibeant. si uera queant non promere fatu.
incipiens uaria conuoluit uerba figura:
”Ex mandente uiri communis prodiit esca.
dulcius atque fauo ualidi de corpore fluxit.”
id cum ueridico nullus depromeret ore
et septem post poena dies remearet amicis,
confusi struxere dolos sociumque perosi
ad ciuem uenere suam. quam diximus ante
conubio placuisse uiro. rogitantque minaces.
Samsone ut luso secretum nuntiet: ac ni
id faciat. flammas testantur uindices esse.
territa femineo permulcet pectora fletu
dura uiri: nam clausa tegit. memoransque. parenti
et matri non dicta suae cur garrula poscat?
sed quid femineus non tendat cogere fletus ?
uincitur ac tacitae mentis secreta renudat.
et docet illa uiros. septena in luce diei
occiduus dubio pallebat lumine mundus:
respondent socii: „ Quid melle dulcius. aut quid
fortius esse potest crines uibrante leone V
coniugis esse dolos confestim noscitat heros
et simul: ”O iuuenes, non haec sententia uestra est:
nam nisi me blando lactasset femina suasu,
cognita non fuerat permixtis quaestio causis.-
spiritus inde dei iuuenem dimittit in hostes;
ter denos detruncat ouans et cuncta ruentum
uictor habet uestesque suis, quas dixerat, offert.
paulatimque uiro uirtutum semina crescunt;
nam socer ambiguae ductus cupidine mentis
denegat uxorem iuueni atque ipse negatam
conloc]at externo. ne post accensus et acer
restitujat fortasse petat, natuque minorem
promittit, si] forte uelit. ”Pro maximus ultor!-
exclamat] toruisque [ex] oculis inmane minatur
ulturus] que diu multum pro talibus ausis
actut]um excidii. quo saeuiat. inuenit usum;
ter cen]tum uulpes alacer capit hasque reuinctis
inter se] caudis binasque ex ordine iunctas
passim] perque oleas uinetaque collis amoeni
mittit] agens caudisque ardentes lampadas indit.

quae] uix dimissae campos petiere feraces.
quocumque ad]celerant incendia lata trahentes.
ilicet] ignis edax uentorum flatibus auctus
uoluitur:] exuperant flammae tractaeque secuntur.
nec lat]uere doli. cultorum conflua turba
tam] grauibus mactata malis se congregat atque
uxorem dudum iuuenes ipsumque parentem
flammis] iniciunt tectaque ussere domorum.
sic tum]ulus, quod poena, fuit; quod flamma, sepulchrum.
illum] acuit uindicta grauis. nam multa minatur.
hostibus at]que suis uasta dat strage ruinam.
inter]ea iuuenes odio ter mille calescunt
de] luda tribu, Samsonem ut milite tanto
inte]rimant unumque petant tot milia ferro.
sed] iuuenis mox arma capit sociosque precatur
in]stantes. ut bella sinant pro laude capessi.
ut] uoluit. est facta fides: tum uincula piomunt
stup]pea. quae nouies conectunt bracchia nodis;
p]ellitur e saxo. Maxillae aduentat ad oram
turba]que collecta gaudebat uisere captum.
dumque auidi intentant dextras fremituque minantur
horrisono, trahit ille manus et linea rumpit
uincula, tum curuam — nam quid non ira ministret ? —
maxillam tardi conixus stringit aselli:
hac mille (res mira) uiros pulsatque necatque.
cumque sitis sicco iuuenem pulmone moneret
auxilium sperare dei, qui semine nullo
cuncta creat, cui, cum uoluit. res torrida fons ?st..
qui iussu uel sicca rigat, uel flumina siccat.
qui uastos inter scopulos heremumque calentem
inriguos duris laxauit cotibus amnes:
nec mora, cum leui maxillae in osse patescens
rima fluit flumenque tremit fugiente meatu.
expletur iuuenis caelesti e gurgite potus.
mira facit et magna uidet, laudanda meretur,
cuius imperio bis denis Iudaea pollens
orbibus enituit. duce hoc et milite fidens.
inde abiit Gazamque uenit, ubi femina uilis
iuuenibus calidis uendebat saucia noctes.
hanc adiit. quae prima fuit mox causa pericli.
ecce uolat Gazaea manus atque obice duras
emunit portas et ferrea uincula subdit:

inclusum retinens ut capto ludere gestit.
nocte fere media Samsonem somnia linquunt;
excitus inmane furit: tum limina pulsans
conuellit geminos stridenti a cardine postes
succedensque oneri cursim super ardua defert
eminus oppositi montis iuga. atque periclis
fortior (hinc) Dalilae capitur bellator amore.
hanc omnes adiere uiri. quos liuor agebat
inuictum superare uirum, ut iuncta cubili.
dulcibus inlecebris lenitum mulceat et mox.
quae uires fomenta nouent. quae semina tantum
robur alant.: natura fiat tam fortis an arte?
quae si dicta canat, donandam munere firmant.
oratus iuuenis: ”Si septem uinciar una
uafer ait neruis. quos nondum deserit umor.
omne robur perdam cunctisque ignauior exstem.”
instruit illa suos fallentem femina fallens.
artatur iuuenis neruorum robore duro.
quos modico adtractu ceu mollia uellera rupit.
consultusque dehinc restes fert esse timori
intactos, qui nulla fiant uei-sura soluti.
inligat illa uirum, cum iam defessa labore
proflarent tenuem marcentia pectora somnum.
ut primum sensit nodos. euerberat auras
et risit similes ceu ducit aranea casses.
bis uariis elusa modis tamen ausa precari
rursus adumbrato temptat Samsona rogatu.
respondit diuersa satis nec uera petenti:
”Tu crines dissolue meos rursusque retorquens
texe memor. ulnam plectens non amplius unam;
sic fiet, ut uirtus pereat spoliata uigore.”
quae fuerant praedicta. facit trepideque reuoluens
suspensa nectit dextra palisque reflectens
inligat et captum sociis Dalila resignat:
exiliens reicit palos crinemque renodat.
nil totiens periura timet totiensque repulsa
denuo] adiurat lacrimis male sana paratis
omnemque ad]sciuit. quo sit facilior, artem.
nec iam fert] fictos mens emollita maerores
et frau Idem, sed dira sibi patefecit amatae.
”Nazaraeus] ego domini sum, crede, perennis.
et uirtus] in crine mihi est nec lamna capillos

ferrato] mucrone secat: qua si quis adacta
cerui]cem faciat nudato uertice caluam.
is cer]tus mihi finis erit uirtutis inemptae."
his dict]is manifesta fides: mox munere sumpto
Samsonem] mulier gremio fouet; eximit omnes
uires at]que comas tonsor mercede locatus.
excutit]ur Samsona toro. mutatus et idem
prensatur]. unaque deus cum robore linquit.
confestim] gemino uiduatur lumine; namque
orbibus] effossis uacuas liquere lacunas
et ma]eret dura constrictus compede crura;
attamen] haut nouit. quam caecus possidet, umbram.
carcere] conclusus molam rotat inpete dextra:
pondere s]ic gemino laterum sibi subuenit usus.
nec mora] longa die crinis redeuntis honore
caesa]ries rediuiua fuit. quae tempore eodem
restituit] secum pariter roburque decusque.
ecce] die quodam proceres coiere frequentes
fact]uri sollemne deo, quem uana colentes
num]en habent. Dagona uocant et nomine pristim.
hic] dum depositi Samsonis clade laetantur
ads]tantis longe media testudine templi.
acciri iussere uirum iam uincere promptum.
is]que mori iussus trahitur risuque solutis
praebet nequitiae caeco de lumine causas.
forte domus tota gemina subeunte columna
pendebat: has inter agens constringit utramque
amplexuque tenet toto retroque residit.
ut nisu maiore ruat. dominumque precatus
ultricem traxit propria cum morte ruinam.
quo pater orbatus fratresque et pignora cuncta
conueniunt functumque dolent decorantque sepulchro.
[hunc sequitur Semada ducem. qui fortibus ausis
sescentos perimit et tempora laeta reducit.]
Haec inter Micia petit pergrande talentum
argenti matrem. quod sanctum femina fidens
esse docet uotumque deo. sed tempore certo
reddendum; mox celsa facit donaria sancto
et theraphin templumque deo. sinibusque repletis,
qui minor est natus, domino fert dona sacerdos.
post ludam Micia legit. sedemque quaerentem
congesto secum donorum munere nectit

adsumptusque dei meruit sacraria uotis.
ecce tribus Dana subito noua regna requirens
mittit oratores socio de corpore quinque.
scrutantes, ut cuncta probent, quae portio terrae
sit melior, qua deinde iuuet conponere sedes.
hi dum circumeunt saltusque ac deuia lustrant.
ad ludam ueniunt socio sermone serentes,
quid faciat, quae sacra nouet? poscentibus ille
quae postquam exprompsit, conpulsus consulit, alti
et domini mandata dei ueniamque supernam
exhibuit, iussosque dehinc discedere laudat.
haec reduces docuere suos; iamque agmine denso
sescenti ueniunt. ephudem et sculptile portant
et theraphin, secumque rogant consistere ludam.
quem cum Micias profugum reuocare pararet,
pellitur; adscitus non uult remeare sacerdos.
Laisa bello petitur tectisque crematis
amittit sedes et maestis denegat arces.
uincentumque manus studio se conlocat illic
et nomen tribule dedit; nam Dana uocatur.
Vir quidam Leuita fuit, qui coniuge nulla
concubitum de serua petit. haec dedita cessit
dissocians conmune iugum infensaque longe
auolat et spreti refugit consortia lecti.
quam cum sollicite uellet reuocare maritus.
conmunem famulum secum et iumenta ducebat
ad socerum ueniens natamque ex foedere oscit;
promittit blandeque fouet sensimque tenendo
inlicit, ut secum maneat. mox ille residens
uescitur et placida securus sede quiescit.

Deperditorum Carminum Relliqviae — Regvm 1 — Kegvm Ii — Regvm Iii — Regvm Iiii — Paralipomenon I — Paralipomenon Ii Ivdith Hester — IOB — Incertae Sedis

denique quaesitos tetigit tamen ille penates.

. praecaue nunc miser nec te dum nescis et audes

obrepit partemque secat de ueste fluenti.

.. quasi uermiculus ligni tenerrimus ..

. hunc sequitur Semada ducem, qui fortibus ausis sescentos perimit et tempora laeta reducit. XXIII. Cypr. poet.

hinc repetita sacri gradiens per moenia templi

distento et plenam monstrantes uentre saginam.

purpureis maior Persarum in sede tyrannis

. partitusque meis iustos indico labores

iussit ut obrizo non parui ponderis auro

a lanigerae pecudes et equorum bellica pubes

Omnibus attamen his sat perstat. quod uoluisti.

Angelico monitu repetunt sed regna Canopi.

nec lupus insidians Christi deroderet agnos.

captiuamque manum deformis seruitus urget.

contulit atque seni suffragia sancta salutis.

Source. Latin text from the Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum (CSEL) collection of the Open Greek and Latin project (digital edition of ***Cypriani Galli Poetae Heptateuchos*** edited by Rudolf Peiper (Prague, Vienna, Leipzig, Tempsky, Freytag: 1891) Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum 23), encoded in EpiDoc TEI XML. Digitised and corrected by the Open Greek and Latin team (University of Leipzig and partners); the text is taken from the printed edition by OCR with correction, so some errors may remain. SermonIndex has only divided it into short sections for reading; the critical notes, margin notes and apparatus of the printed edition are not shown here but are kept in the XML download.

Licence. Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0). You may share and adapt this text if you credit the Open Greek and Latin project and release your version under the same licence.